

Tã âti-âti tãndí Yésũ rî tãsi Márākō drí ìgĩlĩ rî Márākō

Tã 'ẽ'á zĩlã nĩlĩ sísí rî

Búkũ nô, Yōwánĩ Márākō gólã â'dó 'bá bê âcĩ tō ázĩ Póólō yĩ kã ró Bārānábã yĩ bê rî, ìgĩ nĩ. Gólã kpá Pétērō rî lãmũ-ãziyã 'ĩ. Nĩ zĩ tã Márākō nô tãsi búkũ Tã 'È'ẽ kã 'á, kápĩtã lâ yĩ 12-15. Márākō kĩ nĩ rî, nõô ã'dô rĩ'á tã âti-âti tãndí Yésũ Ôvãrĩ rî mvã ró rî tãsi rî ì'dĩ.

Márākō lã â'dálã kĩ, Yésũ rĩ'á mbârãkã bê ngã ãmbã nõ 'bá yĩ drĩ sĩ ndrĩ. Ì'dĩ gólã drí 'bãzó ì'dígówã tã lãrãkō Yésũ drí 'elã rî 'bá yĩ kã bê dũũ. 'Dũ rî tã lâ ãã'dã ró bê kĩ, Yésũ mbârãkã bê òjĩlã ngã lãzã bê rî ìngázó ngã lãzã 'ásĩ, gõ'dã kpá lĩndrĩ ònjĩ 'bãlã tã iyĩkã ârĩlĩ, gõ'dã kãgũmãã 'bãlã ìmvũ ândrã bê tã iyĩkã ârĩlĩ gõ'dã ngã nyãnyã fãlã òjĩlã gólĩyĩ lõfó ró rî yĩ drĩ, gõ'dã kpá òjĩlã gólĩyĩ ôdrã 'bá trá rî yĩ lĩdrĩlĩ âgõlã lédrã-lédrã ró. Gõ'dã gólã kpá mbârãkã bê tã ònjĩ òjĩlã kã âyãzó. Gólã â'dã mbârãkã iyĩkã kpá trá lĩdrĩ-lĩdrĩ iyĩkã ôdrã 'ásĩ rî sĩ.

*Tã gólã Yōwánĩ bãbãtĩzĩ 'ẽ 'bá ró rî drí ânĩzó lãtĩ êdãlã âcã-âcã 'díyĩ pã 'bã ãmãkã kã rî tãsi rî
(Mãtãyõ 3.1-12; Lúkã 3.1-18; Yōwánĩ 1.19-28)*

¹ Tã âti-âti tãndí Yésũ Krĩstõ gólã Ôvãrĩ rî mvã rî tãsi rî rĩ'á nõtĩ.

2 Tā Yésū kā ítō rû trá õzõ tã ãngũ 'bá Īsáyã drí ãgĩlí trá ãkũ ró nã sī rī kâtí, Ôvârí âtã íyí mvá drí kī nī rī,
 “Ní ndrê drê, má â'dô lâjõ'bá ámakã jõ'á ãtí 'álã,
 ã'dô ró lãtî êdélé ní drí ânĩzó.

Mālákĩ 3.1

3 Lãjõ'bá rī gógó 'dĩ â'dô rĩ'á õmã 'á.
 Gólã â'dô tã ãyã'á ùrũ âkĩ'á nī rī,
 'Ãnĩ õjĩlã, kúmú ãmakã ãã'dô bí 'ẽ'á ácalé.
 Ítí rī, nī êdê lãtî ãnĩkã njãã gólã drí.
 Nĩ êdê lãtî rī 'dĩ dódó mbĩmbĩ ró, ã'dô ró bê gólã
 drí ãcĩ tõzó drĩ lâ 'ásĩ.' ”

Īsáyã 40.3

4 Lãjõ'bá gólã Ôvârí drí tã lâ pélé 'dĩ Yõwãní r'ĩ. Gólã rī õmã 'á, gõ'dá drílã rĩzó õjĩlã ãzĩlĩ ãnĩlí, yí dã ró lũmvũ gólĩyĩ drĩĩ bãbãtízĩ ró.* Gólã âtã úlí gólĩyĩ drí kī nī rī, “Nĩ ãjã drĩ tã õnjĩ 'ásĩ Ôvârí rī rôlé. Ôzõ nĩ õ'ê tã 'dĩ r'ĩ rī, Ôvârí â'dô ãnĩ áyẽ'á tã õnjĩ ãnĩkã 'ásĩ. Gõ'dá nĩ ãnĩ má dã ró lũmvũ ãnĩ drĩĩ bãbãtízĩ ró.”

5 Nĩngã sĩ, õjĩlã dũũ drí ngãzó nĩlí Yõwãní ngálã õmã 'álã. Ôjĩlã rī 'dĩ 'bã yĩ ùrũkã lâ ãnĩ ãyĩ Yẽrõsãlémã lésĩ, gõ'dá ãzã 'bã yĩ ãnĩ ãyĩ võ ãzã 'bã yĩ lésĩ Yũdáyã 'á. Nĩngã sĩ, drílĩyĩ úlí Yõwãní drí pélé 'dĩ árízó ãyĩ. Vólé drĩ lâ 'ásĩ rī, drílĩyĩ ngãzó tã õnjĩ ãyĩkã lófólé. Gõ'dá nĩngã sĩ, Yõwãní drí ngãzó lũmvũ dãlé gólĩyĩ drĩĩ lĩmvũ áyágã zĩlĩ Jõrõdénĩ rī 'á bãbãtízĩ ró.

6 Yõwãní rī 'dĩ, éêdê ítã gólãkã trá gãmêlẽ 'bí 'ásĩ. Gásĩ gólãkã ãyĩ ãpĩtĩkũ 'á rī ãyĩkã ãnyĩríkó

* 1:4 1.4 *Lũmvũ dãdã drĩ 'á* 'Dĩ rĩ'á tã â'dã-â'dã ró, 'dĩyĩ jĩjĩ tã õnjĩ 'ásĩ rī kã r'ĩ.

'ásī, gō'dá ngá nyānyā gólâkâ rî íyíkâ ômbí ĩ'dí gbõ ápé ògó kâ bê.

⁷ Yōwánī íyâ tā âtî-âtî tândí 'dī kī, “Ōjílā āzâ âbí ânī'á má vó, āmbā gólâkâ gārê ámakâ rî drī sī. Āmbā ámakâ ícá kô. Má ícá kô ândīlī ká'bókâ gólâkâ ângílí.

⁸ Mâ rî gógó Yōwánī nô 'ê bābātízī ōjílā drí cé lūmvú sī. Gō'dá gólâ rî gógó â'dô bābātízī 'ê'á ōjílā drí Líndrí Tândí Ôvârí kâ rî sī.”

Tā Ôvârí drí Yésū rî êdézó njāâ lôsī gólâkâ tāsī rî

(Mātáyō 3.13-4.11; Lúkã 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Nīngá sī, Yésū drí ngāzó Nāzārétâ gólâ 'bādrī zīlī Gālíláyā rî 'á rî lésī nīlí Yōwánī ngálâ. Nīngá sī, Yōwánī drí ngāzó gólâ rî íbábātízālê áyágá zīlī Jōrōdénī rî 'á.

¹⁰ Gō'dá nīngá sī, Yésū ōtírī rīlī âfólé lūmvú 'dī 'ásī rī, gólâ drí 'būû ndrēzó rû njīrī 'á, gō'dá Líndrí Tândí Ôvârí kâ drí â'dézó drī lâ ōzō âtú'bu kâtí.

¹¹ Gō'dá úlī drí â'úzó 'būû lésī Yésū drí kī nī rī, “Nī nô ámâ mvá ífífí má drí lôvó lâ 'bālê kôrô rī ĩ'dí. Ânī tā sù trá má rú rōô.”

¹² Tā 'dī volé drī lâ 'ásī, Líndrí Tândí Ôvârí kâ 'dī drí Yésū rī jōzó volé ōmā 'álâ.

¹³ Tólâ ōmā 'álâ, Yésū 'ê kâyī rī'á nyâ'dī-rī kōrōnyā ōnjī ōmā kâ lāfálé. 'Dīlī Sātánā íyíkâ rī'á gólâ rī ūjū'á kpīlī. Gō'dá mālāyíkâ Ôvârí kâ rī 'bá yí bê, rī'á ĩyī Yésū rī gógó lôkí'á.

Tā Yésū drí lājó'ba íyíkâ sīsī rī 'bá yī âzízó rī
(Mātáyō 4.12-22; Lúkã 4.14-15; 5.1-11)

14 Yōwánī gólâ bābātízī 'ē 'bá rī ômbéré gǎnimǎ 'á rī volé drī lâ 'ásī rī, Yésū drí ngázó gólé Gālíláyā 'álâ. Tólâ gólâ lâmú vō 'ásī nílí nī'á tâ âti-âti Ôvârí kâ pē bê.

15 Gólâ kī nī rī, “Ôvârí nǐ lǎtī trá ânī drí rīzó kŭmŭ íyíkâ zélé ôjílâ íyíkâ ró. Â'dô bê trá ítí rī, nī âjá drī tâ ônjí âníkâ 'ásī, nī gō ró tâ lēlē âníkâ 'balé tâ âti-âti tândí Ôvârí kâ 'dī 'á.”

16 Kâyî âlô sī, Yésū ôtirī rīi nílí ãmvû ândrê Gālíláyâ kâ rī tí sī rī, drílâ nīzó ã'bî 'bê 'bá âzâ 'bá yī úsulí rī, Símónâ Pétêrô gō'dá âdrúpī lâ Ândīriyâ bê. Gólīyī rī'á ãmbá ãyíkâ ã'bî kâ vŭ'á ãmvû 'á. Símónâ yī Ândīriyâ bê rī'á ãyī kparätī ã'bî 'bê 'bá 'î.

17 Nīngá sī, Yésū drí ngázó tâ âtalé gólīyī drí kī nī rī, “Nī ânī 'délé má vósī, tâlâ má 'bã ró ânī bê ôjílâ âsé 'bá ró má drí, gólīyī â'dô ró ôjílâ âmákâ ró, ôzô ânī drí â'dorê ã'bî âsé 'bá ró sīsī rī kâtí.”

18 Gō'dá nīngá sī, drílīyī ngázó 'wââ ãmbá ãyíkâ âyéle 'dézó Yésū vósī lâjô'ba gólâkâ ró.

19 Gō'dá drílīyī ngázó nílí âtī 'álâ fīnyáwá. Nīngá sī, Yésū drí Zêbêdáyô yī úsúzó mvá lâ yī bê rī, rú lâ yī Yâkóbâ yī Yōwánī bê. 'Dīi gólīyī rī'á kōlóngbô 'á ãmbá ãyíkâ ãfī lâ êdé'á.

20 Gō'dá nīngá sī, Yésū ndrê gólīyī bê rī, drílâ ngázó 'wââ Yâkóbâ yī âzilí Yōwánī bê â'dolé lâjô'ba íyíkâ ró. Nīngá sī, drílīyī ngázó átá lâ yī âyéle kōlóngbô 'á 'dézó Yésū vósī lâjô'ba gólâkâ ró.

*Tã ôjílâ líndrí ônjí bê rī tâsī
(Lúkâ 4.31-37)*

21 'Dĩ vósĩ, Yésũ yĩ drí ngāzó nĩlĩ lājó'ba íyíkā bē jārībā zīlĩ Kāpērānómā rĩ 'alā. Kāyĩ rātāā kā sĩ rĩ, Yésũ yĩ drí ngāzó filí iyĩ jó tā Ôvārĩ kā ārĩ kā 'á. Tólā Yésũ drí ngāzó rĩ'á tā Ôvārĩ kā ĩmbálé ōjílā drĩ.

22 Gō'dá nĩngá sĩ rĩ, ōjílā 'dĩ 'bá yĩ tĩ lā yĩ drĩ â'dízó tā Yésũ drĩ rĩ'á ĩmbálā 'dĩ drĩ sĩ. Tā ĩmbā Yésũ kā rĩ â'dó ōzō lĩfĩ ĩmbá 'bá āzā 'bá yĩ gólĩyĩ rĩ 'bá rĩlĩ lā'bĩ Ôvārĩ kā â'dalé rĩ āzā 'bá yĩ kátĩ kō ālówalā, tālā Yésũ rĩ gógó nyāanyā lā ĩmbā tā iyíkā cú drĩ-ācē kúmú kā rĩ sĩ.

23 Yésũ ōtĩrĩ rĩĩ drē tā ĩmbálé rĩ, āgō āzā bē rĩ'á líndrĩ ōnjĩ ābābā Sātānā kā rĩ kā bē, ōmbē gólā trá vūdrĩ. Gō'dá ātrũ kũ'dũ ró, āgō rĩ 'dĩ drĩ ngāzó rĩ'á ōtrélé lāzĩ zĩzĩ bē ulĩ líndrĩ ōnjĩ yĩ 'á 'dĩ 'bá yĩ kā sĩ kĩ nĩ rĩ,

24 “Má nĩ nĩ trá dódó, Yésũ ōjílā Nāzārētā kā ró. Nĩ ōjílā ndĩndĩ 'ĩ pātĩĩ Ôvārĩ kā rĩ 'dĩ. Nĩ lē ā'dō 'élé má rú yā? Nĩ ānĩ nō mā líndrĩ ōnjĩ ró āgō nō 'á nō fūlĩ yā?”

25 Gō'dá nĩngá sĩ, Yésũ drĩ tā átázó líndrĩ ōnjĩ ābābā kā 'dĩ drĩ 'alé ādrā sĩ, “Nĩ rĩ tĩtĩ, nĩ āfō volé āgō nō 'ásĩ.”

26 Gō'dá nĩngá sĩ, líndrĩ ōnjĩ ābābā kā rĩ 'bá āgō 'dĩ 'á 'dĩ drĩ rízó āgō rĩ 'dĩ iyalé kũkĩĩ mbārākā sĩ, drílā āgō 'dĩ 'bāzó ōtrélé ngbálá-ngbálá, gō'dá drílā ngāzó drĩ ĩnjilĩ volé āgō rĩ 'dĩ rú sĩ.

27 Gō'dá nĩngá sĩ, ōjílā tĩ drĩ â'dízó ndrĩ tā 'dĩ drĩ sĩ. Nĩngá sĩ, drĩliyĩ ngāzó rĩ'á tā ĩjilĩ iyĩ vō 'ásĩ kĩ nĩ rĩ, “Ngá nōtĩ nō ā'dō 'ĩ? Gólā rĩ tā átalé drĩ-ācē Ôvārĩ kā rĩ sĩ, tālā líndrĩ ōnjĩ 'dĩ āārĩ ró kpá tā gólā drĩ rĩ'á rālā rĩ 'bá yĩ bē.”

28 Nīngá sī, ōjílā 'dī 'bá yī drí ngāzó nīlí 'bā 'álá tā Yésū drí líndrí ōnjí 'dī drōzó 'dī átálé ōjílā āzā 'bá yī drí. Ítí, tā 'dī 'bā Yésū rí rú â'dólé lîkû-lîkû ró 'bādrî Gālíláyā kâ rî 'ásī dîrî kângbû.

Tā Yésū drí ngá lâzé 'bá îngázó Kāpērānómā 'álá rî

(Mātáyō 8.14-17; Lúkã 4.38-41)

29 'Dīl vósī, Yésū yī drí ngāzó nīlí volé jó tā Ôvârí kâ ârî kâ rî 'ásī. Gólîyî Sîmónā, Āndîrîyā, Yākóbā, gō'dá Yōwánî yí bē. Gólîyî nî kôrô mbî Sîmónā Pétērō yī drí 'bā 'álá âdrúpî lâ Āndîrîyā bē.

30 Tólâ Sîmónā rî ādrá rî'á âyî'á vūdrî gbārākā drîl jó 'á. Rú'bâ lâ âmê trá tílí-tílí. Nīngá sī, 'wāâ ngá lâzé gólâkâ 'dī ódrí tā lâ pēzó Yésū drí.

31 Yésū drí ngāzó filí ōkó rî 'dī ngálâ jó 'álâ. Nīngá sī, Yésū drí drî lâ rûzó sêlé, tâlá gólâ ōngâ ró bē ûrû. Kôrô 'wāâ ōkó rî 'dī rú'bâ lâ âmé 'bá 'dī drí â'dízó, gō'dá drîlâ ngāzó nīlí ngá nyānyā lâ'dílí gólîyî drí nyâlê.

32 Ítú ōtîrî fîl rî,* ōjílâ drí ngāzó rî'á ngá lâzé 'bá gō'dá kpá gólîyî líndrí ōnjí Sātānā kâ drí ômbélé trá rî 'bá yí bē âtrôlé âjílí Yésū ngálâ.

33 Gō'dá nīngá sī, ōjílâ jārîbâ 'dī 'ásī rî drí îyî ômózó tîlîlî ró jó tîlî jó Yésū drí rîzó rîlî rî tî.

34 Nīngá sī, Yésū drí ngāzó rî'á ōjílâ dûû ngá lâzé tî lârákô ngîngî bē rî 'bá yí pâlê ngá lâzé îyîkâ 'ásī. Drîlâ kpá líndrí ōnjí 'dī 'bá yí lâdrózó volé ōjílâ gólîyî â'dó 'bá î'dí bē lâ rî 'bá yí 'ásī.

* **1:32 1.32** Ōjílâ ânî trá ãtú drí fîrî 'á, tâlá kâyî râtāâ kâ gólâ ōjílâ drí lôvózó 'á lâ 'dī ndê rû trá.

Gólâ âyé líndrí ōnjí 'dĩ 'bá yí kô tî n̄l̄l̄ lãndrâ dr̄ñ sī, tãlâ gól̄ȳi n̄ trá kī, gólâ ã'di ã'di yã. Gõ'dá ãtí rí, Yésũ l̄eé dr̄e kô gól̄ȳi drí íȳi tã 'bãlé l̄â'búl̄i 'wãã òjílã drí.

*Tã Yésũ drí ngãzó l̄avũl̄i Kãp̄erãnomã 'ásĩ rí
(Lúkã 4.42-44)*

³⁵ C̄ínó rí 'dĩ sī, Yésũ drí ngãzó jó 'dĩ 'ásĩ ãkpã v̄o dr̄e p̄ãñ-p̄ãñ n̄l̄i v̄o òjílã ãkó rí 'á tólã n̄l̄i t̄i ãrátãlé Ôvãrí drí.

³⁶ Gõ'dá Yésũ bê trá yũ'dãwã rí, Símónã yí íȳi ãzĩ-ãzĩ yí bê drí ngãzó n̄l̄i Yésũ rí l̄ondãlé.

³⁷ Gõ'dá gól̄ȳi úsũ Yésũ bê rí, dr̄il̄ȳi ngãzó tã âtalé dr̄ilã kī n̄ rí, “Ôjílã ndr̄i 'dó rĩ'á ân̄i l̄ondã'á, ní ããgõ ró ãȳi pãlé!”

³⁸ N̄ngã sī, Yésũ drí tã-dr̄i l̄ogõzó gól̄ȳi drí kī n̄ rí, “Nĩ 'dê, mã n̄ ró v̄o ãzã 'bá yí ã'dó 'bá ãnȳi rí 'bá yí 'álã, tãlã má l̄e kpã úl̄i Ôvãrí kã p̄el̄e òjílã gól̄ȳi v̄o 'dĩ 'bá yí 'á 'dĩ yí drí, tãlã 'dĩ ngã 'ê'ê mã drí ân̄i'á 'êlã n̄ngã rí ã'di.”

³⁹ ãtí ró rí, gól̄ȳi drí l̄ãmúzó d̄ir̄i v̄o Gãl̄iláyã kã rí 'ásĩ ndr̄i. V̄o rí 'dĩ 'bá yí 'á rí, Yésũ drí n̄izó úl̄i Ôvãrí kã p̄e bê òjílã drí jó tã Ôvãrí kã ân̄i kã rí 'bá yí 'ásĩ. Gõ'dá gólâ lãdrô líndrí ōnjí kpã òjílã líndrí 'dĩ 'bá yí drí r̄izó 'á lã yí rí 'ásĩ.

*Tã Yésũ drí ãrĩ 'bã êdézó rí
(Mátáyõ 8.1-4; Lúkã 5.12-16)*

⁴⁰ ãtũ ãzã sī, ãgõ ãzã ãrĩ 'bã ró drí ân̄izó 'ã'ĩ t̄il̄i ãnyãkũ dr̄ñ Yésũ ân̄drã. Dr̄ilã ngãzó rú'bã l̄ô'bãlé Yésũ drí kī n̄ rí, “Ôzõ ãcã trá ní l̄if̄i ã'dó ró bê âmã êdézó rí, 'dõvó ní êdê mã ngbãngbã ngã lãzé âmãkã n̄ 'ásĩ.”

41 Nīngá sī, āgô rī 'dī ĭzā lâ drí gāzó Yésū drí. Gō'dá Yésū drí ngāzó drí 'bālé gólâ drī, gōzó tā âtalé kī nī rī, “Āwô, má lē tā trá ânī pāzó â'dolé rú'bá bê ngbángbá.”

42 Nīngá sī, kôro ārī 'dī drí rû ndēzó volé āgô 'dī rú'bá lâ 'ásī. Gō'dá āgô rī 'dī rú'bá lâ drí â'dózo lúwá-lúwá.

43-44 Gō'dá nīngá sī, Yésū drí ngāzó āgô rī 'dī âtilí ngbilí-ngbilí kī nī rī, “Ní ârī dódó, ní âtâ tâ kô tâ rī nō tāsī ōjílâ āzākā drí. Ní 'dâ lâ'bí rú'bá drí rû êdézó ārī 'ásī rī ĭ'dī. Ní nī cú nī, ânī nyāanyā â'dalé drī-'bá lâ'bí 'è kâ rī drí, ní gô ró kōronyā ĭlī ngá fēfē ró Ôvârí drí, ōzō tâ âtâ Músâ kâ 'bālé ārī 'bá â'dô ró ngbángbá rī kâtí, tâlâ ní 'è ró āwô-ĭtí âmbá Ôvârí drí. Ōzō ní ō'è tâ rī 'dī trá ĭtí rī, ōjílâ ndrī â'dô nī'á lâ ĭyī kī nī rī, ngá lâzé âníkâ ārī ró 'dī ōndē rû trá ní rú sī.”

45 Yésū âtâ bê tâ 'dī kpálé ĭtí āgô rī 'dī drí rī, āgô rī 'dī cí tī tâ Yésū drí pélé yí drí 'dī drī kô. Gólâ ngá íyíngá nī'á tâ rī 'dī âtâ bê ōjílâ drí árílí ndrī, gō'dá tâ rī 'dī drí lâ'búzo fāā vō 'ásī cé tītī. ĭtí lâ 'dī drí rī, Yésū ícá gō'dá kô nī'á filí jārībâ āzâ 'bá yī 'ásī, ōjílâ tīlīlī ōzó ĭyī gólâ rī ômó kô rōô. ĭ'dī ĭtí, Yésū lâjô'bá íyíkâ rī 'bá yī bê drí gōzó rīlī ĭyī ōmā 'á. Kpálé Yésū yī rīrī ōmā 'á 'dī sī rī, ōjílâ dūū ĭyíkâ zāâ ânī'á ĭyī gólâ ngálâ vō drī 'ásī cé tītī.

2

Tā Yésū drí mbârākā íyíkâ â'dázo tā ōnjí āgô pá lâ drí ôdrālê trá kpārātī rī kâ rī âyézo rī sī (Mātáyō 9.1-8; Lúkã 5.17-26)

¹ Kâÿî ffinyáwá volé drĭ 'ásĭ, Yésũ drĭ ngāzó gólé volé Kāpērānómā 'álâ. Áâtâ ókĭ nĭ rĭ, Yésũ bê 'bā gólâ drĭ rĭzó rĭ 'álâ.

² Gõ'dá õjĭlā ârĭ ĩÿĭ bê úlĭ rĭ 'dĭ rĭ, õjĭlā ĩtĭlĭlĭ drĭ ngāzó rũ ê'bélé dũũ jó 'á Yésũ ngálâ bũũũ ă'dĭ-drĭ 'ásĭ ndrĭ. Gõ'dá Yésũ drĭ ngāzó rĭ'á tã Ôvârĭ kâ âtálé gólĭÿĭ drĭ.

³ Nĭngá sĭ, Yésũ õtĭrĭ rĭĭ úlĭ âtálé rĭ, õjĭlā sũ drĭ āgô āzâ pá lâ drĭ ôdrālĕ trá kp̄r̄ãtĭ rĭ ânĭjĭzó ânĭzó ĩ'dĭ bê lâ gbārākā sĭ Yésũ ngálâ, tālâ Yésũ õpâ ró gólâ bê â'dólé ndĭndĭ ró.

⁴ Nĭngá sĭ, gólĭÿĭ âcâ bê 'bã rĭ 'dĭ 'á rĭ, gólĭÿĭ ĩcá gõ'dá kô āgô pá lâ drĭ ôdrālĕ trá kp̄r̄ãtĭ 'dĭ lôfĭlĭ Yésũ ngálâ jó 'álâ, tālâ õjĭlā trá rĭ'á ĩÿĭ ngbã'ũ rōō. Gõ'dá nĭngá sĭ, õjĭlā gólĭÿĭ āgô pá lâ drĭ ôdrālĕ trá 'dĭ ânĭjĭ 'bá 'dĭ 'bá ÿĭ drĭ ngāzó mbālĕ ũpĭ lôlé jó-drĭ lĕsĭ* gōzó gbārākā āgô pá lâ drĭ ôdrālĕ 'dĭ bê 'dĭ â'ĭzó bāgó sĭ ĩrĭlĭ kōrō ũpĭ rĭ 'dĭ 'ásĭ jó 'álâ.

⁵ Gõ'dá Yésũ ndrĕ tã rĭ 'dĭ ĩtĭ bê rĭ, drĭlā nĭzó lâ kĭ nĭ rĭ, āgô 'dĭ 'bá ÿĭ rĭ'á ĩÿĭ tã lĕlĕ ángĭ bê mbārākā ĩÿĭkâ õjĭlā pã kâ rĭ 'á. ĩtĭ ró rĭ, Yésũ drĭ ngāzó tã âtálé āgô pá lâ drĭ ôdrālĕ trá 'dĭ drĭ kĭ nĭ rĭ, “Ámâ rũ-lĕ-āzĭÿã, áâyĕ nĭ trá tã õnjĭ ánĭkâ 'ásĭ.”

⁶ Nĭngá sĭ rĭ, gólĭÿĭ lã'bĭ ĩmbá 'bã rĭ 'bã ÿĭ kpá rĭ'á ĩÿĭ tólâ Yésũ bê. Gõ'dá gólĭÿĭ ârĭ úlĭ Yésũ kâ 'dĭ bê rĭ, drĭlĭÿĭ ngāzó tã ĩsũlĭ ĩÿĭ 'á kĭ nĭ rĭ,

⁷ ĩÿĭkâ kô ángô tí ró āgô nō drĭ rĭzó úlĭ âtálé nōtĭ nō ÿã? Gólâ trá 'ĕ'á Ôvârĭ rĭ mbārākā âmālĕ ÿĭ drĭ. Cé Ôvârĭ ĩ'dĭ ĩcá 'bã ró tã õnjĭ õjĭlā kâ

* 2:4 2.4 Jó-drĭ 'dĭ trá rĭ'á sālārã ĩtĭ.

âyélé.

⁸ Nīngá sī, Yésū drí 'wāâ tâ ïsū-ï̄sū gólīyíkâ 'dī nīzó, gō'dá drílâ gólīyī ïjízó kī nī rī, “Nī rī tâ ïsūlī ïtī lâ 'dī ró má rú ã'dô tāsī?

⁹ Mâ 'díyī pā 'bá Ôvârí ngá lésī rī ï'dī cú mbârákâ bê òjílâ âyézo tâ ònjí gólīyíkâ 'ásī. Gō'dá má ícâ trá tâ 'dī âtalé cú ïtī lânō ãkó. Tā 'ē 'bá â'dálâ kī'á nī rī, pătī má â'dô â'dó'á mbârákâ 'dī bê rī, rī'á nōtí, má â'dô ãgō nō pá lâ yī 'bā'á â'dólé tândí ró.

¹⁰ Ngbâângbânō, má â'dô úlī â'tá'á, tâlá mī nī ró bê kī'á nī rī, mâ gólâ Ôvârí drí âjólé trá úrú lésī rī rī'á cú mbârákâ tâ ònjí âyé kê bê ãngó nō 'á nōngá.” Nīngá sī, Yésū drí tâ âtázó ãgō pá lâ drí ôdrâlé trá kp̄r̄tī rī drí kī nī rī,

¹¹ “Má 'bā tâ ní drí kī nī rī, ní ngâ úrú, ní trō gbârákâ ánikâ 'dī nīzó 'bā 'álá.”

¹² Nīngá sī, òjílâ 'dī 'bá yī līfī drī lâ 'á ndrī ãgō 'dī drí ngāzó 'wāâ kôrô âdrélé úrú, drílâ gbârákâ íyíkâ 'dī trōzó gōzó ngälé fōlé ï'dí bê lâ ïvī 'álá. Tā lârákô 'dī tāsī rī, òjílâ 'dī 'bá yī tī lâ yī drí â'dízó. Gō'dá nīngá sī, drílīyī ngāzó Ôvârí rī luyílī kī nī rī, “Ïtú ãmâ tīzó rī sī rī, mã ndrē drē tâ 'dī rī kâtī rī drē kó kô. Mã nūi kô kī, Ôvârí ãâfē mbârákâ trá ãmbá Yésū drí.”

*Tā Yésū yī kê bélé-bélé ú'dú 'bá yī bê
(Mátáyō 9.9-13; Lúkã 5.27-32)*

¹³ Tólâ sī, Yésū yī drí ngāzó gólé vólé ïmvú ândrē tī 'álâ tâ ârí 'bá íyíkâ rī 'bá yī bê. 'Dī òjílâ ïtīlīlī rōô bê rī'á ânī'á tâ Yésū kê ârílī. Nīngá sī rī, Yésū drí ngāzó tâ ïmbálé gólīyī drí.

14 Gō'dá 'dīl vósī rī, Yēsū yī rī'á lāmú'á rī, drīlīyī Mātáyō* Ālōpáyā rī mvá rī úsúzó rī'á vō íyíkā bélé-bélé ũ'dú ká rī 'á. Nīngá sī rī, Yēsū drī ngāzó tā átálé gólā drī kī nī rī, “Ní ngā 'dēlé má vósī â'dolé lājó'bánámákā ró.” Nīngá sī, Mātáyō drī ngāzó 'wāā 'dēlé gólā vósī lājó'bánámákā ró.

15 'Dīl vósī, Mātáyō drī Yēsū yī âzízó yī drī 'bā 'álā. Yēsū yī ōtírī rī ngá nyālē Mātáyō rī 'bā 'álā rī, bélé-bélé ũ'dú 'bā gō'dá gólīyī lā'bí Yúdā yī ká rī 'dā 'bā kō rī 'bā yī bē rī'á íyī dūū, tālā ōjīlā ōzō gólīyī kátī 'dī 'bā yī trá rī'á dūū 'dó Yēsū rī vó lōbē 'bá ró. Yēsū yī lājó'bánámákā rī 'bā yī bē rī íyī rī'á ngá nyā'á gólīyī bē tólā.

16 Nīngá sī, lā'bí ĩmbá 'bā â'dó 'bā íyī Pārúsī* ró rī 'bā yī drī ngāzó ânīlī Yēsū rī úsúlī lājó'bánámákā bē rī'á íyī ngá nyā'á bélé-bélé ũ'dú 'bā 'dī 'bā yī bē gō'dá kpá gólīyī lā'bí ĩzā 'bā rī 'bā yī bē. Nīngá sī, drīlīyī ngāzó tā ĩjīlī lājó'bánámákā ká rī 'bā yī tī kī nī rī, “Yēsū rī rī'á ngá nyālē tā ōnjī 'bā 'dī 'bā yī bē vō ālō 'á ā'dō tāsī yā?”

17 Nīngá sī, Yēsū ârī bē tā ĩjī gólīyīkā 'dī rī, drīlā ngāzó tā-drī lōgólé kī nī rī, “Ngá lāzé ākó lé 'bā lōndāā ójó kō, cé ngá lāzé 'bā lōndā ójó nī íyī pālē. Gō'dá má ânīlī kō tā mbī 'bā pālē, má ânī tā ōnjī 'bā âzīlī, tālā ópā ró gólīyī bē tā ōnjī gólīyīkā 'ásī.”

*Tā tā ĩmbā ó'dí Yēsū ká rī tāsī
(Mātáyō 9.14-17; Lúkā 5.33-39)*

* **2:14 2.14** Mātáyō rī rú āzā kpá Lāvī ĩ'dī. * **2:16 2.16 Pārúsī** 'Dīl ōjīlā gólīyī lā'bí íyīkā âtī 'bā gá kpākā ālō tā 'bā'bā Ōvárī ká bē rī ĩ'dī. 'Dī rī'á ōjīlā tā lā'bí 'dā 'bā ĩ'dī.

18 Nīngá sī, tā ârí 'bá Yōwánī bābātízī 'ě 'bá ró rī kâ gō'dá kpá Pǎrúsī kâ bê rī ìyī trá tì 'bīlí rīzó 'alé 'ǎ'í ró rātáã 'elé Ôvârí drí lâ'bí Yúdâ yí kâ vó ró. Nīngá sī, òjílã âzâ 'bá yī drí ngāzó Yésū rī ìjílí kī nī rī, “Tā ârí 'bá Yōwánī bābātízī 'bá ró rī kâ kpǎrǎtì tā ârí 'bá Pǎrúsī kâ bê, rī ìyī tì 'bīlí rīzó 'alé 'ǎ'í ró rātáã 'elé Ôvârí drí. Gō'dá ã'dô tāsī gólīyī tā ârí 'bá ânī nyāányâ kâ ró rī 'bá yī rí kô tì 'bīlí rīzó 'alé 'ǎ'í ró òzō gólīyī kâtí yā?”

19 Nīngá sī, Yésū drí tā-drī lôgōzó gólīyī drí úlī mǎnīgō sī kī nī rī, “Ôdrógô* bê rī'á nōngá ânī lâfálé 'á. Â'dô â'dó'á íyíkâ ángô tí ró ūmú gólâkâ drí rīzó tì 'bīlí, gō'dá ôdrógô drí â'dó'zô kpá bê lâfálé lâ yī 'á âyīkō ònō-vô kâ 'elé gólīyī bê rī yā? Ícá kô â'dolé ítí lâ 'dī ró, tǎlâ ôdrógô bê gólīyī lâfálé.

20 Gō'dá ìzátú rī, ìtú â'dô âwú'á trá ôdrógô trôzó volé gólīyī lâfálé sī. Gō'dá ìtú rī 'dī tú rī, gólīyī â'dô rī'á trá 'alé 'ǎ'í ró ìzâ drí sī.

21 “Úlī mǎnīgō âzâ bê rī tā ìmbâ ó'dí amákâ rī tāsī, gólīyī rī'á nōtí. Ólôsé ítá ó'dí ró rī kô kpǎâkū ítá âkū ôsī 'bá trá rī rú, tǎlâ ítá ó'dí 'dī òzó ôró ânjólé volé ítá âkū 'dī ùpī lâ âyélé hōwéê âvû-âvû ró lâvūlī gǎrǎ sīsī rī drī sī.

22 Gō'dá â'dó kô tǎndí ró òjílã âzâ drí ôdrá ó'dí lôrózó mōrá gólâ âkū mbârákâ âkó rī 'á. Gólâ ò'ê trá ítí rī, gō'dá ôdrá ôtírī ângá rī, mōrá âkū 'dī â'dô pī'á, ôdrá 'dī drí lâsózó vūdrī rú ìzâlé. Ítí rī, órī ôdrá ó'dí lôrólâ mōrá gólâ tǎndí ró rī

* 2:19 2.19 *Ôdrógô* 'Dīl Yésū ì'dí, gō'dá ūmú 'dī 'bá yī rī'á ìyī lâjô'bá Yésū kâ rī 'bá yī ì'dí. Lâ'bí Yúdâ yí kâ vó ró rī, órī ngá nyálé ôdrógô bê 'dó vô âlô 'á.

'á. Tã 'dî tãsi rî, â'dô rî'á dódó cú ítí rû îzã ãkó. Ítí rî, ícá kô tã ìmbâ ó'dí ámakâ rî ônjalé lâ'bí ãkú rî bê."

Tã Yésũ drí iyî â'dázó kâyi rãtãã kâ rî lípî lâ ró rî
(*Mãtáyõ 12.1-8; Lúkã 6.1-5*)

²³ Kâyi rãtãã kâ* sî, Yésũ yî lâjõ'bán íyíkâ rî 'bá yí bê rî'á iyî nî'á kôro ãmvú ãdrúgú ãnjî 'bá trá rî kâ 'ásî. ãmvú rî 'dî 'á nîngá rî, drílîyi ngázó rî'á ãdrúgú vûlî rî'á nyâlâ lõfó drí sî.

²⁴ Nîngá sî, õjlã Pãrusî kâ ârî iyî tã 'dî bê rî, drílîyi ngázó Yésũ rî ãjîlî kî nî rî, "Lãjõ'bán áníkâ rî iyî cú ítí lâ'bí ámakâ rî 'dã ãkó â'dô tãsi yã? Drílîyi rîzõ rî'á lôsi 'èlé kâyi rãtãã kâ rî sî."

²⁵⁻²⁶ Nîngá sî, Yésũ drí ngázó tã 'dî drî lâ lõgõlé gólîyi drí kî nî rî, "Nî zî tã kúmú ãngî Dãwúdjî rî tãsi búkú Ôvãrî kâ 'á rî kô yã? Ítú ãbîyãtãrã drí â'dózó drê ãmbã drî-'bã lâ'bí 'è 'bã rî 'bã yí kâ ró, gõ'dã Dãwúdjî yí drí â'dózó ãjú 'bũ 'bã íyíkâ rî 'bã yí bê lõfó ró kôro rî. Gõ'dã drílîyi ngázó fîlî jõ Ôvãrî kâ 'á ãmbãtã fêlé trá ngã fêfê ró Ôvãrî drí rî nyâlê rî. Nî nî trá tãndî ró kî nî rî, cé drî-'bã lâ'bí 'è kâ rî 'bã yí áâyê ã'dî ngã nyãnyã rî 'dî nyâlê. ã'dô kpálê ítí rî, Dãwúdjî yí nyã ngã nyãnyã rî 'dî ãjú 'bũ 'bã íyíkâ 'dî 'bã yí bê. Gõ'dã áátã kô kî nî rî, gólîyi lâ'bí îzã 'bã 'í tã gólîyi drí 'èlé trá 'dî tãsi, tãlã lõfó mbãrãkã lãvũ kôro tã lâ'bí 'dã 'bã kâ rî drî sî."

* **2:23 2.23** 'Dî Sãbî sî, â'dó kô Gímã sî. **2:25-26 2.25-26 1**
Sãmwélê 21.3-6.

²⁷ Nīngá sī, Yésū âtâ tâ âzâ kpá trá gólīyî drí kī nī rī, “Ôvârí 'bā ĩtú rātáã kâ 'dī â'dólé ôjílã drí lówózó 'á lâ. Gõ'dá 'bãã ôjílã kô lâ'bí kâyî rātáã kâ lâñjī lâ trólé.

²⁸ Mâ gólâ Ôvârí drí âjólé trá úrú lésī rī, ĩ'dī kâyî rātáã kâ drīlī.”

3

*Tā Yésū drī ãgô drī ôgô-ôgô bê rī êdézó ĩtú rātáã kâ sī rī
(Mātáyō 12.9-14; Lúkã 6.6-11)*

¹ Kâyî rātáã kâ âzâ sī, Yésū yī drí ngãzó nīlī fīlī jó tâ Ôvârí kâ ârī kâ rī 'álâ. Jó rī 'dī 'á tólâ rī, ãgô âzâ bê rī'á. ãgô rī 'dī drī lâ rī'á ôgô-ôgô ró.

² Gõ'dá Pãrúsī yī lâ'bí ìmbá 'bá âzâ 'bá yī bê kpá bê rī'á ĩyī tólâ. Gólīyī lē Yésū rī ãlī ânǒlé tâ õnjí 'bá ró. Gólīyī rī'á Yésū rī mândīkã lô'bã'á ngátá Yésū rī â'dô ãgô gólâ drī lâ drí ôgólé ôgô 'dī pã'á yā rī, â'dô kpálé kâyî rātáã kâ rī ĩ'dī rī.

³ Nīngá sī, Yésū drí ngãzó ãgô 'dī zīlī kī nī rī, “Ní ngâ úrú, gõ'dá ní ânī ró âdrélé ôjílã lâfálé 'á nólé.” ĩtí rī, ãgô rī 'dī drī tâ 'dī 'ézó té ĩtí.

⁴ Dīlī vósī rī, Yésū drí ngãzó tâ pêlé ôjílã 'dī 'bá yī drí kī nī rī, “Kâyî rātáã 'ézó rī sī rī, tâ mbĩmbĩ 'élé rī íyíkâ kó â'dô 'í yā? ĩtí rī, tâ 'bã'bã âmákâ 'élé rī 'bã âmâ ôjílã 'á âmúlí ngátá 'á âmúlí kô yā? Tã 'bã'bã rī gógó ãlólâ âmákâ 'dī 'bã âmâ bê ôjílã pãlé ngátá ôjílã âyéle drálé yā?” Nīngá sī rī, ôjílã 'dī 'bá yī drí rīzó ĩyī njūrū tâ 'dī drī lâ lôgõ ãkó.

⁵ Gõ'dá ìtí rî, Yésũ drí vō ndrēzó gólīyî drī sī līfī ìnjì-ìnjì òmbā kâ rî sī. Gólâ gõ'dá kpá ìzā ró gólīyî tāsī, tālâ gólīyî drī rī'á âmbâ-âmbâ ró ìzā ngá lâzé 'bá kâ nīlī. Ī'dī ìtí, Yésũ drí ngāzó tã pēlé āgô drī bê kōgō'dô 'dī drí kī nī rî, “Ní êjē ánī drī 'dī, tālâ êjē ró rû bê mbîmbî ró.” Nīngá sī, āgô 'dī drí tã 'dī 'ēzó té òzō âtálé 'dī kâtí, gõ'dá kôró drī lâ 'dī drí rû êjēzó âcálé mbîmbî dódó.

⁶ Tã rî 'dī volé drī lâ 'ásī, Pãrúsī 'dī 'bá yī drí ngāzó nīlī òjílâ gólīyî kúmú ạngí zīlī Ēródē rî kâ rî 'bá yī ngálâ nīlī nī'á tã ì'bīlī, ã'dô ró bê Yésũ rî fūzó volé.

Tã lâràkô Yésũ drí 'ēlé ìmvû ândrê tị 'álâ rî

⁷⁻⁸ Tólâ sī, Yésũ yī drí ngāzó tã ârī 'bá íyíkâ rî 'bá yī bê nīlī òjílâ ò'bí 'dī 'bá yī âyéle nīzó ìmvû ândrê zīlī Gālīláyã rî tị 'álâ. Gõ'dá òjílâ dūu drí ânīzó 'bãdrī Gālīláyã kâ rî lésī 'dēlé gólīyî vósī. Òjílâ dūu ãzâ 'bá yī fī kpá dró dūu 'dēlé gólīyî vó, tālâ gólīyî ârī tã ạngí Yésũ drí rī'á 'ēlâ rî trá. Òjílâ ãzâ 'bá yī ânī ìyī ìyíkâ Yērōsālēmã lésī, kpá vō ãzâ 'bá yī lésī Yūdáyã 'á. ãzâ 'bá yī ânī ìyī 'bãdrī Īdūmíyã kâ rî lésī, ùrúkâ 'bá yī gõ'dá ìyíkâ kpá áyágá Jōrōdénī rî 'á'á lé drī lâ lésī, gõ'dá gólīyî jãrībã zīlī Tírã Sīdónã bê rî gārã drī lâ lésī.

⁹ Tālâ òjílâ ìtīlīlī 'dī 'bá yī tāsī rî, Yésũ drí ngāzó tã âtálé tã ârī 'bá íyíkâ rî 'bá yī drí kôlóngbō mvá âsélé ânyī mbãzó 'á lâ, òzó ìyī ìyī lôzé kô.

¹⁰ Yésũ 'è ìtí ró, tālâ òjílâ ngá lâzé 'bá ndrī 'dó rû fū'á ìyī ânīlī gólâ rî dōlé, tālâ yī pã ró ngá bê kpá ngá lâzé ìyíkâ rî 'bá yī 'ásī, tālâ gólīyî nī trá kī, sīsī Yésũ pã òjílâ ngá lâzé 'bá trá rōô.

11 Ōjílā líndrí ōnjí drí ômbélé rî 'bá yî tāsī, ōzō gólīyî ōtírī Yésū rî ndrêê rî, kôrô líndrí ōnjí gólīyíkâ 'dī drí gólīyî lûvûzó ñnyákú drī ōtrê-ôtrê bê ûrû kī nī rî, "Nī ï'dī Ôvârí rî mvá 'î."

12 Yésū drí tã 'bãzó líndrí ōnjí 'dī 'bá yî drí, tãlâ gólīyî ōzō íyî tã lôfôô.

Tã Yésū drí ōjílâ mûdrī-drī-lâ-ngâ-rī nījō lājō'bán íyíkâ ró rî

(Mātáyō 10.1-4; Lúkã 6.12-16)

13-14 Nīngá sī, Yésū yî drí ngãzó tã ârí 'bá íyíkâ yî bê nīlí úní 'álâ. 'Dīi vósī rî, drílâ ngãzó ãgô mûdrī-drī-lâ-ngâ-rī yî drí lélé rî 'bá yî âzīlí â'dolé lājō'bán íyíkâ ró. Gō'dá nīngá sī, drīlīyî ngãzó ânīlí gólâ ngálâ. Gólâ njī gólīyî 'dī, tãlâ gólīyî ōrī ró bê yî bê, gō'dá kpá tãlâ yî lājō ró gólīyî bê nīlí úlí íyíkâ pē bê,

15 gō'dá gólīyî ã'dô ró bê cú mbârākã drī-ãcê kâ bê líndrí ōnjí lâdrózô ōjílâ gólīyî líndrí ōnjí drí ômbélé rî 'bá yî 'ásī, tãlâ líndrí ōnjí ãáfô ró vólé gólīyî 'ásī.

16 Nōô yî rī'á ãgô Yésū drí njīlí mûdrī-drī-lâ-ngâ-rī rī 'bá yî rú lâ yî ï'dī, Sīmónã gólâ drí zīlí kpá Pétērō rî,

17 Zēbēdayō rî mvá yî

Yākóbã yî

Yōwánī bê gólīyî Yésū drí rú lâ yî zīlí kpārãtī

" 'Mōgbará Mvã" ' rî,

18 Gólâ njī kpá

Ãndīríyã,

Fílīpō,

Bātōlōméyō,*
 Mātáyō,
 Tómā,
 Yākóbā Ālōpáyā rî mvá,
 Tādéyō,*
 Sīmónā gólâ fî 'bá òmā 'á òmbā 'ělé 'băđrî tāsî
 rî ĩ'dî,
 19 gō'dá
 Yúdâ Īsīkārīyótâ gólâ 'ě 'bá Yésū rî gīlī fūlī rî.

*Tā Yésū drí tā ĩsū anyā ĩyī tāsī rī êdézó mbī rī
 (Mātáyō 12.22-32; Lúkã 11.14-23; 12.10)*

20 'Dīl vósī, Yésū yī drí ngāzó nīlī tā ârī 'bá ĩyīkâ
 yī bê gōlé 'bā ĩyī drí rīzó rī 'álâ. Gólīyī cācā gōlé
 'bā 'álâ rī vósī, ōjīlā drī rû ê'bézó ó'dí ngbâ'ũ
 dīrī Yésū yī rú sī lăvūlī kôrô, tălâ Yésū yī ōzó ĩcá
 nyāsá nyălé kô.

21 Tā Yésū drī rī'á 'ělâ 'dī drī lû'úzó áró lâ yī
 bīlī, gō'dá drīlīyī ngāzó ânīlī, tălâ yī ōtrō ró gólâ
 bê vólé, tălâ áâtâ trá ókī nī rī, "Yésū ã'dô ōjīlā
 līfō 'ĭ."

22 Gō'dá kpá lâ'bī ĩmbá 'bá āzâ 'bá yī ânī 'bá
 ĩyī Yērōsālēmā lésī rī, ânī'á tā Yésū kâ rī'á 'ělâ rī
 'bá yī ndrélé ĩyī līfī sī, âtâ ĩyī tā mbârākâ Yésū kâ
 rī tāsī kī nī rī, "Sātánâ ōfē mbârākâ nī Yésū drī.
 'Dīl kúmú līndrī ōnjí kâ* rī nī rī'á mbârākâ fēlé
 drīlâ līndrī ōnjí lâdrózó ĩ'dī sī lâ vólé ōjīlā 'ásī."

23 Gō'dá ĩtī, Yésū ârī tā 'dī bê rī, drīlâ ngāzó
 gólīyī lâ'bī ĩmbá 'bá 'dī 'bá yī âzīlī yī ngálâ.

* **3:18 3.18** Bātōlōméyō rī rú āzâ Nātānélé. * **3:18 3.18** Tādéyō
 rī rú āzâ Yúdâ, átâ lâ rī rú Yākóbâ. * **3:22 3.22** Ōjīlā ōtīrī tā
 âtâ Sātánâ kúmú līndrī ōnjí kâ rī ró rī tāsī, úzī rú lâ Bēlīzābābā.

Nĩngá sī, drílâ ngãzó rĩlí tã âtalé gólĩyĩ drí kī nĩ rĩ, “Ítí rĩ, Sātánã â'dô ícá'á íyĩ nyãányã drólé volé òjílã 'ásĩ 'dĩ ángô tí ró yã? Tã ìsũ ànìkã ámã tãsí anyã ró.

²⁴ Tã â'dálâ bê rĩ: Òzõ 'bã-tì òrĩ rú lônỹĩ-lônỹĩ ró ăwă 'élé rĩ, 'bã-tì rĩ 'dĩ ícá kô ádrélé ăwă 'dĩ 'élé té òzõ gólĩyĩ drí fĩ òmbéré àlô rĩ kátí.

²⁵ Gõ'dá kpá òzõ òjílã ă'dĩ-drĩ àlô rĩ kã òlônỹĩ íyĩ lãfálé lônỹĩ-lônỹĩ rú fũzó àzĩ-àzĩ bê rĩ, 'dĩ ă'dĩ-drĩ 'dĩ njáá kô zĩ rú fũfũ rĩ 'dĩ 'á.

²⁶ Kpá ítí ró, òzõ Sātánã òfě fĩ mbârākã trá má drí líndrĩ ònjí drözó rĩ, 'dĩ gólâ ngã trá ăjú 'bũlĩ íyĩ nyãányã bê gõ'dá gólâ rĩ'á rú lônỹĩ-lônỹĩ ró, gõ'dá gólâ â'dô mbârākã gólákã ìzã'á 'wã.

²⁷ “Gõ'dá mĩ nĩ trá, ùgú ícá kô filí jó òjílã gólâ fãfã bê rĩ kã 'á cú ítí òjílã rĩ 'dĩ òmbé àkó njírĩ-njírĩ. Ícá trá fãfã òjílã 'dĩ kã drí â'dolé lăvũlĩ kôró fãfã 'bã lĩpĩ 'dĩ kã drĩ sĩ. Òzõ òóòmbé gólâ trá rĩ, ùgú drí gõzó fĩ filí ngá 'ě'á ùgũlâ rĩ ùgũlĩ. Ítí rĩ, fãfã ámakã lăvũ trá kôró fãfã Sātánã kã drĩ sĩ.

²⁸ “Nõô má âtã tã pătĩ-pătĩ 'í ànĩ drí, tã tĩ ònjí òjílã úlĩ âtã 'bã ònjí Ôvârí rú rĩ, â'dô ícá'á cú Ôvârí drí tã ònjí gólĩyĩkã 'dĩ 'bã yĩ âyélé.

²⁹ Gõ'dá òjílã úlĩ ònjí âtã 'bã Líndrĩ Tãndĩ Ôvârí kã rú rĩ, ícá kô tã ònjí gólĩyĩkã âyéle àlôwálâ. Gõ'dá â'dô íyĩkã lănjĩ tã ònjí 'dĩ kã njĩ'á zãâ băđĩ ăđũkũ àkó.”

³⁰ Yésũ âtã úlĩ 'dĩ ítí, tãlã òjílã 'dĩ 'bã yĩ 'ě 'dásĩ trá Líndrĩ Tãndĩ Ôvârí kã rú úlĩ gólĩyĩkã sĩ kĩ nĩ rĩ, Yésũ â'dô líndrĩ ònjí zélé.

Tā Yésū rī áró yī tāsī
(*Mātáyō 12.46-50; Lúkǎ 8.19-21*)

³¹⁻³² 'Dīl ōjílā dūū trá rī'á ÿyī dīrī gbāā Yésū rú sī. Nīngá sī rī, Yésū rī ândré gō'dá Yésū rī âdrúpī yí bê drí âcázó. Gólīyī âcâ bê rī, drílīyī rīzó tākō ïví 'álâ, tâlâ ícá kô gólīyī drí âcázó filí kôro jó 'álâ ōjílā ō'bí 'dī 'bá yī tāsī. Gō'dá drílīyī tā âtízó jó 'álâ Yésū drí, Yésū rī âzílí ânīlí ÿyī ngálâ ïví 'álâ. Nīngá sī, ōjílā rī 'bá jó 'álâ 'dī 'bá yī drí tā âtázó Yésū drí kī nī rī, "Nī ndrê drê, ânī ândré ânī âdrúpī yí bê rī'á ÿyī ïví 'álâ, gō'dá gólīyī lē nī âfōlé ÿyī ngálâ."

³³ Nīngá sī, Yésū drí ngāzó tā lôgōlé kī nī rī, "Âmâ ândré âmâ âdrúpī yí bê ÿyíkâ ã'dī ï'dī yā? Ōjílā āzâ 'bá yī kpá âmâ áró 'í."

³⁴ Ítí, drílâ ngāzó vō ndrêlé dīrī ōjílā rī 'bá pãrã-pãrã gólâ rú sī gbāā 'dī 'bá yī drīlī sī, gō'dá drílâ tā âtázó kī nī rī, "Nī ndrê, nōô âmâ ândré yī ï'dī âmâ âdrúpī yí bê âmâ îzó yí bê."

³⁵ Gólīyī tā Ôvârí drí lēlé rī 'ē 'bá rī, gólīyī rī'á âmâ âdrúpī yī ï'dī, âmâ îzó yī ï'dī, âmâ ândré yī ï'dī. Má lē gólīyī rōô."

4

Í'dígówá órī rī 'bá kâ úlí mǎnīgō sī rī
(*Mātáyō 13.1-9; Lúkǎ 8.4-8*)

¹ Nīngá sī, Yésū drí ngāzó kpá ó'dí rī'á lâmúlí ìmvú ândré Gálíláyā kâ rī tī sī. Nīngá sī, drílâ ngāzó rī'á ōjílâ ìmbálé. Ōjílâ tūlílí drí âvázó mǎndrī dūū. Tâlâ ōjílâ ō'bí 'dī 'bá yī lôzê rú trá ãnyī Yésū rú, Yésū drí ngāzó mbálé cú

kōlóngbō 'á nīlí ñmvù 'álâ fínyáwá, drílâ gōzó rīlí kōlóngbō 'dī 'á. 'Dīl ōjilā āmbá ává 'bá rú è'béle ngbã'ũ 'dī 'bá yī rī ñyíkâ gōlé ángálángâ drīlí lésī ró.

² Ítí, Yésū drí rīzó rī'á tã â'dalé gólīyī drí úlí mǎñgō sī. Úlí mǎñgō ãlô sī rī, drílâ ngázó tã âtalé nōtí,

³ “Nī ãrī drē úlí má drí 'è'á âtalâ ãñī drí nō. Ítú ãzâ sī, ãmvú 'wã 'bá ngá trá nīlí órī rīlí yí drí ãmvú 'álâ.

⁴ Gõ'dá gólâ rī bê rī'á órī 'dī rīlí rī, órī ãzâ 'bá yī lóngâ lô'delé gĩa pávó 'á èsê-drī. Ítí rī, ãrívá drí â'dézó ù'dúlâ nyǎlé volé.

⁵ “Nīngá sī, gõ'dá órī ãzâ 'bá yī lô'dé ñyíkâ ñnyákú â'dó 'bá rövō drīñ rī 'á. Ítí rī, ñnyákú rī 'dī â'dó kô nñjñj ró.

⁶ Gõ'dá ngá-ǎrú drí âfözó mbälé 'wãâ'wã. Lé ñtí rī, òzō ñtú ãâcâ trá lété-lété lâ 'á rī, ngá-ǎrú âfō 'bá trá 'dī â'dô ândrá'á vélé volé háwô, tãlâ ñndrīgó lâ yī fí drē kô dódó ñnyákú 'á.

⁷ “Gõ'dá órī ífí ùrúkâ 'bá yī 'dê ñyíkâ ãsōpá kārānyã rī 'á. Nīngá sī, ãsōpá rī 'dī drí ñpīzō ángí ró, gõ'dá drílâ ngá-ǎrú âfō 'bá 'dī ùfúzó tílílí ngá ífí ãzâ ùsú ãkó ngá-ǎrú 'dī 'bá yī 'ásí.

⁸ Gõ'dá nīngá sī, órī ãzâ 'bá yī lóngâ 'délé ñyíkâ ñnyákú tãndí drīñ, gõ'dá drīñyī mbázó tãndí ró lõ'wã 'wälé cōkpō-cōkpō. Gõ'dá ãzâ 'bá yī drí lõ'wã 'wázó ândâlâ nyâ'dī-trá-drī-lâ-ngâ-mùdrí, gõ'dá ãzâ 'bá yī òzō ândâlâ nyâ'dī-nâ kâtí, nīngá sī, ãzâ 'bá yī ñyíkâ ândâlâ nyâ'dī-njñ kâtí.”

⁹ ã'dô trá ñtí, Yésū drí úlí mǎñgō ñyíkâ vó lâ âtízó ōjilā 'dī 'bá yī drí kí nī rī, “Gõ'dá òzō nī

ãârî tâ bê rî, 'dõvó nî ârî úlî 'dĩ 'bá yî dódó 'bãlé
ãnî drĩ.”

Tã Yésũ drí tâ âtázó úlî mǎnĩgõ tāsĩ rĩ
(Mǎtáyõ 13.10-17; Lúkǎ 8.9-10)

¹⁰ Gõ'dá 'dĩ vósĩ, Yésũ yî lâjój' 'bá íyíkâ mûdrĩ-
drĩ-lâ-ngâ-rĩ rî 'bá yî bê õtírĩ rĩ rĩlĩ õjílã ùrúkâ
'bá yî bê ìyî drĩ sĩ rî, lâjój' 'bá rî 'dĩ 'bá yî õjílã
ùrúkâ 'dĩ 'bá yî bê drí ngǎzó Yésũ rî ìjílĩ, â'dô ró
bê gólã drí úlî mǎnĩgõ ífĩ gólã drí âtálé trá 'dĩ
lõfõzó ìyî drí trǎtrǎ.

¹¹ Bê trá ìtĩ rĩ, Yésũ drí ngǎzó tâ-drĩ lôgõlé
gólĩyî drí kĩ nĩ rî, “Àkù ró Ôvârí â'dá tâ kô ngbálí-
ngbálí õjílã drí pávó yî drí õjílã 'bázó â'dólé õjílã
íyíkâ ró rĩ tāsĩ. Gõ'dá ngbãângbânõ, má â'dô
â'dá'á lâ ngbálí-ngbálí ãnĩ drí. Gõ'dá õjílã gólĩyî
lẽ 'bá kô Ôvârí rî nĩlĩ rî 'dĩ 'bá yî tāsĩ, nõõ má rã
tã trá ãkĩ ãkó gólĩyî drí úlî mǎnĩgõ sĩ.

¹² Tã rî 'dĩ â'dô â'dó'á, õzõ tâ ângũ 'bá drí ìgĩlĩ
trá gólĩyî tâ lèlẽ ãkó rî tāsĩ ãkù ró ãkù ró nã sĩ rĩ
kâtĩ.

Ìtĩ rî, gólĩyî â'dô tâ Ôvârí kâ ndrẽ'á té ìyî ìfĩ sĩ
cú ìtĩ ìtõ lâ nĩ ãkó.

Gõ'dá gólĩyî â'dô kpá Ôvârí rî gbórókõ ârĩ'á ìyî
bì sĩ cú ìtĩ tâ ífĩ lâ nĩ ãkó.

Õzõ gólĩyî õndrẽ tâ 'dĩ trá ârĩ-ârĩ lâ bê rî,
gólĩyî drí gõzó drĩ âjálé tâ õnjí ìyíkâ 'ásĩ, tâlá
õgõ ró bê tâ õnjí ìyíkâ 'dĩ âyéle ìyî drí.' ”

Ìsáyã 6.9-10

Tã Yésũ drí úlî mǎnĩgõ ìtõ ìnyákú lâràkõ tāsĩ
rĩ lõfõzó rĩ
(Mǎtáyõ 13.18-23; Lúkǎ 8.11-15)

13 Bê trá ítí rî, Yésũ drí ngázó lājó'ba íyíkâ mûdrî-drî-lâ-ngâ-rî 'dî 'bá yî ijílí kî nî rî, “Tâ ífí úlí mănĩgō ñnyákú tî lârâkô tāsī 'dî fî trá ânî drî yā? Ōzō gō'dá óõfî ânî drî kô'dáwá rî, nî â'dô ícá'á gō'dá ángô tí ró úlí mănĩgō āzâ 'bá yî tâ ífí lâ yî nîlî yā? 'Dōvó bê trá ítí rî, úlí mănĩgō lâ tâ ífí lâ í'dî nõtí.

14 Órî rîrî 'dî rî'á ōzō tâ âtî-âtî Ôvârí kâ pērē rî kâtí.

15 Gō'dá ōjílā āzâ 'bá yî tāsī rî, â'dô trá ōzō órî gólâ lóngá 'bá 'dēlé pávó 'á ēsē-drî rî kâtí. Ōzō áāâtâ tâ âtî-âtî Ôvârí kâ trá gólĩyî drí rî, gólĩyî ñnjî kô, tâlâ kôrô Sātánâ âtrō'á lâ volé gólĩyî 'ásí.

16 Gō'dá úlí 'dî ârî 'bá āzâ 'bá yî tāsī rî, gólĩyî íyíkâ â'dó'á ōzō órî gólâ lóngá 'bá 'dēlé ñnyákú gólâ rōvō drî rî 'á rî kâtí. Gólĩyî 'dî 'bá yî ârî íyî tâ âtî-âtî Ôvârí kâ trá rî, gō'dá drílĩyî trōzó lâ 'wāâ āyĩkō sī.

17 Gō'dá gólĩyî rî'á ōzō ngá-ārú índrĩgó lâ drí filí kô'dáwá rî tí, gólĩyî rî cé fĩnyáwá ítí tâ lēlē sī Ôvârí 'á. Gō'dá nĩngá sī, ōzō lânō 'díyî úfû kâ āâ'dē trá gólĩyî drî tâlâ tâ âtî-âtî 'dî tāsī rî, gólĩyî drí áyézó lâ kôrô 'wāâ.

18 Gō'dá ōjílā āzâ 'bá yî tāsī rî, íyíkâ ōzō órî gólâ lóngá 'bá 'dēlé āsōpá kārānyā rî lāfálé 'á rî kâtí. Gólĩyî 'dî 'bá yî ârî íyíkâ fî tâ âtî-âtî Ôvârí kâ trá.

19 Gō'dá gólĩyî rî'á pĩpĩsílí bê rî, tâlâ tâ ñsũ ngá āngó nō kâ rî kâ fî trá gólĩyî 'á, ngátá gólĩyî áyē lāfâ trá íyî ádólé, gólĩyî lē â'dólé cú ngá-tî bê dũũ. Tâ 'dî 'bá yî tāsī rî, tâ âtî-âtî 'dî gō'dá já gólĩyî kô Ôvârí rî rōlé dódó. 'Dĩ rîrî gólĩyíkâ rî rî'á cú ítí

lō'wâ ākō.

²⁰ Nīngá sī, ōjílā āzâ 'bá yī kpá bê rī'á ìyī ōzō órī gólâ lōngá 'bá 'délé ñnyákú tândí drī rī kâtí. Gólīyī rī'á pīpīsílí ãlò bê, gō'dá gólīyī ârī ìyíkâ tã âtī-âtī Ôvârí kâ gōzó kpá tã-drī lâ lélé, gō'dá kpá lō'wâ lâ lôfōzó rīrī gólīyíkâ tândí rī sī, ândâlâ nyâ'di-trá-drī-lâ-ngâ-mûdrī, nyâ'di-nâ, gō'dá kpá nyâ'di-njī, gārã órī gólâ tìbè rīlī trá rī drī sī.”

Úlī mǎnīgō vō ìwâ-ìwâ lám̄bā kâ rī tāsī
(Lúkã 8.16-18)

²¹ Drē Yésū zãã rī'á úlī pē'á ōjílā tìlìlì 'dī 'bá yī drí rī, drílâ kpá tã âtázó kí nī rī, “Ōzō ōjílā āzâ ññī lám̄bā ìyíkâ trá ngácì sī rī, gólâ trō fí bê 'bálé gōzó drī lâ âkólé límvo sī yã? Ítí rī, gólâ â'dô trō'á lâ lãpílí gbārākã ìyíkâ zélé yã? 'Dī ìcá kô â'dólé ìtí lâ 'dī ró. Gólâ trō lám̄bā rī 'dī 'bálé gá tãrãbízã drī, tãlã vō ìwálé.

²² Ōzō lám̄bā drí â'dórē kâtí, tã âtī-âtī pãtī lãpílí ngbãangbãno rī, ìcá trá âtrólâ â'dalé ndrī ìfí drī 'á ñzátú. Gō'dá ìcá kpá trá ōjílā drí tã ìmbâ-ìmbâ ámakâ ñlì ñzátú.

²³ Ōzō ãñí â'dô bī bê rī, nī ârī tã 'dī tândí ró.”

²⁴ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí kpá tã âtázó gólīyī drí kí nī rī, “Nī ìgã bī dódó tã má drí âtalé ãñí drí nō ârízó. Ítí rī, nī â'dô Ôvârí rī ññí'á dódó. Ōzō nī ãñí tã trá dódó 'élé rī, nī â'dô tã ññí'á Ôvârí rī tāsī kpá dódó lãvülì kôro.

²⁵ Ōzō nī ñcã trá tã Ôvârí kâ rī 'bá yī ârílí rī, 'dī ã'dô ãñí 'bã'á tã gólâkâ rī 'bá yī ârílí kôro.

Ōzō nī ōgā trá ârîlâ rî, tâ nîñî tâ Ôvârí kâ rî 'bá yî tāsî rî â'dô âvî'a ânî drîî sî."

Úlî mǎnīgō ngá-ǎrú mbã 'bá bũũ lîñjîlî rî tāsî

²⁶ Nîngá sî, Yésũ âtâ úlî mǎnīgō âzâ kpá kî nî rî, "Ôvârí 'è òjîlâ kó ángô tí ró â'dólé òjîlâ íyîkâ ró yâ? 'Dîî â'dô òzō órî mbã 'bá rî kâtî. Òjîlâ ngá órî rîlî î'dî sîsî yî drî ǎmvú 'á.

²⁷ 'Dîî vósî, òjîlâ rî 'dî drî rîzô â'dú kôlé ngáçî vósî cé, gôzô ngǎlé rî'á ngá 'è'è âzâ 'èlé çîñó vósî kpá cé. Gólâ òtîrî rîî ngá âzâ 'bá yî 'èlé rî, órî 'dî drî vò lûtúzó îvî mbǎlé. 'Dîî gólâ nîî kô kî'á nî rî, ngá rî 'dî 'è rû îtî 'dî ángô tí ró yâ.

²⁸ Ôzê 'è órî nî vò lûtúlî cú îtî. Sîsî ngá-ǎrú pá fǎ âfô nî mbǎlé, vó lâ 'ásî, drîlâ ngǎzó fôô 'bǎlé, gô'dá lîfî lâ drî lîñjîzô drî lâ 'á ǎdúkũ lâ ró.

²⁹ Ōzō ǎdrúgú ùlîñjî trá rî, gôzô tólâ vüdrî, 'dîî trá tî lâ îtónǎrê 'î ǎmvú lîpî drî."*

Úlî mǎnīgō lí'bá ífî tāsî

(Mǎtáyô 13.31-32; Lúkã 13.18-19)

³⁰⁻³¹ Yésũ îjî kpá òjîlâ, gólâ kî nî rî, "Lǎtî gólâ Ôvârí drî 'ézó òjîlâ dũũ 'bǎlé lîzólé â'dólé òjîlâ íyîkâ ró rî rî'á òzō â'dô tâ kâtî yâ? 'Dîî rî'á òzō ǎgô âzâ gólâ lí'bá ífî î'dî 'bá ǎmvú íyîkâ 'á rî kâtî. Lí'bá ífî rî'á çíkîrînyáwá îtî.

³² Ōzō â'dô kpálé îtî lâ 'dî kâtî rî, òzô îjî'dî lí'bá ífî rî 'dî trá rî, drîlâ âfôzó mbǎlé fê ândrê ró gǎrǎ cú gára bê ngbũkpũ ǎríwá drî rîzô 'dêlé lôvólé drî lâ 'á. Â'dô â'dó'á kpá îtî òjîlâ dǎ gólîyî rî 'bá

* **4:29 4.29** Úlî mǎnīgô 'dî tâ ífî lâ kî, òjîlâ jâ rû â'dólé òjîlâ Ôvârí kâ ró cú îtî, mǎ nîî pávó lâ dódó kô.

ámâ vó lôbêlé rî 'bá yî drí, gólíyî â'dô 'è'á lízólé dūû ítí ñzátú."

³³ Yésū ngí íyí ñ-vô òjílā tílílí 'dī 'bá yî drí kpá úlí mǎnīgō āzā 'bá yî sī ōzō drílā ngílí 'dī 'bá yí kátí. Gólā ngí úlí mǎnīgō 'dī 'bá yí tā nīññ òjílā 'dī 'bá yí kâ vó ró.

³⁴ Gólā ngí tā òjílā tílílí 'dī 'bá yî drí cé úlí mǎnīgō sī cú ítí ítō lá yí lôfō ākó. Gō'dá ōzō gólíyí ā'dô trá íyí drī sī tā árí 'bá íyíkâ bê rî, drílā tā 'dī 'bá yí ítō lá lôfōzó ndrī tā árí 'bá íyíkâ 'dī 'bá yí drí.

*Tā Yésū drí kǎgūmáǎ ândrê êdrêzó rí
(Mátáyō 8.23-27; Lúkǎ 8.22-25)*

³⁵ Lǎñjátúlí bê kpá ítú rî 'dī sī, Yésū drí ngāzó tā âtalé lǎjó'bá íyíkâ 'dī 'bá yî drí kí nī rî, "Nī 'dé mǎ ngá ró nílí ñmvú ândrê mbálé 'á'á tólā sī."

³⁶ Ítí, lǎjó'bá rî 'dī 'bá yî drí ngāzó mbálé fílí kōlóngbō Yésū drí â'dózó 'á lâ 'dī 'á. 'Dī gólíyí âyé òjílā tílílí 'dī 'bá yí trá ākpākâ'dā 'á'á lé drī āzā lésí rî 'á, drílíyí gōzó Yésū rí âjílí kōlóngbō sī 'á'á 'álâ. 'Dī gō'dá kōlóngbō āzā 'bá yí kpá bê kpāâ gólíyí vó.

³⁷ Nīngá sī, Yésū yí òtírí rī ñmvú ândrê 'dī mbálé kōlóngbō sī rî, nyī ró, kǎgūmáǎ drí ngāzó vīlí ònjí lá ró. Drílā ñmvú drī ònjázó kpūrú-kpūrú kōlóngbō drí rīzó rú íkándǎlé ngāâlō-ngāâlō. Gō'dá ñmvú drí fīzó kōlóngbō 'á 'è'á kōlóngbō ícálé dūû.

³⁸ 'Dī Yésū bê rī'á â'dú kō'á volé lésí kōlóngbō rî 'dī 'á. Gólā 'bā íyí drī gá ngá drī-âdrī kâ drī. Nīngá sī, lǎjó'bá gólâkâ rî 'bá yî drí ânīzó gólā rí ôlólé kí nī rî, "Wáâwá, ñfí ící 'bá, ní pâ âmâ, tí

nōtí nō ãmvû úfû ãmâ trá ngbá cú ítí ní drí vō lâ úsú ãkó. Ítí rí, ãmâ tã nǝĩ ní drǝĩ kô, òzō mã òdrã trá rí yã? Ní ndrè lãñō ãmâ drí â'dózó 'á lâ nō kô yã?"

³⁹ Ítí rí, Yésũ drí ngãzó tã âtalé kãgũmãã 'dĩ drí âdrézó tǝĩ. Gólã kǝ nĩ rí, "Kãgũmãã, ní âdrè tǝĩ. Ìmvû, ní âdrè." Gõ'dã ítí kôrô kãgũmãã drí âdrézó, vō ãyĩ drí vızó yĩ, kpá ãmvû drí âdrézó lē.

⁴⁰ Nĩngã sĩ, Yésũ drí ngãzó tã âtalé lãjó'bán íyíkã drí kǝ nĩ rí, "Ãnĩ ùrĩ ró ã'dô tãsi yã? Tã lēlē ãníkã mã 'á rí ã'dô drè cé fínyáwá ítí ã'dô tãsi yã? Mã ã'dô ãnĩ ãtĩ'á gágá."

⁴¹ Ítí rí, gõ'dã lãjó'bán gólãkã drí ngãzó rĩ'á gólã rí rôlé kôrô, tãlã gólã rí mbãrãkã tãsi. Nĩngã sĩ, gólĩyĩ drí tã âtázó ãyĩ lãfálé 'ãsi kǝ nĩ rí, "Ãgô rí nō íyíkã cú rĩ'á mbãrãkã Ôvãrí kã bê! Í'dĩ kãgũmãã gõ'dã ãmvû bê drí tã gólãkã ãrízó nō!"

5

Tã Yésũ drí ãgô lĩndrĩ ònjĩ yĩ drí òmbélé rĩ ãnjízó rĩ

(Mãtáyō 8.28-34; Lúkã 8.26-39)

¹ Tã 'dĩ 'bán yĩ vósĩ, Yésũ yĩ lãjó'bán íyíkã ã'dó 'bán kólóngbō 'á rí 'bán yĩ bê drí ngãzó ãmvû ãndrè zǝĩ Gãlĩláyã rĩ mbálé 'á'á ãzã rĩ lésĩ. Drĩlĩyĩ cãzó vō tãkó 'álã Gërãgésã* rĩ 'álã.

² Drè gólĩyĩ òtĩrĩ rĩ ãfõlé kólóngbō íyíkã 'ãsi rĩ, drĩlĩyĩ ãgô ãzã úsúzó, lĩndrĩ ònjĩ ãbãbã kã Sãtãnã vá lésĩ rĩ òmbé gólã trá vũdrĩ. ãgô rí 'dĩ ngã

* **5:1 5.1 Gërãgésã** Vō 'dĩ rú lâ ãzã kpá Gërãsã gõ'dã Gãdãrã.

trá rǎlé ũndú ró Yésū ngálâ ũgí 'ásĩ cǎlé Yésū rí ũsúlí.

³⁻⁴ Gólâ ânĩ trá rĩlí ló'dé ũgí ró rí yí lǎfálé 'á ãkû ró. Ōjílâ rí trá rĩ'á gólâ rí ômbélé nyārĩ yí sĩ ândâlâ dũũ. Ā'dô kpálé ĩtí rí, ĩtú vósĩ cé, ōzō óôômbê gólâ trá rí, gólâ drí rĩzó nyārĩ 'dí 'bá yí ôkílí tú tú volé. ĩtí rí, ícá gō'dá kô gólâ rí ômbézó, ā'dô kpálé ômbélé nyārĩ sĩ rí. Ōjílâ āzâ 'bá yí mbârākâ lâ ícá kô gólâ rí âtũzó.

⁵ Gólâ rí trá lǎmúlí ĩtú kárá ngáčĩ gĩrĩ ló'dé ũgí ró rí 'bá yí lǎfálé sĩ gō'dá kpá kúní lǎfálé sĩ. Gólâ rí kárá rĩ'á ôtrélé gō'dá kpá rĩ'á iyí âdĩlí kúní mvá sĩ, tǎlá yí ũũsũ ró lǎzé bê. Īzā 'ê gólâ kó trá rōô.

⁶ Rú ũsũ-ũsũ āgô rí 'dĩ kâ Yésū bê rí â'dô trá nōtí. Gólâ ndrê Yésū bê rí, drílâ ngǎzó nĩ'á Yésū ngálâ. Gō'dá gólâ câ bê Yésū ngálâ rí, drílâ ngǎzó 'délé 'ā'ĩ drĩ Yésū ândrá rú'bá lô'bǎlé gólâ drí.

⁷⁻⁸ ĩtí, Yésū ndrê āgô rí 'dĩ bê rí, Yésū drí ngǎzó tǎ âtálé líndrí ōnjí ǎbǎbǎ kâ gólâ 'á 'dĩ drí kí nĩ rí, "Líndrí ōnjí, ní âfō volé āgô nō 'ásĩ." Gō'dá nĩngá sĩ, āgô rí 'dĩ drí ngǎzó trélé ũrũ kí nĩ rí, "Yésū, Ôvârĩ āmbá rí mvá, ní lē ā'dô ngá 'ĩ má drígá sĩ yǎ? Má lô'bǎ rú'bá ní drí Ôvârĩ rí rú sĩ, ní íkpókpolō āmâ kô'dává."

⁹ ĩtí, Yésū drí ngǎzó gólâ rí ĩjílí kí nĩ rí, "Ānĩ rú ā'dĩ ĩ'dĩ yǎ?" Gō'dá nĩngá sĩ, āgô rí 'dĩ drí tǎ-drĩ 'dí lôgōzó Yésū drí kí nĩ rí, "Āmâ rú Ō'bígó, tǎlá āmâ rĩ'á dũũ líndrí ōnjí bê."

¹⁰ Nĩngá sĩ, āgô rí 'dĩ drí rú'bá lô'bǎzó rōô Yésū drí, tǎlá Yésū ōzó líndrí ōnjí 'dĩ 'bá yí lâdró volé 'bǎdrĩ 'dĩ 'ásĩ.

11-13 'Dĩ rî, ngbíkpí òtòlò'bĩ 'bã kâ bê rĩ'á ìyí ànyí vò rî 'dĩ 'á zâlò kútũ-rĩ gólíyí rĩ'á ànyá'á lútú gārã 'á. Gõ'dá líndrí ònjí àgò 'dĩ 'á 'dĩ 'bá yí drí ngāzó rú'bá lô'bālè Yésù drí kī nī rî, "Ní drò àmâ filí ngbíkpí 'bã kâ gólíyí rĩ 'bá ìyí ànyálé nã yí 'á." Ítí, Yésù drí tã lèzó drílíyí fìzó ngbíkpí 'dĩ 'bá yí 'á. Nīngá sī, líndrí ònjí rî 'dĩ 'bá yí ndrī drí àfòzó àgò rî 'dĩ 'ásī nīlì ìyí filí ngbíkpí 'bã kâ 'á, òzò Yésù drí lèlé trá rî kâtí. Gõ'dá 'wãã ngbíkpí 'bã kâ 'dĩ 'bá yí drí ngāzó rālè àlólè lútú pá lâ gólókò nã 'á zãã lô'délé ìmvù 'álá, gõ'dá drílíyí ìmvúzò òdrālè ndrī.

14 Nīngá sī, ngbíkpí 'dĩ 'bá yí lòkí 'bá lá yí ndrélè bê ìyí tã 'dĩ 'bá yí rî, drílíyí ngāzó rālè vólé tã lá à'dalé òjílã gólíyí 'bãdrĩ 'dĩ kâ à'dó 'bá ìyí òmã 'ásī gõ'dá kpá jãrìbã 'ásī rî 'bá yí drí. Tãlã tã gólíyí drí à'dalé 'dĩ tã sī rî, òjílã dùù drí ngāzó ànīlì ìyí tã rù 'è 'bá trá 'dĩ ndrélè.

15 Gõ'dá gólíyí àcálè bê Yésù ngalã rî, drílíyí àgò líndrí ònjí dùù drí òmbélè trá gõ'dá Yésù drí drólè trá 'dĩ ndrèzó, gólã trá gõ'dá rĩ'á títí drĩ tãndí sī, gõ'dá kpá trá cú ítá bê yí rú. Gólíyí ndrè bê kī'á nī rî, líndrí ònjí àbãbã kã àfò ìyí trá àgò rî 'dĩ 'ásī rî, drílíyí à'dózó ndrī 'dó ùrĩ ró tákányí.

16 Tã 'dĩ vólé drĩ lá 'ásī, gólíyí líndrí ònjí ndrè 'bá trá àfòrè 'á rî yí drí tã àgò 'dĩ 'è 'bá 'dĩ ngìzó òjílã ùrùkã 'bá yí drí àrílí. 'Dĩ gólíyí ngì tã ngbíkpí 'è 'bá lô'délé ndrī ìmvù 'á òdrālè rí kpá trá òjílã ùrùkã 'dĩ 'bá yí drí.

17 Nīngá sī, òjílã 'dĩ 'bá yí drí rú'bá lô'bãzó Yésù rú, tãlã Yésù ààyè ró 'bãdrĩ ìyíkã.

18 Bè trá ìtí rî, Yésù yí drí ngāzó mbālè

kōlóngbō 'á kpá ó'dí gōlé ñmvû ândrê âlôlâ 'dĩ drĩ sī 'á'á 'álâ. Gólâ mbâ bê kōlóngbō 'á rî, ãgô línđrí ònjí yí drí âfōzó trá 'álâ sī 'dĩ drí ngāzó rú'bạ lô'bălê Yésũ rú kī nĩ rî, “Yésũ, má lē nĩlĩ ní bê.”

¹⁹ Gō'dá nĩngá sī, Yésũ drí gāzó dó. Gólâ kī ãgô 'dĩ drí rî, “Dōvó ní ngâ gōlé ní drí 'bã 'álâ òjílâ áníkâ 'bã 'á rî yí ngálâ, ní ngî ró bê tâ Ôvârí drí 'êlé ní drí tândí ró 'dĩ gólĩyí drí. Ní ngî gólĩyí drí, ní kī, Ôvârí ndrê ânĩ ìzã 'ì, gō'dá drílâ ánĩ pāzó 'álâ sī.”

²⁰ Nĩngá sī, ãgô rî 'dĩ drí ngāzó nĩlĩ jãrĩbã 'bãdrĩ 'dĩ kâ mùdrĩ rî 'bá yí 'ásĩ. Drílâ tâ Yésũ drí 'êlé yí drí rî ngĩzó òjílâ drí. Gō'dá òjílâ ndrĩ tâ 'dĩ ârí 'bá rî tị lâ yí drí â'dızó ndrú tâ lâràkô 'dĩ drí.

*Tã lâràkô rĩ Yésũ drí 'êlé rî 'bá yí
(Mātáyō 9.18-26; Lúkã 8.40-56)*

²¹ Tólâ sī, Yésũ yí drí âmbāzó kōlóngbō sī ãgōlé ñmvû ândrê 'dĩ 'á'á lé drĩ ãtú drí fĩrĩ 'álâ rî ãzâ rî lésĩ. Gō'dá gólĩyí âcâ bê ñmvû tị rî, òjílâ ãtĩlĩlĩ drí rú ê'bézó Yésũ lãgátĩ.

²² Yésũ yí bê drê ãkpã ñmvû ândrê tị 'álâ rî, ãgô ãzâ rú lâ Yáĩrô drí âcázó. Gólâ jó tâ Ôvârí kâ ârí kâ vó lâ ndrê 'bá 'ì. Gólâ âcâ bê gō'dá drílâ Yésũ rî ndrēzó rî, drílâ 'ã'ì tịzó vũdrĩ gōzó drĩ âsōlé Yésũ ândrá.

²³ Nĩngá sī, drílâ rú'bạ lô'bāzó Yésũ rú rōô kī nĩ rî, “Âmâ mvá òkó mvá ró rî 'è trá ãnyĩ drălê. 'Dōvó ní ânĩ drĩ 'bălê drĩ lâ, tâlâ gólâ òpâ ró ngá bê. Ní pã gólâ, tâlâ gólâ òzó drãã kô.”

²⁴ Ìtĩ rî, Yésũ drí tâ-drĩ lēzó nĩlĩ Yáĩrô bê.

Nīngá sī, Yésū yī ōtírī rī nīlí Yáirō bê Yáirō drí 'bā 'álā rī, ōjílā dūu drí ngāzó kpá 'délé gólīyī vósī. Gõ'dá nī'á iyī lô'bé bê Yésū rú sī.

²⁵ Nīngá sī, ōkó āzā ní áníkā bê gólīyī bê nīngá. Nī rī'á cú ārí bê lâsó'á ní rú sī párá ró.* Rú'bá rī 'dī rī trá rī'á gólā rī 'élé ndrô mùdrī-drī-lâ-ngâ-rī sī.

²⁶ 'Dī gólā lâmû trá kpīlī ójó ngálā. Nīngá sī, ójó 'dī 'bá yī ícá kô ōkó 'dī 'bālē â'dólé tândí ró. Tíkó ā'dô ró bê ōkó rī 'dī 'bāzó â'dólé tândí ró rī, gõ'dá rú'bá gólā rú 'dī lānjī íyīngá ățī 'álā. Gõ'dá lâfâ ídíkō gólā drīgá rī 'bá yī ndē rú trá ndrī ójó drí.

²⁷⁻²⁸ Gõ'dá ōkó 'dī ârí bê Yésū rī tã rī, gõ'dá gólā gō ndrélé bê Yésū rī, gólā drí ngāzó 'délé kpāā ōjílā ō'bí 'dī 'bá yī bê Yésū vósī. Gólā įsū iyíkā yī drīlī rī kī nī rī, ōzō yī ōdō cé ítá tī Yésū kâ 'dī ĩ'dī rī, iyī rú'bá â'dô āgō'á vō lâ 'á tândí ró. Gõ'dá tólā sī, gólā drí ânīzó ítá Yésū kâ dōlé kírī ró.

²⁹ ĩtí rī, 'wāā ārí rī 'bá lâsólé gólā rú sī 'dī drí kīzó vólé. Gõ'dá gólā drí nīzó lâ kī nī rī, yī êdē rú trá ndrī dódó.

³⁰ Gõ'dá nīngá sī, 'wāā Yésū ní drí nīzó lâ kī, mbârākā áníkā êdē ōjílā trá. Gõ'dá ĩtí rī, ní drí âdrézó rú pīlí gbāā tã įjílī ōjílā ō'bí 'dī 'bá yī tī kī nī rī, “Ā'dī dō ítá ámakā kírī ró nī yā?”

³¹ Gõ'dá lâjóbá gólākā drí tã-drī lôgōzó kī nī rī, “Ní įjī tã kī, ā'dī dō ítá áníkā nī yā 'dī ā'dô tāsī yā? Ní ndrē áníkā ōjílā nô 'bá yī rī 'bá rī'á rú įfílī ní rú nõ kô yā?”

* 5:25 5.25 Lā'bí Yúdā yī kâ vó ró rī, ícá trá ōkó 'dī drí rīzó élé ngá lâzé 'dī tāsī.

³² Gõ'dá bê kpálé ìtí rî, Yésũ drě zãâ rĩ'á võ ndrě'á ðĩrĩ gbãâ tãlã gólã ítã ìyíkã dõ 'bã trá 'dĩ ùsúzó.

³³ Nĩngá sĩ, òkó ítã Yésũ kã dõ 'bã trá 'dĩ drĩ ngãzó ànĩlĩ Yésũ ngálã lělě ró kpã kpã kpã ùrĩ bè, tãlã gólã nĩ trá kĩ, ìyĩ rú'bã êdê rù trá. Ìtĩ, drílã ìyĩ àdãzó àdrũ Yésũ àndrá gõzó ngãlě tã pãtĩ rĩ àtálé Yésũ drĩ kĩ, “Má dõ ítã ànĩkã mã kí rĩ ró.”

³⁴ Vó lã sĩ, Yésũ drĩ tã àtázó kĩ nĩ rĩ, “Àmã ìzó, ní êdê rù trá tã lělě ànĩkã mã 'á rĩ tã sĩ. Nĩ ngã gólě 'bã 'álã rú'bã à'dĩ sĩ. Nĩ à'dô kô tã ìsũ-ìsũ ró rú'bã ní rù à'dó 'bã trá 'dĩ tã sĩ. Rú'bã ànĩkã 'dĩ kĩ trá zãâ gbádú.”

³⁵ Gõ'dá Yésũ yĩ òtĩrĩ rĩ ùlĩ 'dĩ àtálé òkó rĩ 'dĩ bê rĩ, òjílã ùrũkã 'bã yĩ drĩ ngãzó àcálé Yáĩrõ mvá lã drĩ 'bãlě ngã lãzě ró rĩ drĩ 'bã lésĩ võrã bè Yáĩrõ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Yáĩrõ, ànĩ mvá drã trá. Nĩ rĩ gõ'dá ìfĩ ìcí 'bã rĩ ìjílĩ ànĩlĩ ní drĩ 'bã 'álã kô.”

³⁶ Lé ìtí rĩ, Yésũ gã tã òjílã 'dĩ 'bã yĩ drĩ àtálé Yáĩrõ drĩ 'dĩ dó. Gõ'dá gólã kĩ Yáĩrõ drĩ rĩ, “Ànĩ líndrĩ ò'bê kô ðĩ. Nĩ rĩ tã lělě sĩ Òvãrí 'á.”

³⁷ Tã 'dĩ vósĩ, Yésũ lěé gõ'dá òjílã ò'bĩ 'dĩ 'bã yĩ kô 'dělě yĩ vósĩ nĩlĩ Yáĩrõ drĩ 'bã 'álã. Lãjóbã gólãkã lãfálé sĩ, cé Pétěrõ, gõ'dá Yõwánĩ àdrúpĩ lã Yãkóbã bê àjĩ ìyĩ Yésũ nĩ.

³⁸ Gõ'dá nĩngá sĩ, gólĩyĩ òtĩrĩ àcã Yáĩrõ drĩ 'bã 'álã rĩ, võ trá bãrãbãnyã, gõ'dá òjílã ðũũ trá 'dó àwó ngõ'á rõô ìzã ró, gõ'dá lúlũ àngbã ìyíkã trá kãwó-kãwó.

³⁹ Nĩngá sĩ, Yésũ yĩ drĩ fĩzó jó àwó kã rĩ 'álã, gõ'dá Yésũ drĩ tã àtázó àwó ànjó 'bã drĩ àgõ bê kĩ nĩ rĩ, “Nĩ rĩ rĩ'á àwó ngólě ngbãlã-ngbãlã nõ ã'dô

tāsī yā? Nī rī rī'á tã gólâ b́arábányá ró nōtí nō 'èlé ã'dô tāsī yā? Mv́á nō dráá kô. Gólâ rī íyîngá â'dú kô'á.”

⁴⁰ Nīngá sī, òjílâ áwó 'á 'dī 'bá yī drí Yésū rī gūzó gbō gūgū.

Gõ'dá nīngá sī, Yésū drí tã 'bázó òjílâ gólīyī jó ávō kâ rī 'álâ rī 'bá yī drí âfólé ívī 'álâ. Gõ'dá drílâ ngázó mv́á 'dī ândré lâ yī, átá lâ bê gõ'dá kpá lājó'bá íyíkâ nâ 'dī 'bá yī bê zīzó filí yī bê jó ávō 'bázó ngbángbá drī 'dī 'álâ.

⁴¹ Gõ'dá gólīyī âfī bê rī, Yésū drí ízámvá rī 'dī drí lâ rüzó. Gõ'dá drílâ ngázó tã âtálé Ārāmáyā tī sī kī nī rī, *Tālītā gúmī*. Ítō lâ kī nī rī, “Ízámvá, ní ngá úrū.”

⁴²⁻⁴³ Ítí rī, 'wāá ízámvá 'dī drí kôró ngázó úrū, gõ'dá drílâ gōzó rī'á lêmúlí dírī. Á'dô bê trá ítí rī, òjílâ kâkârà ndrī gólâ rī ndrē 'bá trá rī yī, tī lâ íyī drí â'dízó 'dó â'dī-â'dī ndrú. Gõ'dá nīngá sī, Yésū drí tã 'bázó gólīyī drí, tãlâ gólīyī òzó tã 'dī pēê kô òjílâ drí ãlólâ. Gõ'dá gólâ drí kpá tã âtázó kī, óõfē ngá nyānyā ízámvá rī 'dī drí nyālê. Ízá rī 'dī ndrô lâ trá rī'á mùdrī-drī-lâ-ngâ-rī.

6

*Tã Nāzārétã lé 'bá drí Yésū rī gázó dó rī
(Mátáyō 13.53-58; Lúkã 4.16-30)*

¹ Tólâ sī, Yésū yī drí ngázó lājó'bá íyíkâ rī 'bá yī bê vō nã âyélê nīzó jārībã Yésū rī līfī drí cīzó 'á lâ ãgó ró rī 'álâ.

² Ítí, gõ'dá kâyī rātãã 'ē kâ Ôvârí drí rī âcâ bê rī, Yésū drí ngázó nīlí filí jó tã Ôvârí kâ ârī kâ rī

'álâ. Jó rî 'dĩ 'á tólâ rî, drílâ ngāzó rĩ'á òjílâ lĩfĩ ìmbálé. Nĩngá sī, òjílâ dũú gólĩyĩ Yésũ rĩ úlĩ àrĩ 'bá trá rĩ yĩ tĩ lâ yĩ drĩ à'dízó ndrú. Gõ'dá gólĩyĩ drĩ tã átázó kĩ nĩ rĩ, “Àgô rĩ gólâ nõ ùsũ íyíkâ tã nĩnĩ àngĩ rĩ nõ 'bá yĩ àngô lésĩ ró yã? Gõ'dá gólâ rĩ 'bã 'bá kpá à'dólé cú mbârâkã bê rĩzó tã lâràkô 'élé nõ à'dô 'ásĩ yã?

³ Gólâ à'dó kô cé òjílâ rĩ 'bá ngá êdéélé fê 'ásĩ ãmâ drĩ nĩlĩ trá nõ ì'dĩ kô yã? Gólâ à'dó kô Mārĩyã rĩ mvá ágó ró rĩ ì'dĩ yã? Ítĩ rĩ, mã nĩ àdrúpĩ lâ yĩ trá. Gólĩyĩ ì'dĩ Yākóbã, Yösépã, Yúdã gõ'dá kpá Sĩmónã. Gõ'dá gólâ rĩ ìzó yĩ à'dó kô ãmã bê nõngá yã? À'dô ìcã'á gólâ drĩ tã ìmbázó tã nĩnĩ sī ãmâ drĩ àngô tí yã?” Bê trá ìtĩ rĩ, drĩlĩyĩ Yésũ rĩ gāzó dó lĩfĩ ìmbá 'bá ró.

⁴ Nĩngá sī, Yésũ drĩ ngāzó tã-drĩ lògólé gólĩyĩ drĩ úlĩ mǎnĩgõ sī kĩ nĩ rĩ, “Tã pǎtĩ-pǎtĩ ró, gõ'dá cé òjílâ 'bãdrĩ gólâkã rĩ 'á rĩ 'bá yĩ ìnjĩ ìyĩ kô gólâ rú. Ítĩ lâ 'dĩ ró, ãnĩ ndrĩ 'dó 'bãá lǎnjĩ má rú kô.”

⁵⁻⁶ Yésũ rĩ tĩ drĩ à'dízó, tãlâ òjílâ 'dĩ 'bá yĩ rĩ'á cú ìtĩ tã lèlè àkó gólâ 'á. Tã rĩ 'dĩ tãsĩ rĩ, ìcã kô Yésũ drĩ tã lâràkô ãmbã 'ézó ìyĩ drĩ 'bãdrĩ 'á tólâ. Gólâ 'bã drĩ trá cé ngá lâzé 'bá ùrũkã 'bá yĩ drĩ, tãlâ gólĩyĩ à'dô ró bê tãndĩ ró. 'Dĩ 'bá yĩ ngá Yésũ drĩ 'élé vò gólâ rĩ lĩfĩ drĩ cĩzó àgô ró rĩ 'álâ rĩ ì'dĩ.

Tã Yésũ drĩ lǎjõ'bá íyíkâ mùdrĩ-drĩ-lâ-ngâ-rĩ rĩ 'bá yĩ jòzó rĩ

(Mǎtáyõ 10.5-15; Lúkã 9.1-6)

Tólâ sī, Yésũ yĩ drĩ ngāzó nĩlĩ lǎmú bê gbãã jǎrĩbã ãzã 'bá yĩ 'ásĩ òjílâ lĩfĩ ìmbá bê.

⁷ Ịtú ảzả sỉ, Yếsũ đrỉ ngảzỏ lảjỏ 'bả ỉyỉkả mủdrỉ-đrỉ-lả-ngả-rỉ rỉ 'bả yỉ ảzỉzỏ yỉ ngảlả, yỉ jỏ rỏ gỏlỉyỉ tỉ sủ ảzỉ rỏ rỉ rỉ nỉlỉ tả ảtỉ-ảtỉ ỉyỉkả pẻ bẻ ỏjỉlả đrỉ. Gỏlả fẻ mbảrảkả gỏlỉyỉ đrỉ lỉndrỉ ỏnjỉ lảdrỏzỏ ỉ'dỉ sỉ lả vỏlẻ.

⁸ Yếsũ 'bả tả lảjỏ 'bả rỉ 'dỉ 'bả yỉ đrỉ ảcỉ gỏlỉyỉkả 'dỉ tỏzỏ đrỉ-đrỉ rỏ. Gỏlả kỉ gỏlỉyỉ đrỉ rỉ, “Nỉ trỏ ngả nyảnyả kỏ. Nỉ trỏ jỏrảả ỉtả 'bả kả kỏ, gỏ'dả nỉ trỏ lảfả kpả kỏ. Nỉ trỏ cẻ pỉdrỉgủ mvả ỉ'dỉ ảnỉ đrỉgả.

⁹ Nỉ sỏ kả 'bỏkả ỉ'dỉ ảnỉ pả. Gỏ'dả nỉ ảkpả ỉtả kỏ zỏlỏ rỉ ảnỉ rủ.”

¹⁰ Nỉngả sỉ, Yếsũ đrỉ tả ảtảzỏ lảjỏ 'bả 'dỉ 'bả yỉ đrỉ kỉ nỉ rỉ, “Jảrỉbả ảnỉ đrỉ nỉzỏ fỉ bẻ 'ảlả sỉ cẻ tỉtỉ 'dỉ 'ả rỉ, ỏzỏ nỉ ỏcả trả 'bả ảzả 'ả ỏmủ rỏ rỉ, nỉ rỉ ả'dủ kỏlẻ cẻ 'bả rỉ 'dỉ 'ả tẻ bủủ kậyỉ ảnỉ đrỉ jảrỉbả rỉ 'dỉ ảyẻzỏ rỉ tủ.

¹¹ Nỉ ỏcả trả vỏ ỏrủkả 'bả yỉ ảnỉ lảgủzỏ 'ả lả sỉ kỏ rỉ 'ả rỉ, gỏ'dả ỏzỏ ỏỏgả trả dỏ ỏlỉ ảnỉkả ảrỉlỉ rỉ, nỉ rỉ kỏ 'ả lả tỏlả. Gỏ'dả ỏzỏ nỉ ỏngả trả nỉlỉ 'ả lả 'ảsỉ vỏlẻ rỉ, nỉ yả rỏ tậpỉlỉndrỉ lả vỏlẻ ảnỉ pả ảgảlẻ 'ảsỉ. Nỉ 'ẻ 'dỉ, ảả'dả rỏ bẻ tả gỏlỉyỉ rủ lảmbẻ rỏ kỉ nỉ rỉ, ỏvảrỉ ả'dỏ lảnỏ fẻ 'ả gỏlỉyỉ đrỉ.”

¹² Vỏlẻ đrỉ lả 'ảsỉ, lảjỏ 'bả 'dỉ 'bả yỉ đrỉ ngảzỏ nỉlỉ ỉyỉ ỏzỏ tả Yếsũ đrỉ ảtảlẻ trả rỉ kảtỉ. Gỏlỉyỉ pẻ tả ỏjỉlả đrỉ kỉ nỉ rỉ, ỏjỉlả ảảdỉ đrỉ tả ỏnjỉ ỉyỉkả 'ảsỉ.

¹³ Gỏlỉyỉ nỉ trả lỉndrỉ ỏnjỉ lảdrỏ bẻ ỏjỉlả 'ảsỉ. Gỏ'dả gỏlỉyỉ lỏbẻ dỏ kpả trả ngả lảzẻ 'bả ảndrả-gả-sỉlỉ 'ảsỉ rảtảả 'ẻ'ẻ sỉ gỏ'dả ngả lảzẻ đrỉ ndẻzỏ gỏlỉyỉ rủ sỉ.

*Tả Ễrỏđẻ đrỉ tả Yếsũ đrỉ 'ẻlẻ rỉ ảrỉzỏ rỉ
(Mảtảyỏ 14.1-12; Lủkả 9.7-9)*

14 Kúmú ąngí 'bădrĭ Gălĭláyā kâ rĭ rú lâ Ęródē Ānĭtĭpā. Gólâ ârĭ tã lârákô dũũ Yésũ drĭ 'ĕlĕ 'dĭ 'bá yĭ trá ndrĭ, tălâ Yésũ rĭ rú ĩkũ trá rōō. Gō'dá ۆjlĭlâ ũrũkâ 'bá yĭ âtâ ĩyĭ tã kĭ nĭ rĭ, "Ā'dô Yōwánĭ bābātĭzĭ 'bá ró drā 'bá trá rĭ ĩ'dĭ. Ĩtĭ rĭ, ó'ĕ gólâ kpá trá lĭdrĭlĭ ó'dĭ. Tălâ ĩ'dĭ, ngbāāngbānō, gólâ drĭ â'dózó cú mbārākā āmbá ĩtĭ 'dĭ bĕ tã lârákô 'ĕzó."

15 Āzâ 'bá yĭ kĭ ĩyĭkâ rĭ, "Yésũ ā'dô tã ąngũ 'bá Ęlĭyā ĩ'dĭ. Ővārĭ āājō gólâ trá ũrũ lĕsĭ, ۆzō yĭ drĭ 'bālĕ rĭ kâtĭ."* Gō'dá āzâ 'bá yĭ âtâ ĩyĭkâ kpá kĭ nĭ rĭ, "Gólâ ā'dô cé tã ąngũ 'bá āzâ 'ĭ, ۆzō tã ąngũ 'bá â'dó 'bá trá ąkũ nā 'bá yĭ kâtĭ."

16 Gō'dá nĭngá sĭ, kúmú ąngí Ęródē ârĭ bĕ tã ۆjlĭlâ drĭ rĭ'á âtălâ, gō'dá kpá ĩsũlâ Yésũ rĭ tã 'á rĭ, gólâ rĭ nyāányâ drĭ ngāzō tã ĩsũlĭ cú nĭ kĭ nĭ rĭ, "Gólâ 'dĭ Yōwánĭ má drĭ ōmbĕ lâ gālĕ trá nĭjĭyá vólĕ rĭ ĩ'dĭ. Gólâ lĭdrĭ nō gō'dá kpá trá lĭdrĭ ōdrā 'ásĭ."

Tā ódrĭ Yōwánĭ bābātĭzĭ 'bá ró rĭ fũzó rĭ

17-20 Tã gólâ ōdrā pá âsé 'bá Yōwánĭ drĭĭ rĭ ĩ'dĭ nō. Sĭsĭ ōkó āzâ rú lâ Ęrōdĭyā â'dô trá Ęródē rĭ âdrũpĭ Fĭlĭpō rĭ ōkó 'ĭ. Gō'dá Ęródē ní drĭ ngāzō ōkó rĭ 'dĭ drĭ lâ ĩzălĕ vólĕ ánĭ âdrũpĭ Fĭlĭpō drĭgá sĭ â'dólĕ nĭ rĭ gógó drĭ ōkó ró. Gō'dá Yōwánĭ ndrĕ tã 'dĭ bĕ rĭ, drĭlâ ngāzō tã pĕlĕ Ęródē drĭ kĭ nĭ rĭ, "Ā'dó kô tã mbĭ ró ní drĭ ánĭ âdrũpĭ rĭ ōkó rĭ trōzō â'dólĕ ní drĭ ōkó ró." Tălâ tã 'dĭ tāsĭ rĭ, ōkó rĭ gógó Ęrōdĭyā drĭ ngāzō tã ōmbĕlĕ ngóló yĭ 'á Yōwánĭ rú. Gólâ lōndā pávó yĭ drĭ Yōwánĭ rĭ fũzó

* 6:15 6.15 Ęlĭyā Nĭ zĭ 1 Kúmú kápĭtā 17.

'á lâ sī rī kp̄i. Gō'dá ĩtí rī, Ęródē âyé gólâ kô tâ rī 'dī 'èlé, tâlá Ęródē rī gógó ìnjī Yōwánī trá rōô. Gólâ nī trá kī, Yōwánī òjilā tândí mbī rī ĩ'dī Ôvârī rī līfī drī 'á. ĩtí rī, Ęródē rī līfī drī mbâzó Yōwánī drī Ęrōdíyā drīgá sī. ĩ'dī Ęródē drī Yōwánī rī òmbézó 'bálé gānīmă 'á. Ęródē rī kpá zââ nīlī úlī Ôvârī kâ Yōwánī drī rī'á ngīlâ rī 'bá yī árílī gānīmă 'álâ. Úlī Yōwánī kâ 'dī â'dô kpálé gólâ rī drī lījā'á rī, gólâ rī kpá zââ gólé árílâ, tâlá úlī rī 'dī 'bá yī rī'á tândí ró kôô.

21 Gō'dá kâyī âzâ sī, Ęrōdíyā drī ngâzó lăfī úsúlī Yōwánī rī fūzó. Kâyī rī 'dī kâyī Ęródē rī fīzó 'á lâ rī ĩ'dī. ĩtí, kâyī rī 'dī tú, Ęródē yī drī kâramā ândrē 'bâzó. Gō'dá Ęródē drī ngâzó tâ âtilī òjilā âmbâ-âmbâ kŭmŭ íyíkâ zélé rī yī drī, drī-'bá âjú 'bŭ 'bá yī kâ gō'dá kpá 'dó òjilā âmbâ-âmbâ Gālíláyā 'álâ rī yī drī, tâlá gólīyī ânī ró ĩyī kâramā rī 'dī nyálé yī ngálâ.

22 Nīngá sī, kâramā rī 'dī tú rī, Ęrōdíyā rī mvá ânjó ró rī drī ngâzó filī ândú tólé lăvŭlī gără. ĩtí rī, ândú tótô gólâkâ 'dī drī Ęródē yī ũmú ĩyíkâ rī 'bá yī bê 'bâzó â'dólé ndrī âyīkô ró lăvŭlī kôô. Tâlá ândú ízâmvá 'dī drī tólé 'dī tâsī rī, Ęródē drī tâ âtázó drílâ kī nī rī, "Ôzô ní ĩjī mâ rī, má â'dô ngá ní drī lélé rī fē'á ní drī."

23 Gō'dá nīngá sī, Ęródē drī ngâzó tâ âtálé lâtrítrí ró kī nī rī, "Má â'dô ngá ní drī lélé rī fē'á ní drī. Ôzô ní ôlê rī, má â'dô 'bădrī âmákâ lâfálâ nyī'á rī gōzó âzâ rī félé ní drī."

24 Tólâ sī, ízâmvá 'dī drī ngâzó nīlī ândrē lâ

Ērōdiyā rī ijilī kī nī rī, “Má â'dô ngá ángô rī zī'á ĩ'dī Ēródē tī sī áfēlé má drí yā?” Gō'dá ándré lâ drí tã-drī lôgōzó drílâ kī nī rī, “Ní âtâ Ēródē drí, gólâ ôjô ôjilã nī'á Yōwánī bābātízī 'bá ró rī ômbê lâ gálé njíyá, áâtrō ró drī lâ 'dī tábígá 'á ájilí ní drí, tãlâ má nī ró kī nī rī, gólâ drã trá.”

25 Ītí rī, ízámvá 'dī drí ngãzó rãlé 'wãâ'wã pá drī kã sī gólé Ēródē ngálâ. Gō'dá drílâ tã âtázó Ēródē drí kī nī rī, “Má lē úfû Yōwánī bābātízī 'bá ró rī, ógã ômbê lâ njíyá vólé, ó'bã ró drī lâ 'dī tábígá 'á âtrólé ájilí má drí nólé.”

26 Nīngá sī, Ēródē drí â'dózó tã ĩsũ ró, tãlâ lâtrítrí gólâ drí ĩtrílí trá ízámvá 'dī drí rī tãsī. Ōzō gólâ ôgã dó tã ízámvá 'dī kã lélé 'dī 'élé rī, ãnyī â'dô gã'á gólâ drī ũmú gólâkã 'dī 'bá yī ándrá.

27 Gō'dá bê trá ĩtí rī, Ēródē drí gbō tã-drī lēzó oōgã ró Yōwánī rī ômbê njíyá vólé. Gō'dá Ēródē drí tã 'bãzó ájũ 'bũ 'bá íyíkã ãlô rī drí, ònī ró bê Yōwánī rī drī ágálé âtrólé ágōzó ĩ'dí bê lâ. Gō'dá ájũ 'bũ 'bá Ēródē kã 'dī drí ngãzó nílí gãnimã 'álâ. Gólâ câ bê tólâ rī, drílâ Yōwánī rī ômbê gãzó njíyá vólé.

28 Nīngá sī, drílâ ngãzó ágólé Yōwánī rī drī bê tábígá 'á ájilí fēlé ízámvá 'dī drí. Gō'dá gólâ âcã bê ĩ'dí bê lâ rī, ízámvá 'dī drí ngãzó drī rī 'dī trólé ájilí ándré lâ drí.

29 Nīngá sī, tã ârí 'bá Yōwánī kã rī 'bá yī ârí ĩyī tã 'dī bê ĩtí rī, drílīyī ngãzó nílí gãnimã 'álâ Yōwánī rī ávõ ãlĩ 'dī njilí nĩzó ĩ'dí bê lâ 'bãlé 'bú 'á.

*Tā Yésū drí ngá nyānyā fězō ò'bí āmbá drí rí
(Mātáyō 14.13-21; Lúkǎ 9.10-17; Yōwánĩ 6.1-14)*

³⁰ Tólâ sī, lājó'ba Yésū kâ 'dĩ 'bá yí drí âgōzó ãyĩ âcĩ ãyĩkâ tōlé nā 'ásĩ Yésū ngálâ. Gõ'dá drĩlĩyĩ rĩzó tã rû 'ẽ 'bá âcĩ ãyĩ drí tōlé nā 'bá yí 'ásĩ rĩ ngĩlĩ Yésū drí kpá 'dó ndrĩ tã drĩlĩyĩ ãmbálé trá õjĩlã drí rĩ yí bē.

³¹ Įtú rĩ nā 'bá yí sī, õjĩlã dũũ rĩ ãyĩ trá ânĩlĩ kárâ Yésū rĩ ndrėlé. Įtĩ rĩ, ânĩ-ânĩ gõ'dá õjĩlã 'dĩ 'bá yí kâ 'dĩ 'bãá Yésū yí kô ngá nyālé dódó gõ'dá kpá lôvólé tãndĩ ró. Gõ'dá tã rĩ 'dĩ tãsĩ rĩ, Yésū drí tã âtázó lājó'ba ãyĩkâ 'dĩ 'bá yí drí kĩ nĩ rĩ, “Nĩ ngâ, mã nĩ ró vō õjĩlã âkó rĩ ndálé úsúlĩ, â'dô ró âmâ nyānyā drí lôvózó 'á lâ tãkō.”

³² Nĩngá sī, drĩlĩyĩ ngãzó filĩ kōlóngbō 'á, gōzó ãĩmvũ ândrê 'dĩ drĩ lâ mbãzó nĩlĩ vō õjĩlã âkó rĩ 'álâ.

³³ Gõ'dá tólâ sī, õjĩlã dũũ ndrê ãyĩ Yésū yí trá nĩrĩ 'á kōlóngbō sī. Drĩlĩyĩ vō Yésū yí drí rĩzó nĩlĩ 'álâ 'dĩ nĩzó téké, gõ'dá drĩlĩyĩ ngãzó ndrĩ nĩlĩ 'wãâ'wã rû ê'bélé jãrĩbã 'ásĩ ndrĩ. Nĩngá sī, drĩlĩyĩ ngãzó nĩlĩ 'wãâ'wã pá sī ãĩmvũ ândrê 'dĩ tĩ 'álâ, gõ'dá cãlé vō õjĩlã âkó 'dĩ 'á sĩsĩ Yésū yí drí sī.

³⁴ Gõ'dá nĩngá sī, Yésū yí câ bē vō rĩ nā 'á gōzó 'ẽ'á ârĩlĩ kōlóngbō 'ásĩ rĩ, drĩlĩyĩ õjĩlã ò'bí ndrēzó ê'bē rû ãyĩ trá ngbã'ũ Yésū rĩ tēlé. Gõ'dá Yésū ndrê gólĩyĩ bē trá įtĩ rĩ, įzã lâ yí drí gólâ rĩ 'ēzó. Őjĩlã 'dĩ 'bá yí lēndrê ãyĩ Yésū rĩ ãĩfĩ drĩ 'á õzō kãbĩlĩkĩ â'dó 'bá ãyĩ lôkĩ 'bá âkó rĩ kãtĩ. Nĩngá sī, Yésū drí ngãzó gólĩyĩ ãmbálé tã dũũ sī. Yésū â'dã tã trá gólĩyĩ drí cãlé bũũũ lãnjátúlĩ 'á.

35 Nīngá sī, lǎnjátúlí ãlô 'dī sī, lǎjó'bán Yésū ká rī 'bán yī drí ngǎzó ãnīlí Yésū rī gógó ngálá tǎ átálé gólá drí kī nī rī, “Ní ndrê drê, Kúmú, nōô ãtú trá 'ě'á filí. Gō'dá òjílá ãmbá 'dī 'bán yī trá ãyī ndrī lǒfó ró, gō'dá 'bã kpá yû'dáwá wô rī nō 'á gólīyī drí ngá nyãnyã úsúzó.

36 Ní ícá drê gólīyī áyélé, tǎlá ònī ró ãyī bê ngá nyãnyã ndálé gīlí ãyī drí nyále wô mvá ázá 'bán yī òjílá bê rī 'á.”

37 Gō'dá nīngá sī, Yésū drí tǎ lôgôzó lǎjó'bán íyíká 'dī 'bán yī drí kī nī rī, “Ánī rī gógó, nī fê ngá nyãnyã òjílá rī 'dī 'bán yī drí nyále kē.” Nīngá sī, lǎjó'bán 'dī 'bán yī drí ngǎzó tǎ ãjílí kī nī rī, “Mǎ â'dô 'ě'á lá ángô tí ró yǎ? Ngá 'dī lē íyíká cú lǎfá ãmbá ngá nyãnyã ndrô ãlô rī ká gǐzó ã'dī dūú ícálé fêlé òjílá rī nō 'bán yī drí ndrī.”

38 Gō'dá nīngá sī, Yésū drí lǎjó'bán íyíká 'dī 'bán yī ãjízó kī nī rī, “Ámbātá ãnī drígá ò'bí 'dī 'bán yī bê tǎsì yǎ? Nī ngá drê ndrêlá.” Ítí, lǎjó'bán 'dī 'bán yī drí ngǎzó nīlí ngá nyãnyã ndrêlé ò'bí 'dī 'bán yī drígá sī. Gō'dá gólīyī úsú ãmbātá cé nǐ gō'dá ã'bì mvá bê rī. Nīngá sī, lǎjó'bán 'dī 'bán yī drí gôzó ngá nyãnyã 'dī bê â'dále Yésū drí.

39 Wô 'dī 'á tólá rī, òmã áru dīrī bê rī'á ãnyákú drī kpáákú. Nīngá sī, Yésū drí tǎ átázó lǎjó'bán íyíká 'dī 'bán yī drí, tǎlá gólīyī òlonyī ró ò'bí 'dī 'bán yī lǎfálé lá rīlí òmã áru 'dī drī wô 'ásī tū tū ngíngí.

40 Ítí, ò'bí 'dī 'bán yī drí rīzó ãyī vūdrī wô 'ásī tū tū. 'Dī rī, òjílá úrúká 'bán yī wô ãlô 'á kámá-ãlô gō'dá ázá 'bán yī rī'á nyâ'dī-rī-drī-lá-ngâ-múdrí.

41 Nīngá sī, Yésū drí āmbātā n̄jī gō'dá ǐ'bī rī 'dī bē ātrōzó. Drílâ vō ndrēzó 'būū 'álâ, gō'dá drílâ āwô-ítí 'ēzó Ôvârí drí tālâ ngá nyānyā 'dī tāsī. Nīngá sī, drílâ āmbātā 'dī 'bá yī 'â lâ ûp̄zō ōnyí ró. Gō'dá drílâ fēzó lâ lājó'ba íyíkâ 'dī 'bá yī drīgá sī, tālâ gólīyī ōlānjī ró ndrī ō'bí 'dī 'bá yī drí nyālé. Gólâ 'ê ǐ'bī rī 'dī 'bá yī kpá té ōzō drílâ āmbātā 'ērē kátí lānjílí ō'bí 'dī 'bá yī drí.

42 Ítí rī, ō'bí 'dī 'bá yī drí ngá nyāzó dūūdū. Ngá nyānyā drí gólīyī pēzó.

43 Vólé drī lâ 'ásī, lājó'ba 'dī 'bá yī drí ngāzó ngá nyānyā āmbúkū lâkí 'bá trá rī 'bá yī ê'bélé. Ítí rī, ngá nyānyā āmbúkū gólīyī drí ê'bélé 'dī ícâ trá cú ívō mūdri-drī-lâ-ngâ-rī 'ásī dūūdū.

44 Gō'dá āgō ndrī ngá 'dī nyā 'bá trá rī yī rī'á kútū-njī. 'Dī rī, olāá ōkó kō 'dīyímvá bē.

*Tā Yésū drí lâmúzó ǐmvū drī sī rī
(Mátáyō 14.22-33; Yōwánī 6.15-21)*

45 Nīngá sī, Yésū drí ngāzó tā âtalé lājó'ba íyíkâ 'dī 'bá yī drí, tālâ gólīyī ōmbā ró 'wāâ kōlóngbō 'á, ā'dô ró bē gólīyī drí lâvūzó ătí 'álâ jārībā zīlí Bētāsédā rī 'álâ gōlé ǐmvū ândrē 'dī 'á'á lé drílâ ǐtú drí fīrī 'álâ ró rī lésī. Gō'dá gólâ rī gógó â'dô íyíkâ lâkí'á tākō, tālâ ō'bí 'dī 'bá yī jōlé gōlé 'bā 'álâ. Nīngá sī, lājó'ba 'dī 'bá yī drí tā Yésū drí âtalé 'dī 'ēzó té ítí.

46 Gō'dá ō'bí 'dī 'bá yī lâvūlí bē trá gōlé ǐyī drí 'bā 'ásī rī, Yésū drí ngāzó nī'á mbālé únī drī 'álâ rātāā 'élé Ôvârí drí.

47 Vó lâ sī, vō drí ânírī 'á 'dī, kōlóngbō tībē lājó'ba bē yí 'á 'dī trá ǐmvū ândrē ító 'â 'á. 'Dī

Yésũ rî gógó íyíkâ élêwálâ ñmvû ândrê gārã drī
ãzã rî lesī úní drī 'álã.

⁴⁸ Gõ'dá nĩngá sī, kãgũmãã ândrê drī ngãzó
rĩ'á âşilí rĩ rĩ rĩ ñmvû ândrê drī sī. Bê trá ítí rî,
lãjóbá 'dĩ 'bá yî drī lãñõ ândrê ùsúzó kōlóngbõ
'dĩ zêrê 'á volé kãgũmãã 'dĩ drī sī. Gólĩyî ùjũ
kpĩ kōlóngbõ 'dĩ zélé sísí 'álã ró fê sī. Gõ'dá
Yésũ ndrê bê rî, lãjóbá íyíkâ trá lãñõ ândrê 'á.
Ítú-pá sũ ngá drī âwúrĩ sī, drílã gōzó ngãlé nĩ'á
ñmvû ândrê 'dĩ tĩ 'álã. Tólã gólã drī ngãzó rĩ'á
nĩlí ñmvû drī sī, nĩ'á lãjóbá íyíkâ kōlóngbõ 'á
'dĩ 'bá yî ngálã.

⁴⁹ Gõ'dá lãjóbá 'dĩ 'bá yî ndrê gólã bê rĩ'á ânĩ'á
ñmvû drī sī ñyî ngálã rî, drílĩyî ngãzó trêlé ùrũ
kĩ nĩ rî, “Wúúwú, nĩ ndrê drê ngá 'bã 'bá ânĩ'á
nã, ãvõ líndrí 'î, rĩ'á ânĩ'á nã.”

⁵⁰ Gõ'dá gólĩyî ndrê gólã bê ítí lâ 'dĩ ró rî, líndrí
lã yî drī lô'bézó dī ùrĩ drī.

Ítí rî, kôrô Yésũ drī ngãzó tã âtalé gólĩyî drī kí
nĩ rî, “Nĩ â'dô kô ùrĩ ró. Nĩ âtũ ânĩ fĩ, nõô mã rî
gógó Yésũ ï'dĩ.”

⁵¹ Vó lâ 'ásí, drílã ngãzó mbãlé filí kōlóngbõ
'álã gólĩyî bê. Gõ'dá kôrô ñlĩ ândrê 'dĩ drī âdrézó.
Nĩngá sī, lãjóbá 'dĩ 'bá yî tĩ lâ ñyî drī â'dízó, gõ'dá
sí-'bálé drī rĩzó kã'dã. Tã ñsũ gólĩyíkâ kí, “'Á!
Nõtí nõ ã'dô tã 'î yã?”

⁵² Gólĩyî tĩ â'dĩ trá, tãlã mbârãkã Yésũ drī
ãmbãtã nĩ fêzó õ'bí drī rî, tã lâ fí gólĩyî drī kô.

*Tã Gẽnēsãrétê 'álã rî tãşĩ
(Mátáyõ 14.34-36)*

⁵³ Tólã sī, Yésũ yî drī ñmvû ândrê 'dĩ drī
lã mbãzó kōlóngbõ sī, gōzó cãlé 'bãdrĩ zĩlí

Gēnēsārētē rī 'álâ. Gõ'dá mbã ÿyî ãimvũ ândrê 'dĩ bê rî, drĩlĩyî ngãzó kôlóngbõ 'dĩ sêlé ômbélé gá ãimvũ tí.

⁵⁴ Gõ'dá nĩngá sî, gólĩyî ôtirĩ kôlóngbõ 'dĩ âyé rî, ôjílã tólã nã, drĩlĩyî kôrô Yésũ rî nĩzó.

⁵⁵ Gõ'dá nĩngá sî, drĩlĩyî ngãzó lâ'búlĩ nĩlĩ 'wãâ'wã ÿyî drĩ 'bã 'ásĩ tã pélé ôjílã drĩ ndrĩ kî, Yésũ âcâ trá. Gõ'dá 'bãdrĩ 'dĩ 'ásĩ ndrĩ, ôjílã drĩ ngãzó ngá lâzé 'bá ÿyíkã ânĩlĩ gbārākã sî ânĩzó âjílã ÿyî Yésũ ngálã.

⁵⁶ Jãrĩbã 'ásĩ gõ'dá kpá 'bãdrĩ 'ásĩ ndrĩ, ôzõ Yésũ âacâ trá rî, órĩ ngá lâzé 'bá âtrólê âjílĩ võ rĩzó ngá lâzilĩ rî 'á. Tólã rî, ngá lâzé 'bá rî ÿyî rú'bã lô'bãlé Yésũ drĩ kî nĩ rî, "'Dõvó mã dô cé ítã tĩ âníkã ÿ'dĩ, tãlã mã ngá ró ngá lâzé 'ásĩ." Gõ'dá ngá lâzé 'bá ndrĩ kãkãrã ítã tĩ Yésũ kã sôlé rî dô 'bá trá rî drĩ ngãzó ngá lâzé 'ásĩ â'dólé ndĩndĩ.

7

Tã Yésũ drĩ âtálé lâ'bí Yúdã yí kã tãsĩ rî (Mátáyõ 15.1-9)

¹ Ìtú ãzã sî, Pãrúsĩ Yērōsālēmã lé 'bá ró rî 'bá yî drĩ ânĩzó Yésũ ngálã gólĩyî tã lâ'bí kã ãmbã 'bá ãzã 'bá yí bê.*

² Gólĩyî ndrê tã ârí 'bá Yésũ kã ãzã 'bá yí trá ngá nyãnyã nyã'á ÿyî cú ãtĩ ÿyî drĩ jĩ âkó tãndĩ ró bũũũ drĩ kũlũgũsú 'ásĩ. Â'dô lâ'bí gólĩyíkã vó ró rî, gólĩyî drĩ drê 'dó ãndĩ ró.

³ Nĩ ndrê trá Pãrúsĩ yí gõ'dá ôjílã ôrĩ Yúdã yí kã ãzã 'bá yí bê drê zãã ndrĩ lâ'bí ÿyî á'bĩyã yí kã

* **7:1 7.1 Lã'bí ãmbã 'bã** 'Dĩ kpá Pãrúsĩ yí lâfálé 'ásĩ.

'dā'á. Lã'bí 'dĩ â'dâ gólĩyĩ drí látĩ mbĩmbĩ 'ĩ gólĩyĩ drí ãyĩ drí jĩzó drẽ ãkpākã'dã sísí ngá nyãnyã nyã ãkó rĩ ã'dĩ.

⁴ Gõ'dá kpá òzõ Pãrúsĩ 'dĩ 'bá yĩ ògĩ ngá nyãlé rĩ yĩ trá rĩ, gólĩyĩ jĩ zãlô sísí drẽ gólĩyĩ drí nyã ãkó lâ. Lã'bí gólĩyĩkã 'dĩ â'dâ gólĩyĩ drí kpá látĩ tãndĩ ngá ãzã 'bá yĩ ngá nyãnyã tãsi òzõ ãgã yĩ, límvo yĩ, sããni yĩ, gõ'dá kpá kójõronĩ yĩ tí rĩ jĩjĩ â'dólé ngbãngbã ãndĩ ãkó rĩ tãsi, tãlã Ôvãri òzó ãyĩ ndrẽ ãndĩ 'bá ró kô.

⁵ Tãlã lã'bí ãmbã 'dĩ 'bá yĩ tãsi rĩ, Pãrúsĩ 'dĩ 'bá yĩ gõ'dá gólĩyĩ tã lã'bí kã ãmbã 'bá 'dĩ 'bá yĩ bê drí ngãzó Yésũ rĩ ãjĩlĩ kĩ nĩ rĩ, “Tã ári 'bá ánikã 'dĩ 'bá yĩ 'dá ãyĩ lã'bí ãmã á'bĩyã yĩ kã lôpélé ãmã drí rĩ kô ã'dô tãsi yã? Gólĩyĩ jĩ ãyĩ drí kô búũ drí kúlúgúsú 'ásĩ drẽ ãkpākã'dã ngá nyã ãkó. Òzõ gólĩyĩ ònyã ngá trá rĩ, gólĩyĩ drí â'dó kô ngbãngbã lã'bí ãmãkã rĩ vó ró.”

⁶ Gõ'dá nĩngã si, Yésũ drí tã 'dĩ drĩ lâ lôgõzó kĩ nĩ rĩ, “Ãni rĩ'á ãndõtô kãtĩ drĩ bê rĩ Ôvãri rĩ tãsi. Tã ãngũ 'bá ãsãyã ãgĩ tã pãtũ trá ãni tãsi ãkũ ró kĩ nĩ rĩ,

Õjĩlã nô 'bá yĩ ãnjĩ ãyĩ mã cú ãtĩ ãyĩ tĩ si,
gõ'dá gólĩyĩ 'bãã ãmã lôvo kô ãyĩ pĩpĩsĩlĩ 'á.

⁷ Gólĩyĩ ãnjĩ ãyĩ mã cú ãtĩ tĩ si,
tãlã tã drĩlĩyĩ rĩ'á ãmbãlã rĩ 'bá yĩ â'dó kô mã
Ôvãri ngá lãsi.

Tã drĩlĩyĩ rĩ'á ãmbãlã 'dĩ 'bá yĩ rĩ'á cé lã'bí õjĩlã
mvã kã 'ĩ.'

Ãsãyã 29.13

⁸ Nĩ ãyẽ tã Ôvãri drí 'bãlé rĩ yĩ trá volé gõ'dã nĩ rĩ trá cé ãnĩngã lã'bí õjĩlã mvã kã â'dalé ã'dĩ.”

⁹ Nĩngá sī, Yésū âta úlĩ āzâ kpá gólĩyĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Pãtĩĩ nĩ ãsũ ânĩkâ bê rĩ, 'dĩĩ â'dô rĩ'á tã tãndĩ 'ĩ yã? Gõ'dá ânĩ drĩ rĩzó tã Ôvârí drĩ 'bãlé rĩ gãlé dó, gõzó rĩlĩ lã'bí ânĩ nyãányâ kâ rĩ 'bá yĩ 'dãlé ã'dĩ.

¹⁰ Músã kĩ nĩ rĩ,
'Nĩ ãnjĩ ânĩ átá ânĩ ândré bê.'

Âfõ-âfõ 20.12

Gõ'dá 'Ôzõ õjĩlã āzâ āâtâ úlĩ õnjĩ trá átá lâ rú ngátá ândré lâ rú yã rĩ, ââ'dô gólã rĩ fũ'á vólé.'

Âfõ-âfõ 21.17

¹¹ 'Dĩĩ tã Ôvârí drĩ âtalé trá rĩ ã'dĩ. Gõ'dá nĩ ró úlĩ rĩ 'dĩ kô, tãlã lã'bí ânĩkâ zĩlĩ *Kõrõbánĩ* 'dĩ tãsi.*
Â'dô lã'bí *Kõrõbánĩ* kâ vó ró rĩ, õjĩlã āzâ âta tã trá nõtĩ, 'Ngá nõ 'bá yĩ ndrĩ Ôvârí kã ã'dĩ.' Gõ'dá 'dĩĩ vósĩ rĩ, tã 'bã'bã gólãkã Ôvârí drĩ rĩ tãsi, ícã kô drĩlã ngá 'dĩ 'bá yĩ fẽlé íyĩ átá yĩ drĩ íyĩ ândré bê.

¹² Lã'bí rĩ 'dĩ tãsi, ânĩ Pãrúsĩ, nĩ âyé gólĩyĩ lã'bí *Kõrõbánĩ* kã 'dã 'bá 'dĩ 'bá yĩ kô ngá āzãkã 'ẽlé íyĩ átá yĩ drĩ íyĩ ândré yĩ bê, tãlã ngá íyĩkã ndrĩ â'dô trá Ôvârí kã.

¹³ Lã'bí rĩ ânĩ drĩ rĩ'á lópélã ãtĩlĩ ãtĩlĩ ânĩ ózõwá yĩ drĩ 'dĩ 'bá yĩ 'è úlĩ Ôvârí drĩ 'bãlé trá rĩ â'dólé äyõ ró ífĩ äkó. Gõ'dá nĩ rĩ kpá trá tã ányã āzã 'bá yĩ ãmbálé õzõ 'dĩĩ kãtĩ.”

Tã rĩ 'bá õjĩlã ízãlé pãtĩĩ ró Ôvârí rĩ lĩfĩ drĩ 'á rĩ tãsi
(*Mãtáyõ 15.10-20*)

* **7:11 7.11 *Kõrõbánĩ*** Tã ífĩ lâ kĩ, ngá fẽfẽ.

14 Nīngá sī, Yésū drí ngāzó ōjílā âzílí dūû ânílí úlí íyíkâ ârílí. Gólâ kí gólíyí drí rí, “Ânî ndrī, nī ârī úlí âmákâ nô 'bá yī ōfī ró ânî drīī.

15 Ngá rī 'bá ōjílā îzālê Ôvârí rī līfī drī 'á rī íyíkâ â'dô 'î yā? Â'dó kô ngá gólâ fī 'bá ōjílā 'â kôô sí-'bálé 'ásī rī ĩ'dî, íyīngá ngá gólâ rī'á lăpílâ zāâ pīpīsilí 'á rī ĩ'dî.

16 Ītī rī, ânī cú bī bē yā? 'Dôvó nī ârī úlí âmákâ nô 'bá yī ndrī.”

17 Nīngá sī, Yésū yī drí ngāzó tâ ârī 'bá íyíkâ rī 'bá yī bē ō'bí dūû 'dī 'bá yī âyéle ngāzó filí jó 'álâ. Jó 'dī 'á tólâ rī, tâ ârī 'bá Yésū kâ 'dī 'bá yī drí ngāzó Yésū rī ĩjílí úlí mănīgō tâ ōjílā îzâ 'bá rī kâ ĩtō lâ lôfôlé ĩyī drí.

18 Nīngá sī, Yésū drí ngāzó drī-mbílí sôlé gólíyī līfī úlí âtâ-âtâ sī kī, “Tâ nô fī drē zāâ ânî drīī kô yā? Nyāsá gólâ ânî drí nyālê rī îzāâ ânî kô,

19 tâlâ nyāsá rī gógó 'dī lăpí rû ânî pīpīsilí 'á kô. Nyāsá rī 'dī fī rílí ōjílā fī 'á, gō'dá drílâ lă'búzó rú'bâ 'ásī.” Úlí nô 'bá yī sī, Yésū â'dâ tâ 'î kī nī rī, ngá ōjílā drí rī'á nyâlâ rī 'bá yī ndrī tândí ró Ôvârí rī līfī drī 'á.

20 Nīngá sī, Yésū drí tâ rī 'bá ōjílā îzālê rī 'bá yī lôfôzó nôtí, “Tâ ĩsū-ĩsū ōnjí ōjílâ kâ 'alé lésī ró rī ĩ'dī rī 'bá gólâ rī îzālê rī.

21-22 Tâ ōnjí 'dī 'bá yī ndrī âfī tâ ĩsū-ĩsū ōnjí ōjílâ kâ rī 'ásī, ōkó zīzī, âgô ndândâ, ûgû, ōjílâ fūfū, âvê, ngá ōjílâ kâ lôvó lâ 'bâ'bâ, tâ ōnjí 'ê'ê âzī-âzī drí, âdômâ, tâ ōnjí lôvó tâ ōnjí 'êzó, ōjílâ ndrīndrī, ōjílâ 'dâ'dâ, áru-áruwá, tâ ōfô 'ê'ê.

23 Tā ōnjí 'dĩ 'bá yí ndrĩ 'dó rí âfôlê òjílã 'ásĩ. Gõ'dá tã rĩ 'dĩ 'bá yí ì'dĩ rĩ 'bá òjílã ìzâlê rĩ."

Tã Yésũ drí òkó àtrâ àzâ pãzó tã lèlê òkó rí 'dĩ kâ tãsí rí
(Mâtáyō 15.21-28)

24 Tólã sĩ, Yésũ drí ngãzó nĩlí 'bãdrĩ ànyĩ jãrĩbã zĩlí Tírã rí lãgátí rí 'álã. Gõ'dá gólã cá bê tólã rí, drílã fĩzó jó àzâ 'á kíri rĩlí tú òjílã drí sĩ, tãlã gólã lèê kô òjílã drí vò yí drí rĩzó 'á lâ rí nĩlí. Tákõ gólã lãpì rù bê kpálê òjílã drí sĩ rí, òjílã úsù gólã rí vò trá.

25-26 Gõ'dá vò rí 'dĩ 'á rí, òkó àtrâ àzâ bê rĩ'á 'bãsurú Gĩrĩkĩ kâ 'ásĩ. Útì gólã trá vò zĩlí Sírĩyã rí 'álã rí. Òkó rí 'dĩ cú mvá ànjó bê, líndrí ònjí rí trá òmbélã. Nĩngá sĩ, òkó rí 'dĩ drí tã àrízó kí nĩ rí, Yésũ àcã trá. Drílã ànĩzó kôrô íyí àdálê àdrũ ìnyákú drĩ Yésũ àndrá rú'bã lô'bã-lô'bã sĩ Yésũ drí kí nĩ rí, gólã òlôfô líndrí ònjí nã volé íyí mvá ànjó ró nã 'ásĩ.

27 Gõ'dá Yésũ drí ngãzó tã-drĩ lôgólê drílã úlì mǎnĩgõ sĩ kí nĩ rí, "Ní àyê má fê ró ngá nyãnyã sísí àmã mvá yí nyãányã rí yí drí. À'dó kô rĩ'á mbì ngá nyãnyã 'dĩyímvá sílí sĩ rí àtrõzó volé fèlê ànì òké drí nyâlê."*

28 Nĩngá sĩ, òkó rí 'dĩ drí tã-drĩ lôgõzó Yésũ drí kí nĩ rí, "Kúmú, òzõ ã'dô kpálê ìtí rí, 'dĩ rĩ'á úlì mbì 'ì, gõ'dá òké gólĩyí vù 'bã tãrãbízã zèlê rí ìcã ìyí kpá trá ngá nyãnyã lô'dé 'bã 'dĩyímvá drĩgá sĩ rí nyâlê."

* 7:27 7.27 'Dĩyímvá nò 'bá yí gólĩyí 'bãsurú Yúdã yí kâ rí ì'dĩ. Òjílã Yúdã yí kâ ndrê òjílã àtrâ òzõ òké kátì.

29 Nīngá sī, úlí òkó 'dī kâ lôgôlé 'dī drí sūzó Yésū bílí takányī. Gõ'dá Yésū drí ngāzó tā âtalé òkó 'dī drí kī nī rī, “Tālâ úlí ní drí âtalé trá 'dī tāsī rī, líndrī ònjí nā ódrô trá volé ânî mvá ãnjó nā 'ásī. 'Dôvó ní ngâ gôlé 'bã 'álâ gólâ rī ndrêlé.”

30 Tólâ sī, òkó 'dī drí ngāzó gôlé 'bã 'álâ. Drílâ íyî mvá ãnjó 'dī úsúzó âyí'á gbârākã drī. Tã pãtī ró, líndrī ònjí 'dī fô trá gólâ 'ásī volé.

Tã Yésū drí ãgô bí-'bálé ãkó rī pázó rī

31 Tólâ sī, Yésū drí ngāzó nīlí kôrô vō ãnyî Tírã rú rī 'ásī. Gólâ nī lâvūlí 'dī kôrô jãrībã zīlí Sídónã rī rú sī. Nīngá sī, drílâ nīzó lâmúlí dīrī ñmvû ândrê zīlí Gãlíláyã rī rú sī búũ drílâ cãzó 'bãdrī gólâ jãrībã bê mùdrī rī 'á rī 'álâ.

32 Tólâ rī, òjílâ drí ngāzó ãgô ãzã bí-'bálé ãkó rī âtrôlé âjílí Yésū ngálâ, gólâ òpã ró ãgô rī 'dī drí 'bã'bã sī drī lâ. ãgô rī gógó 'dī ícã kpá kô úlí âtalé kpīyã-kpīyã ró.

33 Nīngá sī, Yésū drí ãgô 'dī âtrôzó élêwálâ òjílâ dũú 'dī 'bã yî lâfálé 'ásī. Drílâ ngāzó íyî drí-mvá sôlé ãgô rī 'dī bí-'bálé lâ 'á. Nīngá sī, Yésū drí tũ wūzó íyî drí-mvá 'á, gõ'dá drílâ bêzó lâ ãgô 'dī lândrã lâ 'á.

34 Gõ'dá nīngá sī, Yésū drí vō ndrêzó úrú 'álâ 'bũú 'álâ. Nīngá sī, drílâ lôvózó kēfēē mbârākã úsúzó ngá pãpã 'ézó ï'dí sī lâ. Gólâ âtã tá trá íyî tī sī ãgô 'dī bí-'bálé lâ tāsī gólâ rī lândrã bê kī nī rī, *Éfãtã*. Ìtô lâ kī, “ ‘Nī nī rú” ’.

35 Ìtí rī, ãgô 'dī bí-'bálé lâ drí rú nīzó, drílâ tá ârízó. Gõ'dá kpá lândrã lâ drí rú ñnjízó úlí âtalé ngbálá-ngbálá dódó.

36 Vó lâ sī, Yésū drí āgō 'dī âtrōzó lôgōlé vólé òjílā dūū 'dī 'bá yī válâ. Gõ'dá nīngá sī, Yésū drí tã 'bãzó gólīyī drí ngbílí-ngbílí kī nī rī, “Nī pē tã lârákō nō tã lâ kō òjílā āzâ drí âlôwálâ.” Gõ'dá bê kpálé ìtí rī, òjílā 'dī 'bá yī ârí ìyī úlī Yésū kâ 'dī kō. Gõ'dá drílīyī ngāzó nīlī tã lâ pē bê òjílā drí âkí âkó. 'Dī Yésū ìyíkâ zââ rī'á tã pē'á òjílā drí, tãlâ gólīyī òzó tã tã lârákō 'dī kâ 'bââ lậ'búlī fãâ. Gõ'dá gólīyī ìyīngá gbō zââ tã 'dī lôpé'á òjílā āzâ 'bá yī drí ãtī 'álâ, tãlâ tã rī 'dī òlậ'bù ró bê òjílā drí ârílī ndrī kâkârà.

37 Ìtí rī, gólīyī tã rī 'dī ârí 'bá trá rī yī, tì lâ yī drí ã'dizó ndrúndrú. Gõ'dá nīngá sī, drílīyī tã âtázó Yésū rī tãsī kī nī rī, “Gólâ 'ê tã trá ndrī dódó. Tã gólâkâ 'dī tã ạngí 'ì. Gõ'dá gólâ êdê āgō bī-'balé âkó 'dī trá tã ârílī, gõ'dá gólâ êdê āgō ùdūrūdú ró rī kpá trá úlī âtálé kpīyã-kpīyã dódó.”

8

Tã Yésū drí ngá nyānyā fēzó kpá ó'dí òjílā dūū drí rī

(Mātáyō 15.32-39)

1 Ìtú āzâ sī, òjílā tìlìlì āzâ 'bá yī drí ngāzó ìyī ê'bélé 'délé Yésū vó. Gólīyī 'ê trá Yésū yī bê kâyī nâ. Gõ'dá nīngá sī rī, ngá nyānyā gólīyíkâ ndē rú trá. Tã rī 'dī tãsī rī, Yésū ní drí ngāzó lājó'báníkâ rī 'bá yī ãzilì ní ngálâ, gõ'dá ní drí tã âtázó gólīyī drí kī nī rī,

2 “Mâ rī'á ìzâ ró òjílā tìlìlì nō 'bá yī tãsī. Mâ rī trá gólīyī bê kâyī nâ, gõ'dá ngbãāngbânō rī, gólīyī trá cú ìtí ngá āzâ âkó ìyī drīgá nyâlê.

³ Ōzō má ōjō gólīyī nīlí gōlé īyī drí 'bā 'ásī cú ítí ngá nyānyā fē ākó sísí gólīyī drí rī, gólīyī līfī â'dô âní'á lăṭī 'á lōfó drí sī, tālā gólīyī āzā 'bá yī ânī īyī trá vō jējē 'ásī."

⁴ Nīngá sī, lājó'bá gólākā rī 'bá yī drí ngāzō úlí 'dī drī lâ lôgōlé gólā drí kī nī rī, "Nōô rī'á vō ngbāngbā 'ā'í 'ī 'bā āzākā ākó. Gō'dá trá ítí rī, mā â'dô ícá'á trá ngá nyānyā úsúlí vō rī nō 'á fēlé ōjílā rī tūlílí ró nō 'bá yī drí yā?"

⁵ Bē trá ítí rī, Yésū drí ngāzō lājó'bá íyíkā 'dī 'bá yī íjílí kī nī rī, "Ānī ndrī 'dó ōjílā 'dī 'bá yī bē rī, āmbātā bē ānī drīgá tāsī yā?" Gō'dá lājó'bá drí tā-drī lôgōzō Yésū drí kī nī rī, "Bē rī'á nṣi-drī-lā-rī."

⁶ Ítí rī, Yésū drí ngāzō tā átálé ōjílā tūlílí 'dī 'bá yī drí kī, gólīyī ōrī vūdrí. Vó lâ sī rī, drílā ngāzō āmbātā nṣi-drī-lā-rī 'dī 'bá yī átrōlé. Drílā gōzō āwō-ítí 'èlé Ôvârí drí tā lâ sī. Nīngá sī, drílā āmbātā 'dī 'bá yī 'â lâ úpizó gōzō trólā fēlé lājó'bá íyíkā 'dī 'bá yī drí lānjílí ōjílā tūlílí 'dī 'bá yī drí. Gō'dá lājó'bá 'dī 'bá yī drí 'ézó lâ té gólā drí átálé rī kâtí.

⁷ Dī rī, ĩ'bī ōnyí kpá bē cé dā ítí. Nīngá sī, Yésū drí ngāzō átrólā, gō'dá drílā āwō-ítí 'ézó kpá Ôvârí drí tā lâ sī, gōzō tā átálé lājó'bá íyíkā 'dī 'bá yī drí, otrō ró īyī kpá ĩ'bī ōnyí 'dī 'bá yī lānjílí ōjílā tūlílí 'dī 'bá yī drí.

⁸ Gō'dá nīngá sī, ōjílā 'dī 'bá yī drí ngá nyāzō dūūdū. Gō'dá ngá nyānyā 'dī volé drī lâ 'ásī rī, lājó'bá drí āmbātā āmbúkū ĩ'bī yī bē lâkí 'bá 'dī ū'dúzó lô'bālē dūūdū ívō āmbá āmbá zālō nṣi-drī-lā-rī rī 'bá yī 'ásī.

⁹ Āgō ngá nyānyā rī 'dī nyā 'bá rī yī olā gólīyī rī'á kútũ-sũ. 'Dī rī, olāá òkó kô 'dīyímvá bē. Tā rī 'dī vósī, Yésū drí ngāzó òjílā 'dī 'bá yī jōlé volé.

¹⁰ Nīngá sī, kôrô Yésū yī drí nīzó mbālé kōlóngbō 'á lājó'bá íyíkā yī bē. Drílīyī gōzó līmvú drī mbālé nīlí 'bādrī mvá zīlí Dālāmānótā rī 'álā.

*Tā Pārúsī yī drí Yésū rī újūzó rī
(Mātáyō 12.38-42; 16.1-4)*

¹¹ Nīngá sī, Pārúsī ūrūkā 'bá yī drí ngāzó ānīlí ulí ngīlí Yésū bē, tālā gólīyī lē trá Yésū rī újūlí. Ítí rī, drílīyī Yésū rī íjízó tā lārākō gólā tā â'dá 'bá kī'á nī rī, Ôvārī âjô gólā nī rī, â'dalé íyī drí. Gólīyī ísũ tā kī, ícá kô Yésū drí tā lārākō 'ēzó.

¹² Bē ítí rī, Yésū drí ngāzó zólé tālā tā lē ākō gólīyíkā tāsī, gōzó ulí átalé kī nī rī, “Ānī òjílā rī 'bá āndrō nô 'bá yī, tālā ā'dô 'í ānī drí ngāzó rī'á tā tā lārākō ká íjílí ndrélé, tā â'dalé ānī drí kī, Ôvārī âjô mâ nī yā? Má âtā trá ānī drí, nī ndrē tā lārākō āzākā tī, tī drí â'dízó rī gbō kó kô ālôwálā.”

¹³ Nīngá sī, drílīyī ngāzó Pārúsī 'dī 'bá yī áyéle gōzó mbālé fīlí kōlóngbō 'á lājó'bá íyíkā bē ó'dí.

*Tā gólīyī Yésū drí pēlé tā ìmbâ-ìmbâ Pārúsī yī
kâ tāsī rī 'bá yī
(Mātáyō 16.5-12)*

Gō'dá Yésū yī drí 'ērē līmvú āndrē drī mbālé nīzó 'á'á āzā rī 'álā rī,

¹⁴⁻¹⁶ Yésū drí drī-mbílí sōzó lājó'bá íyíkā rī 'bá yī līfī ulí mǎnīgō sī kī nī rī, “Nī ndrē ānī vó ākú

ódrí 'bālé āmbātā 'á rî drí sī Pārúsī yī drīgá sī
gō'dá kpá ōjílā 'dē 'bá Ēródē vó rî 'bá yí bē."

Gō'dá lājó'bá 'dī 'bá yī nīī ãyī úlī mǎnīgō 'dī
ífí lâ kō. Drīlīyī rīzō rī'á úlī Yésū kâ 'dī ngīlī ãyī
lāfálé 'ásī kī nī rī, "Gólâ âtâ úlī rī 'dī kó ítí lâ 'dī
ró, tǎlâ āmâ rī'á āmbātā ākó rī drí."*

17 'Dīī Yésū nī tǎ gólīyíkâ rī'á âtálâ kírī ró 'dī
trá. Gō'dá â'dólé bē ítí rī, Yésū drí tǎ âtázó gólīyī
drí kī nī rī, "Nī rī tǎ ānī drí â'dózó āmbātā ākó
rī âtálé ānī lāfálé 'ásī ā'dô tāsī yā? Tǎ fí drē zǎā
ānī drīī kō yā?"

18 Ānī rī'á cú līfī bē, ngǎ nī ndrē vō kō ā'dô tāsī
yā? Ānī rī'á cú bī bē, ngǎ nī ârí tǎ kō ā'dô tāsī
yā? Ānī rī'á tǎ má drí 'ēlé trá rī 'bá yī ãsū'á yā?

19 Má ōtírī āmbātā nīī rī ūpīī fēlé ōjílā kútū-nīī
drí nyǎlé rī, ívō lâkí 'bá ãyī dūūdū ngá nyānyā
āmbúkū bē ānī drí ū'dúlī rī tǎsī yā?" Nīngá sī,
drīlīyī tǎ-drī lōgōzó kī nī rī, "Ívō dūūdū mūdri-
drī-lâ-ngâ-rī."

20 Gō'dá nīngá sī, Yésū drí kpá tǎ ãjízó gólīyī tī
kī nī rī, "Ngǎ gō'dá má ūpī bē āmbātā nīī-drī-lâ-
rī rī trá fēlé ōjílā kútū-sū drí nyǎlé rī, ívō ândrē
dūūdū ngá nyānyā āmbúkū bē ānī drí ū'dúlī trá
rī rī'á tǎsī yā?" Gō'dá drīlīyī tǎ lōgōzó kī nī rī,
"Nīī-drī-lâ-rī."

21 Nīngá sī, Yésū drí tǎ lōgōzó gólīyī drí kī nī rī,
"Tǎ ndrī 'dī 'bá yī 'ásī rī, zǎā tǎ mbârākâ ámakâ
kâ ngá nyānyā fēzó ānī drí ōjílā bē rī fí drē ānī
drīī kō yā?"

* 8:14-16 8.14-16 *Ākú* Tǎ ífí lâ kī, tǎ ãmbâ-ãmbâ ányâ Pārúsī yī
kâ rī 'bá yī ã'dī.

Tā Yésū drí āgô lǐfǐ ākó rí lǐfǐ lâ êdézó rí

²² Nǐngá sǐ, Yésū yí drí nǐzó kōlóngbō sǐ cǎlé jǎrǐbǎ zǐlǐ Bētāsédā rí 'álâ. Tólâ òjílâ āzâ 'bá yí drí āgô āzâ lǐfǐ ākó rí âtrōzó âjílí Yésū ngálâ. Gō'dá drílíyí rú'bá lô'bāzó Yésū drí, gólâ ò'bā ró drí āgô lǐfǐ ākó 'dǐ drǐ, tǎlâ āgô rí 'dǐ òndrê ró vō bē.

²³ Nǐngá sǐ, Yésū drí āgô 'dǐ drǐ lâ ârúzó âsélé nǐzó í'dí bē lâ volé jǎrǐbǎ 'ásǐ.* Gō'dá drílâ tū wūzó pē pē āgô 'dǐ lǐfǐ lâ 'á. Drílâ drǐ 'bāzó kpá lǐfǐ lâ 'á. Vó lâ sǐ, Yésū drí gōzó gólâ rí òjílí kǐ nǐ rí, “Ní bí ngá āzākā ndrê'á yā?”

²⁴ Gō'dá āgô 'dǐ drǐ vō ndrêzó dǐrǐ, gō'dá drílâ tǎ-drǐ lôgōzó Yésū drí kǐ nǐ rí, “Āwô, mâ bí ngá ndrê'á mǎnā-mǎnā. Má ndrê òjílâ lâmú'á má lǐfǐ òzô fê gárá òlǐ drǐ rǐ'á òyálâ rí kǎtí.”

²⁵ Nǐngá sǐ, Yésū drí drǐ 'bāzó āgô 'dǐ lǐfǐ lâ 'á kpá ó'dí. Gō'dá 'dǐlǐ vósǐ rí, āgô 'dǐ drǐ vō ndrêzó rárá. Pǎtǐ lǐfǐ lâ éédê trá â'dólé sǐsǐ rí kǎtí dódó ó'dí.

²⁶ Nǐngá sǐ, Yésū drí āgô rí 'dǐ jōzó mbǐ 'bǎ 'álâ, gō'dá tǎ âtázó drílâ kǐ nǐ rí, “Ní gō volé kôró jǎrǐbǎ 'ásǐ kô, tǎlâ tǎ ání lǐfǐ drǐ rú êdézó trá dódó 'dǐ òzó kô lâ'bú òjílâ drǐ.”

Tā Yésū drí tǎ òjízó kǐ, yí â'dô ā'dí í'dí yā rí
(*Mátáyō 16.13-20; Lúkǎ 9.18-21*)

²⁷ Tólâ sǐ, Yésū yí lǎjǐ'á íyíkâ rí 'bá yí bē drǐ ngāzó òyí nǐlǐ 'bǎdrǐ mvá ānyí jǎrǐbǎ zǐlǐ Sēsārēyā Fǐlǐpǐ rú rí 'álâ. Ākpākâ'á dǎ drē lǎtǐ drǐ, Yésū drǐ

* **8:23 8.23** Yésū âsê āgô 'dǐ volé jǎrǐbǎ 'ásǐ, tǎlâ gólâ lē êdélâ kǐrǐ ró.

lājó'bán íyíkà 'dĩ 'bá yí ìjízó kǐ nǐ rí, “Nĩ àtá drě má drí, òjílà kǐ má àà'dò à'dĩ ì'dĩ yǎ?”

²⁸ Nǐngá sǐ, lājó'bán drí tǎ ìjì Yésù kǎ 'dĩ drì lá lògòzó kǐ, “Òjílà ìsù tǎ kǐ, ní àà'dò òjílà àkù gólá àgò 'bá ùrú lésì rí ì'dĩ. Òjílà ùrùkà 'bá yí kǐ nǐ rí, ní àà'dò Yōwánì bābātízì 'ě 'bá ró rí ì'dĩ. Gō'dá òjílà àzà 'bá yí kǐ nǐ rí, ní àà'dò Èlìyā tǎ àngù 'bá ró àkù nǎ àagò nǐ ùrú lésì. Nǐngá sǐ, àzà 'bá yí kǐ ìyíkà, ní àà'dò àlò tǎ àngù 'bá àkù ró rí yí ì'dĩ.”

²⁹ Ìtí rí, Yésù drí ngǎzó lājó'bán íyíkà 'dĩ 'bá yí ìjílí kǐ nǐ rí, “Ngá gō'dá ànì, nǐ kǐ ànìkà rí, má àà'dò à'dĩ ì'dĩ yǎ?”

Nǐngá sǐ, Pétērō drí tǎ ìjì Yésù kǎ 'dĩ drì lá lògòzó kǐ nǐ rí, “Nĩ 'díyì pǎ 'bá gólá Ôvǎrì drí àjólé rí ì'dĩ.”

³⁰ Ìtí rí, Yésù drí tǎ 'bǎzó lājó'bán 'dĩ 'bá yí drí kǐ nǐ rí, gólìyì àatà tǎ pàtṛì gólá rí tāsì 'dĩ kò òjílà àzà drí àlòwálá.

*Tǎ Yésù drí tǎ àngùzó lànṵ ìyíkà tāsì rí
(Mátáyō 16.21-28; Lúkà 9.22-27)*

³¹ Vó lá sǐ, Yésù drí ngǎzó rǐ'á lājó'bán íyíkà 'dĩ 'bá yí ìfì lá ìyì ìmbálé kǐ nǐ rí, “Má Ôvǎrì drí àjólé ùrú lésì rí íyíkà kó ìzà 'èlé tákányì. Ìtí rí, gólìyì sísì-lésì rí 'bá yí gō'dá drì-'bá àngì Yúdà yí kǎ rí 'bá yí bē, gō'dá kpá gólìyì lǎ'bí ìmbá 'bá rí 'bá yí bē à'dò ìyì àmà gǎ'á dó. Gō'dá drìlìyì àmà füzó, gō'dá kàyì nǎ sǐ,* má à'dò ìdrí'á òdrǎ 'ásì.”

³² Yésù pē úlì trá trẹ lājó'bán íyíkà 'dĩ 'bá yí drí, gólìyì ààrì ró ìyì tǎ 'dĩ bē dódó. Nǐngá sǐ,

* **8:31 8.31** Àà'dò Yésù rí fū'á kàyì lósì kǎ nṵ 'á, gō'dá gólá à'dò ìdrí'á òdrǎ 'ásì gímá 'á. Òjílà Yúdà yí kǎ lá ìyì ìtú-àyì ì'dì kàyì ró.

Pétērō drí ngāzó Yésū rî drīlī gbíyá vólé āzī-āzī 'ásī, gō'dá ngāzó rī'á tā lōgōlé Yésū drí kī nī rī, “Ní âtâ úlī 'dī 'bá yī kō. Úfú ní kō.”

³³ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí íyī jázó vō ndrēlé lājó'bá íyíkâ ngálâ gōzó tā lōgōlé Pétērō drīlī kī nī rī, “Ní âyê mâ úlī áníkâ Sâtánâ kâ ró 'dī 'ásī. Tā ní drí âtálé 'dī â'dó kō Ôvârí kâ. 'Dīlī tâ ìsū ânī nyānyâ kâ ì'dī.”

Tā Yésū drí 'bālē òjílâ gólīyī lē 'bá â'dólé tâ ârí 'bá íyíkâ ró

rī yī drí rī

³⁴ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí òjílâ dūū 'dó tâ ârí 'bá íyíkâ bê 'dī 'bá yī âzízó kpākâ ālô gōzó tā âtálé gólīyī drí kī nī rī, “Òzō òjílâ ālô āzâ òlē trá 'dēlé má vó tâ ârí 'bá ró rī, 'dōvó gólâ āâyê tâ lōvókô íyī nyānyâ kâ, gō'dá gólâ ã'dô kpá njāâ drālē, òzō òjílâ fê lâlī-lâlī íyíkâ nī 'bá ã'dô ró íyī ìpázó drī lâ rī kâtí. 'Dōvó gólâ ò'dē má vósī zāâ tâ ârí 'bá ámakâ ró.

³⁵ Òzō òjílâ āzâ āâyê mâ òdrâ ūrī drí sī rī, gólâ trōó lédrē-lédrē ãdūkū ākó rī kó kō. Òzō tâ ârí 'bá òrī zāâ tâ ámakâ 'élé tâ âtī-âtī Ôvârí kâ bê rī, úúfú gólâ kpálé rī, gólâ â'dô rī'á zāâ lédrē-lédrē ãdūkū ākó rī bê.

³⁶ Nī ìsū tâ ânī lédrē-lédrē tāsī. Òzō nī òlâzī ânī lédrē-lédrē nyānyâ trá gílí vólé, tálâ lāfâ ndrī 'bãdrī nō 'á rī úsúzó rī, nī â'dô â'dó'á trá āyīkō ró lāfâ rī 'dī bê yā? Ítí kō, 'dīlī nī ìvī ngá tâ lâ drí 'dēlé kôró rī trá.

37 Ngá āzâ bê rĩ'á tólâ òjílâ drí íyî lédrê-lédrê ágízó lôgólé volé ĩ'di sī lâ yā? Ngá āzākā yū'dáwá.

38 Ítí rî, òzō òjílâ āzâ ògā mâ trá dó tã má drí rĩ'á ìmbálâ gō'dá átálâ rî 'bá yí bê òjílâ ònjí āngó nō kâ āndrá rî, ĩtí rî, ĩtú tã ònjí kī kâ sī, mâ gólâ Ôvârí drí ájólé úrú lésī rî â'dô kpá gólâ rî gā'á dó ĩtú gólâ má òtírī āgōô rî 'á. ĩtú rî 'dī tú rî, má â'dô āgō'á cú â'dô lánjâ Ôvârí kâ bê, gō'dá kpá mālāyíkā tándí ākī gólākâ rî 'bá yí bê."

9

1 Nīngá sī, Yésū drí kpá úlí átázó gólīyī drí kī nī rî, "Tã 'dī òjâ ānī drī sī kô. Òjílâ ũrúkâ 'bá yí nōngá â'dô 'bā'á ĩyī drē zāâ lédrê-lédrê ró, Ôvârí òtírī mbârākā āngí íyíkâ rî â'dá āngó nō 'á rî."

Tã Yésū rî rú'bá drí rú jázó â'dólé lâgû-lâgû ró rî

(Mātáyō 17.1-13; Lúkã 9.28-36)

2 Kàyî nĵi-kázíyá vósī, Yésū yī drí ngāzó nīlí. 'Dī gólīyī Pétērō, Yākóbā gō'dá Yōwánī yí bê. Yésū drí gólīyī drīzó nīzó únĵi āzâ drī 'álâ ngī òjílâ ũrúkâ 'bá yí 'ásī. Gō'dá únĵi 'dī drī 'á tólâ rî, Yésū rî lâràkô drí rú òjázó Pétērō yī lĵĵi drī 'á Yākóbā gō'dá Yōwánī yí bê.

3 Ítá Yésū kâ drí ngāzó lâgúlĵi kâ'dâ-kâ'dâ, gō'dá drĵlâ rú jázó mvēēmvē ró kpírĵi-kpírĵi gāřâ ítá gólâ òjílâ drí ĩcálé ĵĵlâ āngó 'á nōngá rĵi drĵĵi sī.

4 Nīngá sī, Ēlĵyā yī Músā bê drí āfōzó lâjō'bánâ 'dī 'bá yí āndrá, rĩ'á ĩyī úlí átá'á Yésū yí bê.

⁵ Gõ'dá Pétērō ndrê gólīyī bê rī, drílâ ngāzó tã âtalé Yésū drí kī nī rī, “Kúmú rī'á tã tãndī 'î âmá drí â'dózo ãní bê nōngá. Ítí rī, mã â'dô gūgū gā'á nâ. 'Dīl ãlô ní drí, ãzâ Músâ drí gõ'dá kpá ãlô Êlīyã drí.”

⁶ Pétērō âtâ úlī 'dī tã ãsū ãkó, tãlâ gólâ nūi tã yí drí 'ê'á âtalá rī kô. Gólâ gõ'dá lãjó'bán ãzâ rī rī 'bán yí bê trá ũrī ró rō.

⁷ Nīngá sī, mbārāsāsã drí âsízó úrú lésī gólīyī līmólé ndrī. Gõ'dá lãjó'bán 'dī 'bán yí drí úlī ârízó mbārāsāsã 'ásī kī nī rī, “Nōô âmá mvá nyãányã má drí lóvó lâ 'bálé rī ã'dī, 'dövó nī rī úlī gólâkã ârīlī.”

⁸ Nīngá sī, mbārāsāsã wálé bê rī, lãjó'bán 'dī 'bán yí drí ngāzó 'wãã vō ndrêlé dīrī gbãã. Drílīyī cé Yésū rī ndrêzó ã'dī ãyí bê, gõ'dá Músâ yí Êlīyã bê trá yū'dáwá.

⁹ Vó lâ 'ásī, gólīyī òtírī rīlī ârīlī únī drī lésī Yésū yí bê rī, Yésū drí ngāzó tã âtalé gólīyī drí, tãlâ gólīyī òzó tã gólīyī drí ndrêlé trá 'dī pēê òjílã ãzãkã ãlólã drí. Gólīyī ò'bã tã 'dī tãkô ãyí 'á té ãtú gólâ yí Yésū drí lídrízó ó'dí òdrã 'ásī rī tú.

¹⁰ Ítí rī, drílīyī tã Yésū kã âtalé ãyí drí 'dī 'êzó té ãtí. Gõ'dá gólīyī drí rīzó kpá ãyí ãjílī ãyí lãfálé 'ásī úlī ãtõ kī'á nī rī, lídrī-lídrī ó'dí òdrã 'ásī rī tãsī.

¹¹ Vólé drī lâ 'ásī, lãjó'bán 'dī 'bán yí drí Yésū rī ãjízó kī nī rī, “Úlī lâ 'bí ãmbã 'bán drí âtalé kī'á nī rī, Êlīyã â'dô ácã'á âgólé zãlô sísí 'díyí pã 'bán ájólé Ôvãrī ngá lésī rī drí sī rī tã pãtūi 'î yã?”*

* **9:11 9.11** Tã ãsū gólīyíkã kī, ícã kô 'díyí pã 'bán drí drãzó. Ácã-ácã Êlīyã kã vósī, 'díyí pã 'bán â'dô rī'á ãngó nō drīlī mbãrãkã sī kúmú ãngí ró.

12-13 Nīngá sī, Yésū drí tā ìjî gólīyíkâ 'dī drī lâ lôgōzó kī nī rī, “Tā pātīī 'î, rī'á dó Ēlīyā drí âcázó sīsī ōjīlā pīpīsīlī êdélé njāâ âcâ-âcâ 'díyī pā 'bá kâ tāsī. Má âtâ ânī drí pātīī ró, Ēlīyā âcâ trá.* Gō'dá ōjīlā 'ê ìyī gólā trá ōnjī ró, ōzō drīlīyī lélé rī tí. Gólīyī 'ê gólā té ōzō tā ângū 'bá drí îgīlī trá Ēlīyā rī tāsī âkū ró rī kâtī. Gō'dá kpá mâ rī gógó Ôvārī drí âjólé trá úrú lésī nô kâtī, îigī trá kī nī rī, má â'dô 'bā'á lâṅṅô bê rōô. Áâ'dô âmâ gā'á dó. Îigī ulī 'dī 'bá yī trá âmâ tāsī îtī â'dô tāsī yā?”

Tā Yésū drí līndrī ōnjī rī lôfōzó ágámvá āzâ 'ásī rī

(Mātáyō 17.14-21; Lúkã 9.37-43)

14 Nīngá sī, Yésū yī ângâ bê lâjó'bá nâ rī 'bá yī bê âgólé lâjó'bá ūrūkâ 'bá yī ngálâ rī, drīlīyī ōjīlā tīlīlī ūsúzó ê'bê rú ìyī trá gbāâ lâjó'bá rī 'dī 'bá yī rú sī. 'Dīlī lā'bí îmbá 'bá rī ìyī kpá bê tólâ rī'á ìyī tā ôjā'á lâjó'bá rī 'dī 'bá yī bê.

15 Gō'dá 'wāâ ōjīlā drí ndrī līfī 'bēzó Yésū rú ânīrī 'á ìyī lâjó'bá nâ rī 'bá yī bê. Ítī rī, tī lâ ìyī drí â'dízó ndrī. Ōjīlā 'dī 'bá yī drí ngázó rālê gólâ ngálâ nî-bê-yā fēlé gólâ drī.

16 Nīngá sī, Yésū drí ōjīlā rī 'dī 'bá yī îjízó kī, “Nī rī â'dô tā ôjā'á ngbāangbânō lâjó'bá âmákâ nō 'bá yī bê yā?”

17 Gō'dá nīngá sī, âgô āzâ âlô ōjīlā tīlīlī 'dī 'bá yī lâfálé sī drí ngázó tā ìjî Yésū kâ 'dī drī lâ lôgólé kī, “Tā îmbá 'bá, má âjî âmâ mvá ágó ró nō ní

* 9:12-13 9.12-13 *Ēlīyā* 'Dīlī Yōwānī bābātīzī 'bá ró rī 'dī.

ngálâ, tâlâ gólâ rĩ'á cú línđrí ònjí bē, gō'dá 'è gólâ trá rĩlí úlí átá ãkó.

18 Línđrí ònjí rĩ 'dĩ rĩ gólâ rĩ âsélé âsê gĩ gĩ gĩ vũđrí cú âmósá bē yí tị kạtrũ-kạtrũ, gō'dá nĩ'á lôngá bē pērē-pērē. Nĩngá sĩ, kpá cú sị-gílí nyānyā bē kítrí-kítrí, gō'dá drílâ gólâ rĩ âsezó kágā'dā. Gō'dá má âcálé bē nōngá rĩ, má ndā ní trá kp̃ĩ. Gō'dá má drí gbō lājó'bá áníkâ 'dĩ 'bá yí ìjízó, tâlâ gólĩyĩ òlòfò ró ìyĩ línđrí ònjí 'dĩ âmâ mvá ágó ró nō 'ásĩ. Tákō gólĩyĩ ícá kô línđrí ònjí 'dĩ lófólé.”

19 Nĩngá sĩ, Yésũ drí tã-drĩ lògòzó gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Ānĩ ndrĩ rĩ'á 'dó tã lělē ãkó. Má â'dô rĩ'á ânĩ tã lělē ãkó 'bá bē ăđũkũ lâ cālē bũũũ ángô tú yã? Nĩ â'dô tã ârĩ'á ángô tú yã? Nĩ âjĩ ágámvá 'dĩ má ngáá nōlé.”

20 Ītí rĩ, drílĩyĩ ágámvá 'dĩ âjízó Yésũ ngálâ. Nĩngá sĩ, línđrí ònjí rĩ 'bá ômbélâ 'dĩ ndrê Yésũ bē rĩ, 'wãã drílâ ágámvá rĩ 'dĩ ìngázó vũlị vũđrí. Gō'dá drílâ rĩzó íyĩ lĩnyílí ñnyákú drĩ sĩ, gō'dá cú âmósá bē yí tị kạtrũ-kạtrũ.

21 Nĩngá sĩ, Yésũ drí ágámvá 'dĩ átá lâ rĩ ìjízó kĩ, “Línđrí ònjí 'dĩ ìtō ânĩ mvá ágó 'dĩ 'ělē ángô tú yã?” Ītí rĩ, ágámvá 'dĩ átá lâ drí tã Yésũ kâ ìjílí 'dĩ drĩ lâ lògòzó kĩ, “Ītō gólâ trá ăkũ ró kó 'dĩmvã 'ásĩ.

22 Gō'dá lô'bē gólâ kpá trá ândálé ândálé ãtú âzâ 'bá yí sĩ rĩ lășí 'á, gō'dá ãtú âzâ sĩ rĩ lĩmvú 'á, â'dô ró tíkó drílâ drăzó vólé. Ītí rĩ, ní ícâ trá gólâ rĩ pālē yã? Òzō ní ìicâ fĩ trá rĩ, 'dôvó ní ndrê âmâ ãzã. Ní pã âmâ.”

23 Nīngá sī, Yésū drí tā âátázó gólâ drí kī nī rī, “Ní ââtá trá má drí kī, ōzō má īicâ trá rī, má ââtá ní drí, ōzō ní ã'dô cú tā lēlē bê Ôvârí 'á rī, rī'á tā tākó 'í Ôvârí drí tā cé tītī 'ēzó ní drí.”

24 Gō'dá 'wāâ, ágámvá 'dī átá lâ drí āwó ngōzó kī nī rī, “Mâ rī'á tā lēlē bê fīnyáwá ītī, 'dōvó ní pā mâ, má â'dô ró tā lēlē bê âtī 'álâ.”

25 Nīngá sī, Yésū drí ōjīlā tīlīlī ndrēzó âará'á yī ngálâ. Gō'dá gólâ ndrélé bê gólīyī ītī rī, drīlâ īyī jâzó líndrī ōnjī gólâ ágámvá 'dī 'ē 'bá trá â'dolé úlī âtá âkó gō'dá kpá tā ârí âkó 'dī drōzó volé úlī âtâ-âtâ sī kī nī rī, “Ní líndrī ōnjī 'dī, ní âfō volé gólâ 'ásī. Ní fī gō'dá kô gólâ 'á kpá ó'dī.”

26 Nīngá sī, líndrī ōnjī 'dī drí trēzó ūrū ágámvá 'dī tī lâ sī, gō'dá ngāzó ágámvá 'dī â'bélé vūdrī, gō'dá kpá rī'á gólâ rī īzilī kīzī-kīzī. Gō'dá drīlâ ngāzó âfōlé volé ágámvá 'dī 'á lâ 'ásī. 'Dīlī 'élé bê rū trá ītī rī, ágámvá 'dī drí rīzó drē nyé āvō kâtī. Gō'dá tā 'dī tāsī rī, ōjīlā drí ngāzó tā âtálé kī nī rī, “'Á, mvá āgō 'dī kâ 'dī drā 'bô trá 'dī!”

27 Gō'dá nīngá sī, Yésū drí ágámvá rī 'dī drī lâ rūzó gólâ rī īngázó ūrū. Ītī rī, ágámvá 'dī drí ngāzó âdrélé ūrū, éédē gólâ trá.

28 Vó lâ 'ásī, Yésū yī lājó'bán íyíkâ yī bê drí ngāzó filī jó 'álâ. Gō'dá lājó'bán gólâkâ 'dī 'bán yī drí gólâ rī ījízó īninī ró kī nī rī, “Tâlâ ã'dô 'ī âmâ nyāányâ drí ícázó kô líndrī ōnjī 'dī lōfōlé volé ágámvá 'dī 'ásī yā?”

29 Nīngá sī, Yésū drí tā-drī 'dī lôgōzó gólīyī drí kī nī rī, “Líndrī ōnjī lâràkô 'dī ícá kô ānī drí drōlé cú ītī rātāā 'ē'ē âkó. Nī â'dô rātāā 'ē'á zālō āmbá

Ôvârí drí, tãlã gólã õfê ró mbârâkã drõzó lâ ì'dí sî lâ volé.”

*Tã Yésũ drí iyî õdrã pávó tã átázó kpá ó'dí rî
(Mâtáyõ 17.22-23; Lúkã 9.43-45)*

³⁰ Nĩngá sî, Yésũ yî drí ngãzó lãvũlí võ 'dî âyéélé. Gólĩyî lãvũ kôro ãnĩnĩ ró 'bãdrĩ zĩlĩ Gãlĩláyã rî 'ásĩ, tãlã Yésũ lée kô õjĩlã äzã drí nĩlã kĩ, iyî bí lãvũ'á.

³¹ Yésũ 'ê tã rî 'dĩ ãtĩ 'dĩ, tãlã gólã rĩ'á lãjõ'bã iyĩkã 'dĩ 'bã yî lĩfĩ lâ yî ãmbã'á iyî õdrã tãsĩ. Ìtĩ rî, gólã kĩ gólĩyî drí rî, “Mã gólã Ôvârí drí äjólé úrú lésĩ rî, äã'dô ämã drĩ-bã fê'á õjĩlã drí, drĩlĩyî fũlĩ. Ôzõ ä'dô kpálé ãtĩ rî, kãyĩ nã sî rî, mã ä'dô lĩdrĩ'á õdrã 'ásĩ.”

³² Nĩngá sî, lãjõ'bã 'dĩ 'bã yî nĩjĩ úlĩ gólãkã ätálé 'dĩ 'bã yî ãfĩ lâ kô. Gõ'dã gólĩyî ãjĩ ãfĩ lâ tã kpã kô, tãlã ãrĩ gã trá gólĩyî rú.

*Tã ämbã pãtĩ-pãtĩ rî tãsĩ rî
(Mâtáyõ 18.1-5; Lúkã 9.46-48)*

³³ Nĩngá sî, Yésũ yî lãjõ'bã iyĩkã mũdrĩ-drĩ-lã-ngã-rĩ rî 'bã yî bê drí ngãzó gólé Kãpërãnomã 'álã. Gõ'dã tólã Yésũ yî ä'dólé bê iyî jõ 'á rî, drĩlã lãjõ'bã 'dĩ 'bã yî ãjĩzó kĩ nĩ rî, “Tã äñĩ drí rĩ'á tã lâ õjálé äñĩ lãfálé 'ásĩ lãtĩ 'ásĩ rî ä'dô 'ĩ yã?”

³⁴ Ìtĩ rî, lãjõ'bã 'dĩ 'bã yî drí ägízó tĩjĩ änyĩ drí sî, tãlã pávó 'ásĩ rî, gólĩyî rî trá tã õjálé tãlã lãjõ'bã gólã 'ê 'bã ä'dólé õjĩlã ämbã ró gãrã rî Yésũ rî lĩfĩ drĩ 'á rî ä'dĩ ì'dí yã rî tãsĩ.

³⁵ Nĩngá sî, Yésũ drí rĩzó vũdrĩ. Drĩlã lãjõ'bã iyĩkã 'dĩ 'bã yî äzĩzó ä'dólé dĩrĩ yĩ rú sî. Gõ'dã gólã kĩ gólĩyî drí rî, “Õjĩlã gólã lã 'bã ä'dólé ämbã

íyí āzī-āzī rī lậvũlị kôrô rī, gólâ ỗ'bã yī â'dolé
 ấđũkũ ró ẫmbã ẫngó nồ kâ ẫkó, tẫlầ gólầ ẫ'dồ ró
 bê rồ ậ'bũ 'bá ró ẫzị-ẫzị đrị ndrĩ.”

³⁶ Nĩngá sĩ rī, Yếsũ đrị ngẫzồ mvá ẫzầ ẫtrồlế
 ẫlồ ẫđrếlế ẫyỉ ẫndrầ ndrĩ. Gồ'dá đrỉlầ mvá 'đỉ
 ẫmvốzồ ẫyỉ đrị sỉ gồzồ tầ ẫtầlế lẫjồ'bầ đrị kỉ,

³⁷ “Ồjỉlầ gólầ ẫlồ 'đỉyỉmvá fỉnyáwầ nồ 'bầ yỉ
 'ásỉ lậgủ 'bầ, ỗzồ ỗjỉlầ má đrị lếlế rỉ kầtỉ rỉ, 'đỉ
 lậgủ kpá trá mầ ỉ'dỉ. Gồ'dá ỗjỉlầ ầmầ lậgủ 'bầ rỉ
 lậgủ kpá gólầ ầmầ ầjồ 'bầ nồngầ rỉ ỉ'dỉ.”

*Tầ ỗjỉlầ tầ lầrầkồ 'ế 'bầ Yếsũ rỉ rồ sỉ rỉ tầsỉ rỉ
 (Lúkẫ 9.49-50)*

³⁸ Nĩngá sỉ, Yồwầnỉ đrị tầ ầtầzồ Yếsũ đrị kỉ,
 “Ầbầ, mầ ndrề ầgồ ầzầ trá gólầ ầ'dồ kồ ầmầ
 lầfầlế 'ásỉ, gồ'dá gólầ rỉ'ầ ầnỉ rồ zỉ'ầ ỉ'dỉ lỉndrỉ
 ồnjỉ lầđrồzồ vồlế ỗjỉlầ 'ásỉ. Mầ cề rồ trá kpầ rồ
 lầ tầ 'đỉ ầyếlế, tầlầ gólầ ầ'dồ kồ ầmầ lầfầlế 'ásỉ.”

³⁹ Gồ'dá ỉtỉ rỉ, Yếsũ đrị tầ-drỉ lồgồzồ gồlỉyỉ đrị
 kỉ nỉ rỉ, “Nỉ ỉsũ tầ kồ. Nỉ ềđrề gólầ kồ. Ồjỉlầ gólầ
 ầmầ rồ zỉ 'bầ ỉ'dỉ tầ lầrầkồ 'ếzồ rỉ, gólầ ầcầ kồ ồlỉ
 ồnjỉ ầtầlế 'wầ mầ rồ.

⁴⁰ Ồjỉlầ ầzầ rỉ 'bầ kồ tầ ồnjỉ 'ềlề ầmầ rồ rỉ, rỉ'ầ
 tầ pầtầ rồ ầmầ ầzị-ầzị 'ỉ.

⁴¹ Má ầtầ ầnỉ đrị tầ pầtầ rồ. Ỗzồ kpầlề ỗjỉlầ ầzầ
 ồfề lầmvồ cề ỉgầ sỉ đầ ầvồlỉ, tầlầ ầnỉ trá ỗjỉlầ
 ầmầkầ ỉ'dỉ rỉ, gólầ 'đỉ tầ mầ rồ ầ'dồ đrị-'ầ Ồvầrỉ
 kầ ầsủ'ầ.”

*Ngầ ỗjỉlầ 'bầ 'bầ tầ ồnjỉ 'ềlề rỉ
 (Mầtầyồ 18.6-9; Lúkẫ 17.1-2)*

42 Nīngá sī, Yésū drí tā âtázó kī nī rī, “Nī âzâ, òzō ní âádô gólīyī dādāwá ró* rī yī trá látī mbī Ôvârí kâ rī âyéle gō'dá rīzô tā ònjí 'èlé ĩ'dī rī, rī'á ònjí ró lāvūlī. Tíkó â'dô â'dó'á tândí ró, òzō tí óotrô kúní ândrê kŭlŭtŭtŭ rī ĩ'dī 'bâlé ômbélé ngárá ânī ômbê 'á, gō'dá ânī trôzô vŭlī ĩ'dí bê lâ gálí 'á, tâlâ ní drã ró bê volé, drē âkpākã'dã ní drí gólâ dāwá 'dī âdó âkó.

43-44 “Kpá ĩtí òzō ní òlě tā ònjí 'èlé ânī drí sī rī, ní âyé, ní lī gólâ túú volé, ã'dô ró bê lédrê-lédrê âdŭkŭ âkó rī tāsī. Ní drí â'dózó lédrê-lédrê âdŭkŭ âkó rī bê cé drí ãlī bê rī sŭ nī gārã ní drí â'dózó drí bê rī, gō'dá fīzô vélé lāsī ândrê rã'dã âdrã 'bá kô rī 'á rī drŭ sī.

45-46 Kpá ĩtí ró, òzō ní òlě nīlī pá sī tā ònjí 'èlé rī, ní âyé, ní lī ânī pá njíyá volé. Rī'á tândí ró ní drí â'dózó lédrê-lédrê âdŭkŭ âkó rī bê cé pá ãlô bê, gō'dá gólâ ní drí â'dózó cú pá bê rī ní drí vëzó lāsī 'á rī drŭ sī.

47 Òzō gō'dá ânī līfī ò'è nī ânī 'bâlé tā ònjí 'èlé rī, ní ângí gólâ vŭlī volé. Rī'á tândí ró ní drí cãzó 'bŭŭ 'álâ līfī bê ãlô, gō'dá ní drí â'dózó līfī bê rī ânī vŭzó lāsī 'á rī drŭ sī.

48 Vô 'dī 'á tólâ rī, ĩ'bŭ gólīyī drã 'bá kô rī 'bá yī rī ĩyíkã zãâ òjílã nyâlê, gō'dá lāsī rī 'bá gólīyī zâlê rī âdrãá íyíkã kpá kô.

49 “Órī 'ã'í-nyá ñâlê ã'wá ĩbī rú, tâlâ òzó ñãâ kô. ĩ'dí kpá nyé ĩtí, Ôvârí rī âmâ jŭlī lāsī* sī â'dólé

* **9:42 9.42** Gólīyī dādāwá ró rī â'dó kô cé 'dīyímvá ĩ'dí, kpá gólīyī tâ lëlê bê fīnyáwá rī. * **9:49 9.49** *Lāsī* 'Dīl lãñô 'í, òzô Yóbô rī 'è 'bá rī kâtí. Nī zī Yóbô kápītã 1-2.

ōjīlā tãndí ró yí drí.

⁵⁰ 'Ā'ī-nyá rī'á ngá âsô-âsô 'î. Gõ'dá ôzô 'ă'ī-nyá rī 'dī âsô-âsô lâ òndē trá rī, ní â'dô 'ă'ī-nyá rī 'dī 'ē'á ángô tí yā? Ní â'dô dā'á lâ volé vūdrī, tãlā ní ícá kô 'ēlā âsólé ó'dí. Ānī ndrī, nī â'dô 'ă'ī-nyá ró ngírí-ngírí ânī âzī-âzī yī lãfálé. Nī rī gólīyī bē ă'dī ró. Nī ôjā tã kô ânī lãfálé 'ásī â'dózó āmbá ró." 'Dīl 'bá yī Yésū rī tī-vō 'î lājó'bá íyíkā rī 'bá yī drí.

10

*Tã Yésū drí ìmbálé tã òkó ìngā kâ tãsī rī
(Mātáyō 19.1-12; Lúkã 16.18)*

¹ 'Dīl vósī, Yésū yī drí Kãpērãnomã rī âyézó ngãzó nīlī mbãlê 'á'á lé drī áyágá Jõrõdénī kã âzã lésī rī 'á. Drīlīyī nīzó zãã áyágá Jõrõdénī kã 'dī 'á'á lé drī lâ lésī. Gõ'dá drīlīyī mbãzó kpá gólé 'á'á lé drī âzã rī lésī cãlé 'bãdrī Yūdáyã kã rī 'á. Ítī rī, vō 'dī 'bá yī 'ásī ndrī, ôjīlā ò'bí drí rú ê'bézó dīrī gbãã gólâ rú sī kpá ó'dí. Nīngá sī, gólâ drī ngãzó rī'á tã â'dalé gólīyī drī ôzô drīlã rī'á kó 'ēlã sīsī rī kâtí.

² Nīngá sī rī, Pãrúsī yī drī ngãzó ânīlī ìyī gólâ ngálâ, tãlã gólīyī lē gólâ rī ùjūlī tã ìjī sī, ôzô gólâ āâtã tã ányã trá tã 'bã'bã Músã kã rú rī tãsī. Ìjī ìyī gólâ kī nī rī, "Rī'á tã mbī 'î ôjīlã drī íyī òkó rī ìngázó volé ôzô òkó rī 'dī ò'ê tã ányã âzã trá rī yã?"

³ Ítī rī, Yésū drī tã ìjī gólīyíkã 'dī drī lâ lógõzó kī, "Tã âtã Músã kã 'bãlé trá búkū Ôvãrí kã 'á ăkū ró ânī drī 'ēlé tã 'dī tãsī rī kī ă'dô yã?"

4 Nĩngá sī, drĩlĩyĩ tã-drĩ lógōzó kĩ nĩ rĩ, “Músã 'bã tã kĩ, òzō òjĩlã òlě íyĩ òkó rĩ ìngálé rĩ, gólã òfě wárãgã òkó ìngã kã òkó rĩ 'dĩ drĩ.”

5 Ítí, Yésũ drĩ tã àtázó gólĩyĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Músã ìgĩ tã trá òzō 'dĩlĩ kãtĩ cé tãlã ànĩ à'bíyã yĩ drĩ à'dô trá àmbã-àmbã ró. Ngbãàngbãñ, ànĩ drĩ kpá trá àmbã-àmbã ró, tãlã tã à'dô trá ànĩ lãfálé 'ásĩ ànĩ òkó yĩ bẽ rĩ, nĩ ìcã kô tã rĩ 'dĩ èdélé.

6 Àkũ ró kãyĩ nã 'bã yĩ sĩ, Ôvãrí drĩ sísí ìnyákú yĩ 'bũũ bẽ 'bãzó rĩ, 'gólã 'bã àgô cú íyĩ òkó bẽ'.

7-8 'Tãlã ì'dĩ 'dĩ, òjĩlã drĩ 'bã íyĩ átã yĩ kã àndrẽ bẽ rĩ àyézó, gõ'dã njũzó òkó lã bẽ ngã àlô ró.'

Tã Ómvó Ngá 2.24

Nĩ ndrẽ drẽ, gólĩyĩ à'dó gõ'dã kô ngã rĩ 'ì.

9 Ítí rĩ, nĩ cã òjĩlã lãfálé Ôvãrí drĩ ìcúlĩ trá ngã àlô ró rĩ kô'dãwã.”

10 Nĩngá sĩ, Yésũ yĩ gõ bẽ 'bã 'álã rĩ, lãjõ'bã gólãkã drĩ gólã rĩ ìjízó kpá ó'dí tã 'dĩ tãsí.

11 Ítí, Yésũ drĩ tã-drĩ lógōzó drĩlĩyĩ kĩ nĩ rĩ, “Òjĩlã àzã gólã íyĩ òkó rĩ ìngã 'bã volé à'dô ró bẽ òkó ó'dí àzã gĩzó ì'dĩ rĩ, gólã 'è 'dĩ tã ònjĩ 'ì òkó lã rú gõ'dã kpá Ôvãrí rú.

12 Gõ'dã òzō òkó òngã kpá trá volé íyĩ ágó drĩgã sĩ nĩ'á ágó àzã trólẽ ì'dĩ rĩ, 'dĩlĩ gólã 'è tã ònjĩ kpá trá íyĩ ágó àkũ rĩ drĩ gõ'dã kpá Ôvãrí rú.”

*Tã Yésũ drĩ òrẽ fězó 'dĩyĩmvã ònyĩkõ drĩ rĩ
(Mátáyõ 19.13-15; Lúkã 18.15-17)*

13 Nĩngá sĩ, òjĩlã àzã 'bã yĩ drĩ 'dĩyĩmvã ònyĩkõ àdrĩzó àjĩlĩ Yésũ ngálã, à'dô ró bẽ gólã drĩ tũ

wũzó gólĩyĩ pĩpĩsĩlĩ 'á òrě ró gólĩyĩ drí. Gõ'dá lājó'bá gólákâ drí ngāzó tã lôgôlé òjĩlã 'dĩyĩmvá âjí 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, gólĩyĩ âânĩ kô.

14 Yésũ ndrê bê lājó'bá 'dĩ 'bá yĩ tã 'ě'á ĩtĩ rĩ, tã 'dĩ cí Yésũ rĩ fĩĩ kô, gõ'dá drílã tã âtázó gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Nĩ âyê 'dĩyĩmvá 'dĩ 'bá yĩ ânĩlí má ngálã. Nĩ lôgã gólĩyĩ kô, tãlã òjĩlã gólĩyĩ tã âmákâ ârĩ 'bá 'ělé 'wãã òzõ 'dĩyĩmvá nõ 'bá yĩ drĩ tã ârĩrĩ 'ělé rĩ kâtĩ rĩ â'dô ĩyĩ â'dó'á òjĩlã Ôvârí kã ró.

15 Tã pãtĩĩ ró, má âtã ânĩ drĩ, òzõ nĩ òlê â'dólé òjĩlã Ôvârí kã ró rĩ, 'dõvó nĩ ârĩ tã âmákâ 'ělé 'wãã òzõ 'dĩyĩmvá õnyíkõ nõ 'bá yĩ kâtĩ. Òzõ â'dô ĩtĩ kô'dáwá rĩ, nĩ ĩcã kô â'dólé òjĩlã Ôvârí kã ró.”

16 Vó lâ sĩ, Yésũ drĩ 'dĩyĩmvá 'dĩ 'bá yĩ âzízó âgôlé yĩ ngálã. Gõ'dá drílã tũ wũzó gólĩyĩ pĩpĩsĩlĩ 'á, gõzó Ôvârí rĩ ĩjĩlí ófě ró bê òrě gólĩyĩ drĩ ndrĩ.

*Tã Yésũ drĩ âtálé ngã-tĩ dũũ 'bá drĩ rĩ
(Mâtáyõ 19.16-30; Lúkã 18.18-30)*

17 Vó lâ sĩ, Yésũ yĩ òtĩrĩ ngãã võ 'dĩ âyélé rĩ, âgô âzã drĩ ngãzó ârálé 'ã'ĩ tĩlĩ vũdrĩ Yésũ ândrá, gõ'dá drílã Yésũ rĩ ĩjízó kĩ, “Lĩfĩ ĩmbá 'bá tãndĩ, má â'dô tã ângô rĩ 'ě'á ĩ'dĩ, tãlã má drĩ â'dózó lédrê-lédrê âdũkũ âkó rĩ bê yã?”

18 ĩtĩ rĩ, Yésũ drĩ ngãzó tã 'dĩ drĩ lâ lôgôlé drílã kĩ nĩ rĩ, “Nĩ zĩ mã òjĩlã tãndĩ ró â'dô tãsĩ yã? Òjĩlã tãndĩ ângó nõ 'á yũ. Cé Ôvârí ĩ'dĩ rĩ'á tãndĩ ró.

19 Ā'dô lãtĩ 'bũũ 'álã rĩ tãsĩ rĩ, ní nĩ tã Ôvârí drĩ 'bãlé trá rĩ yĩ rĩ'á nõ 'bá yĩ tí. Nĩ fũ òjĩlã kô. Nĩ 'bã òkó gólã â'dó 'bá kô ânĩ òkó ró rĩ kô ní ũgúlĩ âyízó ĩ'dĩ bê lâ. Nĩ ũgũ ngã kô. Nĩ âdô õnjõ kô.

Ní âdô òjílã kô ngá gólâkâ trôzô vólé. Ní ârí âní átá yí tị-vô âní ândré bê, tâlá ní ìnjĩ ró gólìyì bê.”

²⁰ Nĩngá sī, ãgô 'dĩ drí tã lôgôzó Yésũ drí kī, “Ăwô, má rí trá tã 'dĩ 'bá yí 'èlé kó ãkpākã'dã 'dĩmvã lésĩ bũũũ âcálé ândrô nô.”

²¹ Nĩngá sī, Yésũ drí ngãzó vô ndrêlé mbị ãgô rí 'dĩ ngálâ lôvó sī. Gô'dá nĩngá sī, Yésũ drí tã âtázó drílâ kī nĩ rí, “Ngá ãzâ lâkî trá ãlô ní drí 'èlé. 'Dôvó ní ngá nĩlí ngá â'dó 'bá âníkâ ró rí 'bá yí lâzìlì gílì ndrĩ vólé, tâlá ní trô ró lâfâ lâ 'dĩ fêlé ngá ãkó lé 'bá drí. Ítí rí, ní â'dô â'dó'á ngá tãndí bê dũũ 'bũũ 'álâ. Ôzô ní ô'ê tã rí 'dĩ 'bá yí trá rí, ní gô ró bê ânĩlí 'dêlé má vó zãã tã ârí 'bá ámakâ ró.”

²² Gô'dá ãgô 'dĩ ârílí bê úlí Yésũ kâ 'dĩ 'bá yí rí, vô drí rú ìzãzó rú lâ. Drílâ ngãzó nĩlí vólé ìzã ró, tâlá gólâ rĩ'á ngá-tị bê dũũ. Gólâ lée kô ngá ãmbá íyíkâ 'dĩ 'bá yí lâzìlì gílì vólé.

²³ Nĩngá sī, Yésũ drí ngãzó vô ndrêlé dírì gbãã, gô'dá drílâ tã âtázó tã ârí 'bá íyíkâ drí kī nĩ rí, “Rĩ'á ãmbâ-ãmbâ ró òjílã ngá-tị bê dũũ rí drí â'dózó òjílã Ôvârí kâ ró.”

²⁴ Ítí rí, tã ârí 'bá tị drí â'dízó. Gô'dá Yésũ drí tã 'dĩ âtázó kpá ó'dí gólìyì drí kī nĩ rí, “Ámâ 'bá yí, rĩ'á lâṅô ró ãmbá ngá-tị dũũ 'bá drí â'dózó òjílã Ôvârí kâ ró.

²⁵ Lãṅô lâ â'dô lâvũ'á kôrô lâṅô ìnjígó rĩ 'bá ùjũlì filí kôrô lịbịrã 'bú 'ásĩ rí kâ drĩ sī.”

²⁶ Gô'dá nĩngá sī, tã ârí 'bá 'dĩ 'bá yí tị lâ yí drí â'dízó rôô úlí 'dĩ 'bá yí drí sī. Nĩngá sī, drílìyì tã âtázó ìyì lâfálé 'ásĩ kī nĩ rí, “Ôzô ã'dô ìtí lâ 'dĩ ró

rî, â'dô â'dó'á ángô tí ró ôjílã äzãkã drí ngá pãzó yã?"*

²⁷ Vó lâ sî, Yésũ drí vō ndrëzó gólîyî ngálâ, gōzó tã âtálé kî nî rî, “Ôjílã äzã ícá kô íyî nyãányâ pãlé yî sêésê ró. Cé Ôvârí î'dî, tãlã tã ndëé gólã kô. Ôvârí cú fãfã bê tã ndrî 'ëzó.”

Látî nîzó Ôvârí ngálâ rî

²⁸ Nîngá sî, Pétërô drí tã âtázó Yésũ drí îyî lâjô'bán yî tãsî kî nî rî, “Ní ndrê drê, mã âyê ngá âmákã rî 'bán yî trá ndrî, tã lâ rîzó ânî vó lôbêlé î'dî. Gõ'dá bê trá îtî rî, mã â'dô ã'dô úsú'á î'dî Ôvârí drígá sî yã?”

²⁹ Îtî rî, Yésũ drí tã âtázó lâjô'bán íyîkã drí kî nî rî, “Pãtîî, mã âtã ãnî drî, ôjílã ngá íyîkã rî 'bán yî âyê 'bán tã âmákã 'ëzó î'dî rî, ôzô gólã äâyê íyî átã 'î ngátã íyî ândré, íyî âdrúpî, íyî îzó ngátã 'dîyîmvá yî î'dî yã, ngátã 'bô 'bã 'î ámvú yî bê, ã'dô ró bê tã âtî-âtî Ôvârí kã âtázó ôjílã drí yã rî,

³⁰ gólã â'dô ngá úsú'á düü ängó nõ 'á. Gólã â'dô â'dó'á ândré bê düü, âdrúpî yî, îzó yî, átã yî, 'bã yî gõ'dá ámvú yî bê düüdü ängó nõ 'á. Gólã â'dô kpá lâjô úsú'á rōô, tãlã ôjílã â'dô gólã rî lârákô 'ë'á úlî âmákã âtã-âtã lâ tãsî. Gõ'dá gólã â'dô kpá tã tãndí úsú'á 'büü 'álã, rîzó zãã gbádú ädükü äkó tólã.

³¹ Gõ'dá nî 'bã ãnî nyãányâ kô â'dólé lânjî-lânjî ró ngá ãnikã âyéle ndrî âmã tãsî rî tãsî, tãlã ôjílã gólîyî tã lâ drí lânjîlî rōô rî 'bán yî, tã lâ yî

* **10:26 10.26** Gólîyî îjî tã îjî 'dî, tãlã tã îsũ gólîyîkã 'á rî kî, ngá düü ã'dô lâmbé ôrê Ôvârí kã ôjílã drî rî î'dî. Ngã-tî düü 'bán ã'dô trá ôjílã tãndí 'î.

â'dô âzá'á, gō'dá gólīyī tā lâ drī lậñlị kô'dáwá rī, áá'dô gólīyī tā 'bǎ'á â'dólé lậñjị-lậñjị ró kôrô ỉzátú.”

*Tā Yésū drī tā âtázó kpá ó'dí íyī ôdrǎ tāsī rī
(Mātáyō 20.17-19; Lúkǎ 18.31-34)*

³² Kậyị ǎzǎ sǐ, Yésū yī drī ngǎzó nǐlị lậtị Yērōsǎlémǎ kǎ rī 'ásǐ gǒlé Yērōsǎlémǎ 'álǎ. 'Dĩ Yésū 'dê íyíkǎ tā árí 'bǎ íyíkǎ 'dĩ 'bǎ yī ǎndrá. Gō'dá tā árí 'bǎ gólǎkǎ 'dĩ 'bǎ yī, tị lâ yī drī ậ'dịzó, tǎlǎ fĩ ậdũ-ậdũ gólǎkǎ 'dĩ tāsī. Gólīyī bê kpǎlé 'dê'á Yésū vósǐ rī, gólīyī kpá rǐ'á ữrị ró. Ítị rī, Yésū drī ậdrézó, gō'dá drílǎ lậjó' bǎ íyíkǎ mùdrị-drị-lǎ-ngǎ-rị 'dĩ 'bǎ yī ậzízó yí ngǎlǎ. Nĩngǎ sǐ, drílǎ tā âtázó gólīyī drī tā 'ê 'bǎ rũ 'êlé yí drī rī tāsī.

³³ Gólǎ kǐ gólīyī drī rī, “Nĩ árí drê, nōô ǎmǎ trá nĩ'á Yērōsǎlémǎ 'álǎ nō. Tólǎ rī, mǎ gólǎ Ôvǎrị drī ậjólé trá ừú lésǐ nō, áá'dô ámǎ drị-bǎ fê'á ámǎ trǒzó drị-'bǎ ậngị Yúdǎ yí kǎ rī 'bǎ yī ǎndrá gō'dá kpǎ lǎ'bí ỉmbǎ 'bǎ yí bê. Tólǎ rī, gólīyī â'dô tǎ ámǎkǎ kĩ'á kĩ nĩ rī, 'dǒvó úfũ mǎ. Gólīyī â'dô ámǎ trǒ'á ậjílị ộjílǎ ậtrǎ Rómǎ kǎ rī 'bǎ yí drī.

³⁴ Gō'dá ộjílǎ 'dĩ 'bǎ yī â'dô ámǎ gũ'á. Gólīyī â'dô tũ lủwủ'á má lỉfị, vó lâ sǐ, ámǎ cǎzó. Gō'dá tǎ 'dĩ 'bǎ yí vósǐ, gólīyī â'dô ámǎ fũ'á. Gō'dá kậyị nǎ sǐ rī, má â'dô lỉdrị'á ôdrǎ 'ásǐ.”

*Tā Yǎkóbǎ yī Yǒwǎnĩ bê drī tǎ ậjízó Yésū tị rī
(Mātáyō 20.20-28)*

³⁵ Nĩngǎ sǐ, Yǎkóbǎ yī ậdrúpị lâ Yǒwǎnĩ bê, Zêbêdáyō rī mvǎ yí ró rī drī ngǎzó ỉyị rũ êsélé ǎnyị Yésū lặgátị gō'dá tǎ ậjílị tị lâ kĩ nĩ rī, “Lỉfị

îmbá 'bá, ní â'dô îcá'á trá tã ãlô gólâ ãmâ drí 'ê'á îjílâ nõ 'êlé ãmâ drí yã?"

36 Ítí rî, Yésũ drí gólîyî îjízó kî, "Nî lē má ô'ê ã'dô î'dî ãnî drí yã?"

37 Gõ'dá lôgõ îyî tã-drî Yésũ drí kî, "Ítú ní drí ânîzó rîlí kúmú ạngí ró ạngó nõ drî rî sî, ní 'bã ãmâ rîlí ânî gārã drî 'á, ãlô ãmâ lâfálé 'ásî rî íyíkã ânî drí-ágó drî, gõ'dá ãzã ãlô rî ã'dô ró íyíkã ânî drî-îjî drî, mã gõ ró rîlí ãnî bê ạngó nõ drî."

38 Nîngá sî, Yésũ drí tã âtázó gólîyî drí kî, "Mî nî tã ífí tã ãnî drí îjílî 'dî kã kô. Nî ôlê trá ãyîkô ámákã rî 'êlé rî, ítí rî, nî â'dô îcá'á trá îzã kôkô ámákã â'dó 'bã ậ tî 'álã rî 'êlé yã? Nî â'dô îcá'á trá ngá mvũlî îgã lâᅇõ kã gólâ má drí 'êzó ngá mvũlî 'álã sî rî 'ásî yã? Lâᅇõ â'dô 'dî'á má drî òzõ ìmvũ gólâ rî'á dâlã òjílã drî bãbâtízî 'ê vò 'á rî kâtí. Nî îcã trá â'dólé bãbâtízî 'ê'ê ítí 'dî bê yã?"

39 Ítí rî, drîlîyî tã-drî lôgõzó Yésũ drí kî nî rî, "Ãwô, mã îcã trá."

Nîngá sî, Yésũ drí tã âtázó gólîyî drí kî nî rî, "Â'dô â'dó'á òzõ 'dîlî tî. Nî â'dô kpá ngá mvũ'á îgã lâᅇõ kã má drí ngá mvũzó 'álã sî rî 'ásî, gõ'dá áã'dô kpá bãbâtízî lâᅇõ kã 'ê'á ãnî drí òzõ 'ê'á 'êlã má drí rî kâtí.

40 Òzõ ã'dô kpálé 'dîlî kâtí rî, mã mbârãkã ãkó vò rî kã ámã gārã drî 'á rî fêzó ãnî drí. Ôvârî rî'á vò kũmũ kã êdé'á òjílã drílã 'ê'á êpêlã rî yî drí."

41 Gõ'dá nîngá sî, lâjõ'bã mùdrî rî 'bã yî árílî bê îyî úlî Yãkóbã yî kã âdrúpî lâ Yõwãnî bê 'dî rî, gólîyî drí â'dózó õmbã ró Yãkóbã yî drí.

42 Ītí rî, Yésũ drí tã âtázó gólīyî drí rû ê'bézó ndrî dîrî, gô'dá gólâ drí tã âtázó gólīyî drí kî nî rî, “Mî nî trá kî nî rî, kúmú 'bâsúrú kâ rî 'bá yî rî rîlî 'bâsúrú iyíkâ rî 'bá yî drîlî mbârâkâ sî.

43 Gô'dá ânî lâjô'bánâkâ rî 'bá yî lâfálê 'á rî, nî 'é ĩtí kô. Gólâ tîbê lê 'bá â'dólé âmbá ró ânî lâfálê 'ásî Ôvârí rî lîfî drî 'á rî, gólâ ĩ'ũ rû iyî âzî-âzî yî drí ndrî.

44 Ôjílâ ânî lâfálê sî gólâ tîbê lê 'bá â'dólé âmbá ró sísí iyî âzî-âzî yî drî sî Ôvârí rî lîfî drî 'á rî, gólâ ânî dô râgî ró rû ĩ'ũlî âzî-âzî lâ yî drí ndrî.

45 Nî ânî drê, mâ gólâ âjólé trá úrú lésî rî, ânî kô â'dólé âzî-âzî drí rû ĩ'ũzó má drí. Má ânî nô rû ĩ'ũlî ĩ'dî âzî-âzî drí, gô'dá kpá âmâ nyâányâ fêlé drâlê, tâlá má ânî dô ró bê ôjílâ dũ drî tîzó ĩ'dî sî lâ.”

*Tã Yésũ drí Bâtîmáýã rî lîfî êdézó rî
(Mâtáyō 20.29-34; Lúkã 18.35-43)*

46 Nîngá sî, Yésũ yî rî trá nî'á gólê Yêrôsâlemã 'álâ ró, gô'dá drîlīyî cãzó Yêrîkô 'á. Gô'dá gólīyî bê trá lâvũ'á Yêrîkô 'ásî rî, ôjílâ tîlîlî iyíkâ kpá zã gólīyî bê 'dũwã. Tólâ lîfî âkó lé 'bá ânî bê rî'á rû lâ Bâtîmáýã, gô'dá átá lâ rî rû rî'á Tîmáýã, gólâ rî rîlî lâtî gârã drî 'á, tâlá yî ôrî ró bê lâfâ zîlî ôjílâ lâtî kâ drîgá sî.

47 Ītí rî, gólâ drí tã ânîzó kî nî rî, ânî dô Yésũ Nãzâretã lésî rî ĩ'dî lâvũ'á ôjílâ tîlîlî bê. Gô'dá gólâ ânîlî bê tã 'dî rî, drîlâ ngãzó rîlî lâzî zîlî ngbálá-ngbálá kî nî rî, “Yésũ, ní 'bã âmâ ĩzã ôgã ní drî, ní ĩ'dî tîbê Ôvârí drí tã lâ ânîlê kî'á nî rî, ânî dô ânî'á ânî pâlê nô, ní pâ mâ.”

48 Nīngá sī, ōjílā dūû drí ngāzó nīlí gólâ ngálâ rī'á tā lògōlé gólâ drī, gólâ âagî títí. Gō'dá lé ĩtí rī, Bātīmáyā, ní lēé tā ōjílā 'dí 'bá yí kâ 'dī árílí kô. Ītí, ní drí gōzó trēlé ûrû kpá ó'dí ngbálá-ngbálá kī, “Nī ĩ'dī túbê Ôvârí drí tā lâ âtálé kī'á nī rī, â'dô ânī'á âmâ pālê nō, ní ndrê âmâ ĩzā! Ánī 'â ââ'dī má rú! Ní pâ mâ!”

49 Nīngá sī, Yésū drí âdrézó tā âtálé ōjílā 'dí 'bá yī drí kī nī rī, “Nī âzî âgô nā ânīlí má ngáá nōlé.” Ītí rī, ōjílā 'dí 'bá yí drí ĩfī âkó lé 'bá Bātīmáyā rī âzízó kī nī rī, “Ánī pīpīsilí ââ'dī. Ní ngâ ûrû nīlí, tãlâ gólâ trá ánī zī'á.”

50 Ītí rī, Bātīmáyā ní drí ítá ândrê ní rú rī ângízó vūlí vūdrí, ngāzó nīlí 'wãâ'wâ Yésū ngálâ.

51 Gō'dá gólâ câ bê rī, Yésū drí ĩjízó lâ kī nī rī, “Ní lē má ô'ê â'dô ĩ'dī ní drí yã?”

Nīngá sī, drílâ tā lògōzó Yésū drí kī, “Ãmbá, ní êdê âmâ ĩfī, â'dô ró bê má drí vō ndrêzó.”

52 Gō'dá Yésū kī drílâ rī, “Ã'dô trá 'dī kâtí rī, ní nī, má pâ nī trá, tãlâ ní rī rīlí tā lēlé âmáká bê ní 'á.” Gō'dá Yésū ôtirī kpá ulí 'dī 'bá yí âtá ndélé rī, kôro Bātīmáyā rī ĩfī drí rû nĵízó, drílâ vō ndrêzó rará. Ītí rī, Bātīmáyā drí ngāzó 'délé kpââ Yésū vósī ōjílâ tīlílí 'dī 'bá yí bê 'dūwã.

11

Tã Yésū rī lúyízó drílâ firī Yērōsālémã 'álâ rī 'á rī
(Mátáyō 21.1-11; Lúkã 19.28-40; Yōwánī 12.12-19)

1 Yésū yī tā ârí 'bá íyíkâ rî 'bá yí bê trá rĩ'á ãyí nĩ'á sísí 'álâ ró gōlé Yērōsālémā 'álâ. Nĩngá sī, drílĩyī cāzó jārībā zīlī Bētánī gō'dá Bētēfágē bê ãnyī Yērōsālémā rú rî 'álâ. Tólâ lătī 'dĩ drĩ rî, drílĩyī cāzó únī gólâ fê dô kê zīlī òlívĩ rî bê yí drĩ rî 'álâ. Gō'dá gólĩyī câ bê tólâ rî, Yésū drí ngāzó tā ârí 'bá íyíkâ rĩ rî 'bá yí jōlé ătī 'álâ.

2 Ítí, drílâ tā âtázó gólĩyī drí kī nĩ rî, “Nĩ fĩ 'băđrĩ mvá Bētēfágē ătī 'álâ nã 'á. Tólâ rî, nĩ â'dô dōngí mvá āzâ ómbăá drē drĩ lâ 'á kô'dáwá rî úsú'á ó'ĩ trá 'ĩ'ĩ tólâ. Nĩ âtī ânĩzó ĩ'dí bê lâ.

3 Ōzō òjílâ āzâ 'bá yí ĩjĩ ânĩ trá kī nĩ rî, nĩ rî dōngí 'dĩ âtílĩ ā'dô tāsĩ yā rî, nĩ lōgō tã-drĩ drílâ kī nĩ rî, 'Kúmū āmákâ lē nĩ, gólâ â'dô lōgō'á lâ 'wãâ vólé.' ”

4 Ítí, tā ârí 'bá rĩ 'dĩ 'bá yí drí ngāzó nĩlĩ, gō'dá drílĩyī dōngí úsúzó, ó'ĩ 'ĩ ãnyī jó tĩlĩ-tĩ bê 'bã āzâ 'á lătī gārā drĩ 'á. Nĩngá sī, drílĩyī 'dēzó rĩ'á âtílâ.

5 Gō'dá gólĩyī 'dê bê rĩ'á dōngí rî 'dĩ âtílĩ rî, òjílâ rĩ 'bá âdrélé ãnyī rî 'bá yí drí gólĩyī ĩjízó kī, “Nĩ rî dōngí 'dĩ âtílĩ ā'dô tāsĩ yā?”

6 Gō'dá tā ârí 'bá rĩ 'dĩ 'bá yí lōgō yí tã-drĩ gbō òjílâ rî 'dĩ 'bá yí drí nyé ōzō Yésū drí âtálé trá gólĩyī drí rî kâtí. Bê trá ítí rî, òjílâ 'dĩ 'bá yí drí tā ârí 'bá 'dĩ 'bá yí âyézó dōngí rî 'dĩ âtílĩ sélé nĩzó ĩ'dí bê lâ vólé.

7 Nĩngá sī, drílĩyī dōngí 'dĩ âsézó âjílĩ Yésū drí. Gō'dá gólĩyī drí ítá bĩ ąngí ró rî 'bá yí âtrōzó 'bélé dōngí rî 'dĩ ũgúlĩ, tãlâ Yésū òrĩ ró bê drĩ lâ. Gō'dá ítĩ rî, Yésū drí mbāzó rĩlĩ gá drĩ lâ filĩ Yērōsālémā 'álâ.

8 Gō'dá dōngí â'dô bê rĩ'á nĩ'á Yésū bê yí drĩ rî, òjílâ dũú drí ngāzó 'dó rĩ'á ítá ĩyíkâ 'bélé ĩnyákú

drīi sī lātī 'ásī Yésū ândrá, tãlã gólã õnī ró drī
lã sī. Gõ'dá õjílã ũrûkâ 'bá yī ãyíkã nĩ'á lârá
bê mbírã bí âñõ bê õmã 'ásī âjílí 'bélé 'dó Yésū
ândrá drílã nĩzó drī lã sī. 'Dĩ gólĩyī lãgũ õjílã
ãmbá 'ĩ.

⁹⁻¹⁰ Nĩngá sī, õjílã ãtĩ 'álã rī 'bá yī gõ'dá 'dó
gólĩyī volé 'álã rī 'bá yī bê drī ngãzó ãyī rĩlí tã
pélé gbórókõ vávãrãvã sī kĩ nĩ rī,

“Mã lûyī nĩ, Kúmú.

Nĩ âjõ Yésū trá drī-ãcê ánikã bê rĩlí ãngó drīlí
'díyī pã 'bá ró,

Mã lûyī nĩ, Ôvãrí, tãlã ãngó lípĩ trá ãnyī 'ẽ'á ãngó
rũlí.

Mã lûyī nĩ, Ôvãrí gólã rī 'bá 'bũũ 'álã rī.”

Ítĩ, gólĩyī lãgũ Yésū trá kúmú ãngĩ ãyíkã ró.

¹¹ Ítĩ rī, Yésū yī drī ngãzó nĩlí Yërõsãlãmã 'álã.
Tólã, Yésū yī drī âfízõ ã'dĩ-drī jó ãngĩ Ôvãrí kã
rī kã 'á. Gõ'dá Yésū drī võ ndrẽzó dīrī 'alé lâ
'ásī. Tãlã ãtũ 'dê trá rī drī sī, Yésū yī lãjõ'bã
íyíkã mũdrī-drī-lã-ngã-rĩ rī 'bá yī bê drī ngãzó
gólé volé Bêtãní 'álã, võ drīlĩyī rĩzó rī 'álã.

*Tã Yésū drī kãnãgõwã lõ'wã ãkó rī trĩzó rī
(Mãtãyõ 21.18-19)*

¹² Gõ'dá cĩnó lâ sī, Yésū yī trá âgõ'á ãyī lãjõ'bã
íyíkã yī bê Yërõsãlãmã 'álã Bêtãní lésĩ. Yésū trá
gõ'dá lõfó ró.

¹³ Gõ'dá Yésū yī â'dõ bê rĩ'á nĩ'á ãyī lãtī 'ásī
rī, drílã fê ãzã rĩ'á zĩlã kãnãgõwã rī ndrẽzó gĩã
jējē ró bí bê ngbũkpũ. Ítĩ, drīlĩyī ngãzó nĩlí zélé
lã 'álã, tãlã ndrẽlã ngãtã lõ'wã lâ bê yã rī tãsí.
Gõ'dá gólĩyī cã bê fê rī 'dĩ zélé rī, lõ'wã lâ trá

yû'dáwá ãlôwálâ. Úsû ÿyî cé bí lâ ï'dî ngbũkpũ fê lâ drĩ, tâlâ kâÿî gólâkâ 'wázó rî ácá drê kô.

¹⁴ Bê trá ïtí rî, Yésû drí fê 'dî trízó kî nî rî, “Ní rî áníkâ fi zââ ïtí lô'wâ 'wâ ákó, gô'dá ôjílâ ôzó ícá kô ání lô'wâ nyâlê ó'dí ãlôwálâ.” Gô'dá nîngá rî, lâjóbá gólâkâ rî 'bá yî ârî ÿyî lâtrí drílâ trílí 'dî trá.

*Tā Yésû drí ngá lâzî 'bá lâdrózó ã'dî-drĩ jó ángí
Ôvârí kâ 'ásî rî
(Mátáyō 21.12-17; Lúkã 19.45-48; Yōwánĩ 2.13-17)*

¹⁵ Vó lâ sî, Yésû yî drí ngázó nílí cãlé Yērôsãlémã 'álâ kpá ó'dí. Gô'dá drílîÿî fizó ã'dî-drĩ jó ángí Ôvârí kâ rî kâ 'á. Tólâ rî, Yésû drí ôjílâ úsúzó rî'á ÿyî ngá lâzî'á gô'dá kpá ngá gî bê lâgî ònjí sî. Gô'dá gólâ drí kpá ôjílâ âzâ 'bá yî ndrêzó rî'á ÿyî âđî òrî âzâ 'bá yî ìkúrã'á âđî òrî âzâ 'bá yî sî. Gô'dá Yésû ndrê tâ 'dî bê ïtí rî, gólâ drí â'dózó òmbã ró, tâlâ gólîÿî rî trá vò íyî átá kâ rî ïzãlé. ïtí rî, Yésû drí ngázó nílí târãbízã âđî ìkúrã 'bá yî kâ 'dî 'bá yî lôzélé gô'dá drĩ lâ yî âkólé ndrĩ vũdrĩ. Gô'dá gólâ drí kpá ngázó nílí gbá'dá ôjílâ gólîÿî rî 'bá ÿyíkã ãmãmõ â'dó 'bá ngá fêfê ró Ôvârí drí rî yî lâzîlî gílí volé rî lôzélé kpá ndrĩ 'dó vũdrĩ. Drílâ gôzó ôjílâ 'dî 'bá yî lâdrólé ndrĩ volé úlî âtã-âtã bê kî,

¹⁶⁻¹⁷ “Úlî Ôvârí kâ ïgílí jó Ôvârí kâ tãsî rî kî ã'dô yã? Ôvârí kî nî rî,

'Jó ámãkã rî'á vò 'bãsurú ngĩngî drí ânîzó rû ê'bélé 'á lâ rílí cé rãtãã 'êlé ï'dî.'

Ìsáyã 56.7

Gõ'dá nõô, 'nĩ jâ jó ámakâ trá vō ùgũ kâ ró', õzõ ãnĩ drí rĩ'á 'èlâ 'dĩ kâtí." Yésũ lě trá vō 'dĩ âyéle cé õjílâ drí rãtãã 'ezó ĩ'dĩ 'á lâ. Gólâ âyé õjílâ kô ngá ĩyíkâ lâzílĩ ặ'dĩ-drĩ jó ạngĩ Ôvârí kâ 'dĩ 'á.

¹⁸ Nĩngá sĩ, drĩ-'bá Yúdạ yĩ kâ rĩ 'bá yĩ drĩ tã Yésũ kâ õjílâ lâdrózó 'dĩ ârízó ĩyĩ. Tã 'dĩ tãsĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ ngãzó rĩ'á lặtặ lỏndălẻ Yésũ rĩ fũzó ùrĩ drĩ sĩ. Tã ĩsũ gólĩyíkâ kĩ, õjílâ â'dỏ 'dẻ'á ndrĩ Yésũ vỏ ĩyĩ âyéle, tãlả õjílả dũũ ndrĩ tặ lả yặ ặ'dặ trá lặfặ ãmbả-ãmbả Yésũ kả 'dẻ tãsẻ.

¹⁹ Nĩngá sĩ, tã Yésũ drĩ õjílả lâdrózỏ ặ'dặ-drặ 'ásẻ 'dẻ vỏsẻ, lặnặtặlặ bẻ rẻ, Yésũ yặ lặjỏ'bả íyẻkả yặ bẻ drẻ ngãzó drặ dẻlẻ ĩyẻ gỏlẻ 'bả 'ảlả Bẻtảnẻ 'ảlả.

*Tã Yésũ drẻ ãmbẻlẻ tã lẻlẻ tãsẻ kảnảgỏwả fẻ yẻ
drẻ trẻlẻ rẻ rử rử
(Mảtảyỏ 21.20-22)*

²⁰ Gỏ'dả cặnỏ Yésũ yặ drẻ ngãzó gỏlẻ Yẻrỏsẻlẻmả 'ảlả. Lặtặ 'ásẻ rẻ, gólẻyẻ drẻ fẻ Yésũ drẻ trẻlẻ sẻsẻ rẻ ndrẻzó. Gỏ'dả gólẻyẻ â'dỏ bẻ rẻ'ả lặvử'ả rẻ, drẻlẻyẻ fẻ rẻ 'dẻ ndrẻzó drả trá, gỏ'dả 'ỉ trá kỏ õmvỏrẻ lả lẻsẻ rảngỏ.

²¹ Ítẻ rẻ, tã Yésũ drẻ fẻ 'dẻ trẻzó rẻ drẻ âgỏzó Pẻtẻrỏ drẻ. Gỏ'dả drẻlả ngãzó tã ảtẻlẻ Yésũ drẻ kẻ nẻ rẻ, "Tả ãmbả 'bả, nẻ ndrẻ drẻ, fẻ gỏlả nẻ drẻ trẻlẻ rẻ drả trá, 'ỉ trá kảgả'dả nả."

²² Nĩngá sẻ, Yésũ drẻ tả-drẻ lỏgỏzó Pẻtẻrỏ yẻ drẻ kẻ nẻ rẻ, "Õzỏ nẻ õ'bả tả lẻlẻ ảnẻkả ndrẻ gỏgỏ Ôvảrẻ 'ả rẻ, nẻ â'dỏ kỏả ícả'ả tả rẻ 'dẻ 'ẻlẻ mả tẻ mbảrảkả Ôvảrẻ kả sẻ.

23 Má âtâ ânî drí nō tā pătĩĩ 'î. Ōzō nĩ ââtâ úlĩ trá únĩ ąngĩ drí kĩ nĩ rĩ, 'Únĩ ąngĩ, únjĩ rũ 'dēlē lĩmvũ ândrē 'á rĩ.' Ōzō nĩ ââtâ úlĩ rĩ 'dĩ tā lēlē gágá rākā fē kâtĩ rĩ sĩ cú ĩtĩ tā ĩsũ rĩ rĩ ąkó ąlōwálā rĩ, Ōvârí ōró fĩ tā rĩ ânî drí âtalé 'dĩ 'ēē ânî drí pătĩĩ.

24 Tā 'dĩ tāsĩ rĩ, má âtâ kpá ó'dí, ōzō nĩ ōtírĩ rātāā 'ēē Ōvârí drí tā āzā 'ēzó ânî drí rĩ, ōzō nĩ ōrĩ tā lēlē sĩ kĩ pătĩĩ Ōvârí â'dô tā rĩ 'dĩ 'ē'á rĩ, tā rĩ 'dĩ â'dô rũ 'ē'á ânî drí.

25 "Ōzō nĩ āzā āâ'dô bí rĩ'á tĩ ĩrátā'á Ōvârí drí, ngátá ōjĩlā āzā ō'ē tā ōnjĩ trá ní drí yā rĩ, ánĩ fĩĩ ąđ'dĩ gólā rũ, ní âyē gólā tā ōnjĩ 'dĩ 'ásĩ, tálā ánĩ átá gólā 'bũũ 'álā rĩ āâyē ró kpá tā ōnjĩ ánĩkā rĩ 'bá yĩ bē.

26 Ōzō ní ōgā dó tā ōnjĩ āzĩ-āzĩ kâ âyélé rĩ, Ōvârí â'dô gā'á kpá dó tā ōnjĩ ánĩkā rĩ âyélé."

*Tā ĩjĩ drĩ-ăcē Yēsũ kâ tāsĩ rĩ
(Mátáyō 21.23-27; Lúkă 20.1-8)*

27 Nĩngá sĩ, Yēsũ yĩ drí cāzó kpá ó'dí Yērōsālēmā 'álā lājó'bánĩ íyĩkâ 'dĩ 'bá yĩ bē. Gō'dá gólĩyĩ â'dô bē rĩ'á nĩ'á ĩyĩ jó ąngĩ Ōvârí kâ rĩ 'álā ōjĩlā ĩfĩ ĩmbálé rĩ, lā'bĩ ĩmbá 'bá, gō'dá drĩ-'bánĩ ąngĩ Yúdă yĩ kâ rĩ 'bá yĩ ndrĩ 'dó gólĩyĩ sĩsĩ-lésĩ ró rĩ 'bá yĩ bē, drĩlĩyĩ ngāzó ĩyĩ ânĩlí Yēsũ ngálā ą'dĩ-drĩ jó Ōvârí kâ rĩ kâ 'á.

28 Nĩngá sĩ rĩ, drĩlĩyĩ tā ĩjĩzó Yēsũ tĩ kĩ nĩ rĩ, "Ndá drĩ-ăcē ā'dô kâ 'ĩ ní drĩgá rĩzó ōjĩlā ĩfĩ ĩmbálé ą'dĩ-drĩ jó Ōvârí kâ rĩ kâ 'ásĩ yā? Kó ā'dĩ fē drē drĩ-ăcē rĩ 'dĩ ní drĩ nĩ yā?"

29 Nīngá sī, Yésū drí tā ìjì gólìyíkâ 'dĩ drĩ lâ lôgōzó kī, “Má â'dô kpá ãnì ìjì'á tā ìjì sī. Òzō tā ìjì ámakâ 'dĩ nĩ òlôgō tā-drĩ lâ trá rí, má drí 'dēzó fí drí-âcê ángô rí sī má drí rĩzó tā nô 'bá yì 'èlé nō lôfòlé ãnì drí.

30 Ítí rí, ã'dí àjô Yōwánì bābātízì 'ě 'bá ró rí nĩ ãnìlì rìlì bābātízì 'èlé òjílā drí yā? Ôvârí àjô gólā nĩ bābātízì 'èlé ngátá òjílā mvá àjô gólā nĩ yā?”

31 Nīngá sī, drĩ-'bá Yúdā yí kâ 'dĩ 'bá yì drí ngāzó rĩ'á tā ìjì Yésū kâ 'dĩ òjálé ìyì lāfálé 'ásì kī nĩ rí, “Má â'dô tā ìjì gólākâ 'dĩ drĩ lâ jã'á ángô tí yā? Òzō mã òjā kī nĩ rí, Ôvârí àjô Yōwánì nĩ rí, 'dĩlì gólā â'dô tā lôgō'á ãmâ drí kī nĩ rí, 'Òzō ã'dô trá ìtí rí, nĩ gā dó úlì Yōwánì kâ rí lèlé ã'dô tāsì yā?”

32 Gō'dá òzō mã ãátá kī, òjílā ãzá ãájô gólā nĩ rí, â'dô â'dó'á ángô tí yā?” Gólìyì rí tā 'dĩ òjálé 'dĩ ùrì drí, tálā òjílā ìyìkâ rí 'bá yì òzó kô rù jãã ìyì rú, tálā òjílā rí 'dĩ 'bá yì ndrì tā pătĩ rí lè ìyì tá trá kī nĩ rí, Yōwánì rĩ'á tā àngũ 'bá nyãányã Ôvârí kâ 'í.

33 Á'dólé bē trá ìtí rí, drĩ-'bá Yúdā yí kâ 'dĩ 'bá yì drí ngāzó tā-drĩ lôgòlé ìyì Yésū drí kī nĩ rí, “Mã nñì gólā Yōwánì rí àjô 'bá rí kô.” Nīngá sī, Yésū drí ngāzó úlì átálé gólìyì drí kī nĩ rí, “Òzō tā-drĩ lôgō ãnìkâ ã'dô ìtí rí, gō'dá má gā kpá trá dó drí-âcê fě 'bá má drí rí ã'dálé ãnì drí.”

12

Úlì mǎnīgō àmvú 'wã 'bá kâ Yésū drí átálé drĩ-'bá Yúdā yí kâ

rî 'bá yî rú rî

(Mātáyō 21.33-46; Lúkã 20.9-19)

¹ Nĩngá sī, Yésū drí ngāzó úlī mǎnīgō átálé drī-
'bá Yúdã yí kâ 'dī 'bá yî drí. Úlī mǎnīgō rî ī'dí
nōtí. “Āgō āzâ bê ālô. Drílâ ngāzó fê ōzō âlá'bâ
kâtí gólâ rīzō ōdrá 'ēlé lō'wâ lâ 'ásī rî î'dílí dūū
yí drí ǎmvú 'á. Gō'dá drílâ ndōgō gāzō dirí gbāâ
rú lâ sī, tǎlâ ũgú gō'dá kōrōnyā bê ōzó lǎtī ũsú
âfízó ânīlī fê lō'wâ 'dī îzālé. Gō'dá éédé vō āzâ
kpá kúnī 'á gūǎlī-gūǎlī ití rīzō ōdrá 'dī zālé 'á lâ.
Gō'dá drílâ kpārâ 'dīzō ũrû, tǎlâ kpá ǎmvú vó
ndrē 'bá drí rīzō mbālé rīlī gá drī lâ 'á rī'á ǎmvú
vó ndrēlé. Nĩngá sī, gólâ drí ǎmvú 'wâ 'bá āzâ
'bá yî âzízó ânīlī lôsī 'ēlé ǎmvú íyíkâ 'dī 'á, ōzō
ō'wâ trá rî, yí fê ró ũrûkâ lâ bê gólīyī drí. Gō'dá
gólâ rî gógó drí íyíkâ ngāzó nīlī 'bãdrī āzâ 'álâ
jējē ró.

² Gólâ volé sī rî, fê lō'wâ 'dī 'bá yî drí lĩnjízó
kālé. Gō'dá lō'wâ 'dī 'bá yî ôkírī tú rî, ǎmvú lĩpī
nī 'bá trá 'bãdrī lídí 'álâ nã drí ngāzó lǎjó'bá íyíkâ
âjólé kó tólâ sī ǎmvú 'wâ 'bá 'dī 'bá yî ngálâ, tǎlâ
lō'wâ â'dó 'bá trá íyíkâ ró rî tāsī yí drí.

³ Gō'dá ǎmvú 'wâ 'bá 'dī 'bá yî gā dó. Nĩngá sī,
drílīyī lǎjó'bá âjólé 'dī rūzō ǎnjī cǎlé kpādī-kpādī
ōnjī lâ drī, gō'dá drílīyī drī yīzō rú lâ sī gólé volé
ǎmvú lĩpī ngálâ drī-drī ró.

⁴ “Vó lâ sī, ǎmvú lĩpī drí kpá lǎjó'bá íyíkâ āzâ
âjózó ǎmvú 'wâ 'bá rī 'dī 'bá yî ngálâ zāâ lō'wâ
íyíkâ ró rî tāsī. Gō'dá 'dī rī, ǎmvú 'wâ 'bá drí
ngāzó īyī rī'á lǎjó'bá 'dī cǎlé ōnjī ró. Gólīyī 'ê tã
ǎnyī kâ trá ǎmbá lǎjó'bá 'dī drí, gō'dá kpá gólâ
rî lô'dázó drólé gólé volé.

⁵ Nīngá sī, ámvú lípì drí ngāzó kpá lājó'ba íyíkâ āzâ ájólé ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī ngálâ. Gõ'dá ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī drí lājó'ba 'dī fūzó. Lé ítí rî, ámvú lípì drí rīzó fí zââ lājó'ba íyíkâ rî 'bá yī ájólé âlô-âlô ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī ngálâ. Nīngá sī, ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī drí íyíkâ rīzó kpá zââ, lājó'ba rī'á ájólâ 'dī 'bá yī, āzâ 'bá yī cālê gõ'dá āzâ 'bá yī úfúlí.

⁶ “Gõ'dá vó lâ sī, lâkí 'bá ámvú lípì drí jólé ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī ngálâ kó rî, cé mvá lâ drílâ lélé tákányī rî ĩ'dī. Ítí rî, ámvú lípì 'dī drí íyí mvá 'dī jōzó ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī ngálâ ãdūkū lâ ró tã ĩsū-ĩsū bê yí drīī kī nī rî, ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī â'dô ĩyī íyí mvá 'dī ĩnī'á.

⁷ Gõ'dá vó rî 'dī 'á nīngá rî, mvá lâ 'dī âcálê bê ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī ngálâ ámvú 'álâ rî, ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī drí ngāzó tã ngólé kírí ró ĩyī lâfálé 'ásī kī nī rî, 'Nōô trá rī'á gólâ drí-vó lípì ró rî ĩ'dī. Nī ngâ mã fû ró gólâ volé. Vó lâ sī rî, drí-vó 'dī â'dô â'dó'á âmákâ ró.'

⁸ Ítí rî, drīlīyī ámvú lípì rî mvá 'dī fūzó gōzó āvō lâ trólé vūlī volé ámvú 'ásī tã ãdūkū ró.

⁹ “Ngbāangbânō rî, má ĩjī ānī nōtí, ámvú 'dī lípì lâ â'dô ā'dô 'ě'á ĩ'dī yā? Má â'dô â'dá'á lâ ānī drí. Gólâ â'dô āngá'á ānīlī ámvú 'wā 'bá 'dī 'bá yī úfúlí ngbá, gōzó ámvú 'dī trólé fēlé ámvú 'wā 'bá āzâ 'bá yī drí vó lâ ndrélé.”

¹⁰ Gõ'dá Yésū drí kpá tã átázó íyī ífífí tāsī kī nī rî, “Nī zī tã nô kô tã ĩgī Ôvārí kâ 'ásī yā? Gólâ kī nī rî,

'Ājū nyāányâ gólâ jó 'dī 'bá yī drí gālê dó rî,

â'dô gō'dá trá âjû tâ lâ drí lâzélé rōô jó kê ró
rî 'î'dî.

11 Tã 'dî rî'á Ôvârí drígá sî, gō'dá gólâ rî nyãányã
'ê nî.

Ãmã tî â'dî trá tâ 'dî drí sî.' "

Lôngó 118.1-2

12 Yésũ ndê bê úlî âtâ-âtâ 'dî rî, drî-'bá Yúdã
yí kê lã trá gólâ rî rûlí, tâlá gólîyî nî trá kî nî rî,
Yésũ âtâ úlî mãnîgō 'dî 'bá yî ìyî rú. Gō'dá gólîyî
âyê Yésũ gōzó nîlí volé cú ìtí gólâ rî rû ãkó, tâlá
gólîyî trá ùrî ró ôjílã ô'bí 'dî 'bá yî tãsí.

*Tã ódrí Yésũ rî ùjũzó tâ ômbê gîgî kê mîrî
Rómã kê tãsí rî*

(Mátáyō 22.15-22; Lúkã 20.20-26)

13 Tólã sî, drî-'bá Yúdã yí kê 'dî 'bá yî drí ngãzó
Pãrúsî ãzã 'bá yî jólé ôjílã gólîyî 'dê 'bá kúmú
Ëródê vó rî 'bá yî bê* Yésũ ngálã nîlí gólâ rî ùjûlí
tã âtâ-âtâ ányã gólãkã tãsí, tâlá gólâ âtã ró tâ
ányã bê kũmũ Sízã kê rú.

14 Nîngã sî, gólîyî drí âcázó Yésũ ngálã, gō'dá
drílîyî tâ âtázó kî nî rî, "Ãmbã, mã nî trá kî nî rî,
îjîjî nî trá tâ mbî 'ê 'bá ró. Ní âyé ôjílã kô'dává
ánî drî ìzãlé, ãmbã gólîyíkã sî. Vó rî 'dî 'á rî, pãtîjî
ní rî ôjílã ìmbálé tâ Ôvârí kê rî 'bá yî sî. Â'dô bê
trá ìtí rî, mã ìjî tâ ní tî. Rî'á tâ mbî 'î ômbê gîzó
kúmú ạngí Rómã kê Sízã drí ngátã rî'á tâ ányã 'î
yã?

* **12:13 12.13** Pãrúsî yî âzî ôjílã Ëródê kê trá 'êzó Yésũ rî
mãndíkã lô'bálé tâ ìjî tâ ômbê gîgî kê tãsí rî sî, tâlá tâ ìsũ gólîyíkã
tã ômbê gîgî kê tãsí rî rî'á ngîngî. Pãrúsî lãé ìyî tâ ôjílã ìyíkã
Yúdã yí kê rî drí ômbê gîzó kúmú ạngí Rómã kê drí 'dî kô, gō'dá
ôjílã Ëródê kê rî 'bá yî lã nî.

15 Mā ōgī ōmbê ngātá mā ōgā dó ōmbê gīlí yā?” Gō'dá Yésū árílí bē tā ìjì 'dī rī, gólâ nī tā ìsū gólīyíkâ trá tā ànjú 'bá ró. Nīngá sī, drílâ tā ìjízó gólīyī tí kī nī rī, “Nī lē áamá ádólé tā ányâ átálé mīrī rú ã'dô tāsī yā? Nī âfē drē lāfâ ânī drī rīzó ōmbê gīlí 'dī ãlô rī má drī, tãlâ má ndrê ró bē.”

16 Ítí rī, gólīyī drī ngāzó âdī ífí 'dī âjílí Yésū ngálâ. Nīngá sī, drílâ âdī ífí 'dī âtrōzó â'dalé gólīyī drī, gō'dá tā ìjízó kī, “Nōô ã'dī rī líndrī 'ì âdī ífí nō rú, gō'dá rú ìgīlí rú lâ 'á nō bē yā?” Nīngá sī, drīlīyī tā-drī lōgōzó Yésū drī kī, “Kúmú àngí Rómã kê Sízã rī líndrī 'ì rú lâ bē.”

17 Gō'dá Yésū drī tā átázó gólīyī drī kī, “Ōzō ã'dô ítí rī, gólâ ì'dī lāfâ 'dī līpī lâ 'ì, nī lōgō lāfâ 'dī volé gólâ drī ōmbê gīgī sī. Gō'dá ânī rī gógó ífíí lâ ânī līpī rī'á Ôvârí ì'dī, nī fē ânī nyānyâ gólâ drī tā gólâ drī lēlé ânī drī 'élé rī 'ézó.” Ítí rī, àgô 'dī 'bá yī tī lâ yī drī â'dízó, gō'dá drīlīyī ngāzó nīlí ìyī volé.

*Tã lídrī-lídrī òjílã kê òdrã 'ásī rī tāsī
(Mātáyō 22.23-33; Lúkã 20.27-40)*

18 Nīngá sī, òjílã zīlí Sãdúsī rī 'bá yī drī ânīzó kpá Yésū ngálâ gólâ rī ùjūlí. Gólīyī òjílã tā ìmbá 'bá kī'á nī rī, Ôvârí òlīdrī òjílã kó kê òdrã 'ásī rī yī ì'dī. Gólīyī âcâ bē rī, drīlīyī Yésū rī ìjízó kī nī rī,

19 “Ãmbá, àkù ró Músã ìgī tā trá âmâ drī 'élé kī, 'Ōzō nī àzã ânī âdrúpī òdrã trá òkó lâ rī âyéle cú ítí mvá àkó rī, nī âdrúpī lâ 'dī â'dô àyízí 'dī

trō'á, ã'dô ró bê mvá t̄ızó áni âdrúp̄ĩ ã'di ró 'dĩ v̄ô lâ 'á.'

²⁰ 'Dõvó, tã â'dâ ró, mã ngi drē í'dígówá ní drí. Õjílã bê rĩ'á ãyĩ zālô n̄jĩ-dr̄ĩ-lã-r̄ĩ 'dó âdrúp̄ĩ ró. Nĩngá s̄ĩ, âdrúp̄ĩ s̄ĩs̄ĩ rĩ drí ngãzó òkó trõlé. Gõ'dá gólã drã bê rĩ, gólã cú ãtĩ 'dĩyĩmvá ãkó òkó rĩ 'dĩ bê.

²¹ Tã rĩ 'dĩ tãs̄ĩ rĩ, âdrúp̄ĩ lâ t̄ĩlĩ ãgúlĩ lâ 'á rĩ drí òkó rĩ 'dĩ trõzó. Nĩngá s̄ĩ, gólã drĩ kpá drãzó cú ãtĩ 'dĩyĩmvá ãkó òkó 'dĩ bê. Gõ'dá âdrúp̄ĩ nã lâ ró rĩ drĩ kpá òkó ãlô 'dĩ trõzó. Nĩngá s̄ĩ, gõzó kpá drãlé vólé.

²² 'Dó lát̄ĩ ãlô 'dĩ 'ásĩ, âdrúp̄ĩ n̄jĩ-dr̄ĩ-lã-r̄ĩ 'dĩ 'bá yĩ drí 'dó òkó 'dĩ trõzó ãlô-ãlô, gõ'dá ôdrãzó kpá ngbã vólé 'dĩyĩmvá ãzãkã t̄ĩ ãkó. Gõ'dá âdũkũ lâ ró, òkó rĩ 'dĩ nyãányã lâ drí ngãzó drãlé kpá vólé.

²³ Ngã âdrúp̄ĩ n̄jĩ-dr̄ĩ-lã-r̄ĩ 'dĩ 'bá yĩ drí òkó 'dĩ trõzó trá ndrĩ òkó ró nõ, gõ'dá ãtũ gólã âdrúp̄ĩ 'dĩ 'bá yĩ òkó rĩ 'dĩ bê drí lĩdrízó òdrã 'ásĩ rĩ s̄ĩ rĩ, òkó rĩ 'dĩ â'dô 'bã'á âdrúp̄ĩ ángô rĩ kã ã'dĩ yã?"

²⁴ ãtĩ rĩ, Yésũ drí tã 'dĩ dr̄ĩ lâ lôgõzó gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, "Tã ãsũ ãníkã rĩ'á ányã ró, tãlã nĩ n̄jĩ tã ífĩ úlĩ Ôvãrí kã kô. Gõ'dá nĩ gã dó tã lélé kĩ, Ôvãrí mbãrãkã bê õjílã lĩdrĩlĩ òdrã 'ásĩ.

²⁵ ãtũ gólã õjílã drí lĩdrízó âfõlé òdrã 'ásĩ rĩ tú rĩ, ãgô trõó gõ'dá òkó kô, gõ'dá ófëé òkó kpá kô'dãwã ãgô drí òkó ró. Vô 'dĩ 'á rĩ, õjílã â'dô â'dó'á õzô mãlãyĩkã gólĩyĩ â'dó 'bã úrũ 'álã rĩ 'bá yĩ kãtĩ.

²⁶ "Ã'dô lĩdrĩ-lĩdrĩ òdrã 'ásĩ rĩ tãs̄ĩ rĩ, búkũ Ôvãrí kã 'á, nĩ zĩ tã Músã drí ãgĩlĩ úlĩ Ôvãrí drí

âtalé gólâ drí fê cú lășı bē yı 'á rı kô yâ? İtú rı 'dĩ sı, Ôvâri kî Músâ drı rı, 'Mâ Ôvâri gólâ Ābârâyâmâ yı drı rı'á rólâ Yâkóbâ yı İsâkâ yı bē rı ĩ'dı.'

²⁷ “Ūlı 'dĩ 'bâ yı â'dâ tâ âmâ drı kî, lıdrı-lıdrı ôjılâ kâ ôdrâ 'ásı rı rı'á tâ pătıı 'ı. Nı ndrê drê, îcâ fı trá Ôvâri drı tâ nô âtázó ävô tâsı kî, gólıyı rı'á gólâ rı rólé yâ? İcâ kô. Gólâ Ôvâri ôjılâ gólıyı lédrê-lédrê ró rı 'bâ yı drı rólé 'ı. Nı ndrê drê, Ābârâyâmâ yı ôdrâ bē kpálé rı, gólıyı lındrı bē zââ úrú 'álâ Ôvâri bē. İtı rı, tâ įsü ânıkâ kı'á nı rı ôjılâ ôlıdrı kô ôdrâ 'ásı 'dĩ rı rı'á ânyâ ró.”

*Tâ tâ 'bâ'bâ lâvũ 'bâ kôrô rı tâsı
(Mâtáyō 22.34-40; Lúkâ 10.25-28)*

²⁸ Lâ'bí ĩmbâ 'bâ äzâ älo ârı Yésü trá tâ 'dĩ 'bâ yı ngıri 'á Sâdúsı 'dĩ 'bâ yı bē. Gõ'dá gólâ ndrê bē Yésü lôgô tâ įjı gólıyıkâ 'dĩ trá tâ nıñı sı rı, gólâ drı kpá ngázó Yésü rı įjılı tâ įjı sı kî, “Tâ âmâ ndrı Ôvâri kâ 'balé 'dĩ lâfálé lâ 'ásı rı, tâ 'bâ'bâ ângô rı įyıkâ ĩ'dı lâvũlı kôrô âmâ drı ârılı yâ?”

²⁹ Nıngâ sı, Yésü drı tâ įjı gólâkâ 'dĩ drı lâ lôgózó kî, “Tâ 'bâ'bâ gólâ lâvũ 'bâ kôrô ânı drı 'élé rı ĩ'dı nõ, 'Āñı ôjılâ âmâkâ İsrâ'élé kâ, nı ârı drê tâ nô! Ôvâri âmâkâ Yâkóvâ rı'á Ôvâri älo pătıı rı ĩ'dı. Ôvâri äzâ yũ'dâwâ.

³⁰ Nı 'bâ Yâkóvâ Ôvâri ânıkâ lôvó lâ pıpısilı älo sı ndrı, ânı lındrı sı ndrı, tâ įsü ânıkâ sı ndrı, gõ'dá kpá ânı mbârâkâ sı ndrı.'

³¹ Vó lâ sı, tâ 'bâ'bâ äzâ lâvũ 'bâ kôrô rı lâ ró rı ĩ'dı nõ. 'Nı 'bâ ôjılâ äzı lôvó kpá té ôzô ânı drı

ãní lôvó 'bãrẽ kátí.' Tã 'bã'bã ãzâ yû'dawá lâvũ 'bá kôro tâ 'bã'bã góllyi rĩ 'dĩ 'bá yĩ drĩ sĩ."

³² Nĩngá sĩ, lâ'bí ãmbá 'bá 'dĩ drĩ tâ-drĩ lôgôzó Yésũ drĩ kĩ, "Tã ãmbá 'bá, ní pẽ úlĩ trá dó, úlĩ áníkã rĩ'á mbĩ kĩ'á nĩ rĩ, Ôvãrí rĩ'á ãlô gô'dá Ôvãrí ãzâ yû'dawá.

³³ Ôvãrí rĩ lôvó 'bã'bã pĩpĩsĩlĩ ãlô sĩ ndrĩ, ãní líndrí sĩ ndrĩ, tâ ãsũ ãníkã sĩ ndrĩ, ãní mbãrãkã sĩ ndrĩ, gô'dá ãzĩ-ãzĩ lôvó 'bã'bã té õzõ ãní drĩ ãní nyãányã lôvó 'bãrẽ kátí rĩ, gô'dá ãtĩ rĩ, tâ 'bã'bã rĩ 'dĩ 'bá yĩ rĩ'á ãyĩ lâvũ 'bá kôro kôronyã lĩlĩ õjĩlã drĩ rĩ'á zãlã ngã fẽfẽ ró Ôvãrí drĩ rĩ 'bá yĩ drĩ sĩ. Kôronyã lĩlĩ lôvó ãkó rĩ rĩ'á tâ tãkó 'ĩ."

³⁴ Nĩngá sĩ, Yésũ ãrĩ bê úlĩ ãgô 'dĩ kã 'dĩ 'bá yĩ rĩ, gólã nĩ trá kĩ, ãgô 'dĩ ãtã úlĩ rĩ 'dĩ 'bá yĩ tâ nĩnĩ sĩ. Gô'dá drĩlã tâ ãtãzó ãgô rĩ 'dĩ drĩ kĩ, "Nĩ trá ãnyĩ 'ẽ'á tâ Ôvãrí drĩ õjĩlã 'bãzó ã'dólé ãyĩkã ró rĩ nĩlĩ mbĩmbĩ." Vó lâ sĩ, õjĩlã gô'dá trá ãyĩ ndrĩ ãrĩ ró tâ ãjĩlĩ Yésũ tĩ tâ ãjũ-ũjũ ró.

*Tã Yésũ drĩ ãjĩlĩ 'dĩyĩ pã 'bã tãsĩ rĩ
(Mãtãyõ 22.41-46; Lúkã 20.41-44)*

³⁵ Gô'dã nĩngá sĩ, Yésũ rĩ'á õjĩlã ãmbã'á ã'dĩ-drĩ jó ãngĩ Ôvãrí kã rĩ kã 'á. Drĩlã ngãzó tâ ãjĩlĩ kĩ nĩ rĩ, "Lã'bí ãmbã 'bã ãtã ãyĩ kĩ nĩ rĩ, 'Õjĩlã Ôvãrí drĩ ãjólé 'dĩyĩ pã 'bã ró rĩ ã'dô ã'dó'á ózõwã kúmú ãngĩ Dãwúdĩ kã ró.' ã'dô ã'dó'á ãtĩ 'dĩ ãngô tĩ ró yã?"

³⁶ Dãwúdĩ rĩ nyãányã pẽ úlĩ góllyi Líndrí Tãndĩ Ôvãrí kã drĩ ã'dalé drĩlã 'dĩyĩ pã 'bã 'dĩ tãsĩ rĩ trá kĩ, 'Ôvãrí Yãkóvã ãtã trá kúmú ãmãkã drĩ kĩ nĩ rĩ,

“Dōvó ní rî ámâ gãrã drĭ 'á gólé drĭ-ágó drĭ lésĭ
 āngó nō rŭlĭ má bē.
 Gō'dá má â'dô ăjŭ-'bá-ăzí ánĭkâ rĭ 'bá yĭ 'bă'á rĭlĭ
 ânĭ pá zĕlé.” ’

Lôngó 110.1

³⁷ Nĭ ndrê, Dăwúđĭ rĭ nyăányâ zĭ 'dĭyĭ pã 'bá
 Ôvârí ngá lésĭ 'dĭ trá kúmú ĩyĭkâ ró. Gō'dá bē trá
 ĩtĭ 'dĭ kâtĭ rĭ, 'dĭyĭ pã 'bá 'dĭ â'dô 'bă'á cé Dăwúđĭ
 rĭ ózōwá ró ángô tí yă?” Yĕsŭ âtâ tâ 'dĭ ĩtĭ, tâlâ
 gólâ lĕ gólĭyĭ drĭ nĭlĭ dódó, 'dĭyĭ pã 'bá 'dĭ rĭ â'dô
 'bă'á ôjĭlâ mvá ró, kpá ôzô Ôvârí rĭ ífĭfĭ tí.

Nĭngá sĭ, ôjĭlâ tĭlĭlĭ ă'dĭ-drĭ jó ạngĭ Ôvârí kâ rĭ
 'á 'dĭ 'bá yĭ drĭ úlĭ Yĕsŭ kâ 'dĭ tâ-drĭ lâ lĕzó âyĭkô
 sĭ.

*Tă Yĕsŭ drĭ ôjĭlâ lĭfĭ ĩmbázó tâ lă'bí ĩmbá 'bá
 kâ tāsĭ rĭ
 (Mătáyô 23.1-36; Lúkă 20.45-47)*

³⁸ Yĕsŭ â'dâ tâ kpá kĭ nĭ rĭ, “Ănĭ lĭfĭ ômbâ ânĭ
 rú, lă'bí ĩmbá 'bá tāsĭ, nĭ ôzó kô 'băă ôzô gólĭyĭ
 tí. Gólĭyĭ lĕ ôjĭlâ ndrĭ drĭ ĩyĭ ndrĕlé ôjĭlâ ămbá
 ró. Gólĭyĭ lĕ ítá kŭndrŭ-kŭndrŭ ĩyĭkâ sölé gōzó
 ngălĕ nĭ'á lămú bē đĭrĭ vō ngá lăzĭ kâ 'ăsĭ, tâlâ
 ôjĭlâ ô'ê ró bē nĭ-bē-yă ĩyĭ drĭ ôzô ôjĭlâ ămbá kâtĭ
 rŭ ĩnĭ-ĭnĭ sĭ.

³⁹ Gō'dá kpá ôzô gólĭyĭ ôfĭ ĩyĭ trá jó tâ Ôvârí kâ
 ârĭ kâ 'á rĭ, gólĭyĭ fĭ rĭlĭ té rĭ-vō sŭ 'bá kôrô rĭ 'bá
 yĭ drĭ sĭ. Kărámă sĭ rĭ, gólĭyĭ lĕ kpá rĭlĭ rĭ-vō sŭ
 'bá kôrô rĭ 'bá yĭ drĭ ngá nyălĕ ôjĭlâ ămbâ-ămbâ
 bē.

⁴⁰ Gólĭyĭ njăă rătăă 'ĕlé Ôvârí drĭ ăcĕ ró, tâlâ
 ĩŭsŭ ró bē kĭ nĭ rĭ, yĭ â'dô ĩyĭkâ lăvŭ 'bá găřă rĭ
 ĩ'dĭ. Gō'dá nĭ ndrê drĕ tâ ônjĭ gólĭyĭ nyăányâ drĭ

rĩ'á 'ēlâ rĩ. Gõ'dá ó'bã gólĩyĩ bê rĩ'á ngá 'ēlé ãyĩzĩ rĩ 'bá yĩ drĩ vó lâ yĩ ndrēlé rĩ, gólĩyĩ ádô ãyĩzĩ 'dĩ 'bá yĩ lãfâ gólĩyĩkâ tāsĩ. Ôvârí â'dô lânõ ândrê fê'á òjĩlã 'dĩ 'bá yĩ drĩ.”

*Lãfâ fêfê ãyĩzĩ ìzã 'bá ró rĩ kâ
(Lúkã 21.1-4)*

⁴¹ Nĩngá sĩ, Yésũ drĩ ngãzó nĩlí rĩlí vũdrĩ ãnyĩ ngá òjĩlã drĩ rĩzó lãfâ ngá fêfê ró Ôvârí drĩ 'á lâ rĩ lãgátĩ jó ángĩ Ôvârí kâ rĩ 'á. Gólâ rĩ trá rĩ'á òjĩlã gólĩyĩ ndrĩ rĩ 'bá ânĩlí lãfâ ngá fêfê ãyĩkâ ró rĩ 'bá yĩ 'bã'bã lâ yĩ ngá 'dĩ 'á rĩ ndrēlé. Ngá-tĩ dũũ 'bá ânĩ'á ãyĩ kpá lãfâ ãmbá ãmbá 'bãlé ngá 'dĩ 'á.

⁴² Gõ'dá ãyĩzĩ ãzã lãfâ ìzã 'bá ró rĩ drĩ kpá ânĩzó ngá fêfê ãyĩkâ rĩ bê fêlé Ôvârí drĩ. Drĩlã lãfâ ífĩ ãmbúkũ ãyĩkâ cé fĩnyáwá rĩ rĩ 'bá yĩ âtrözó 'bãlé ngá 'dĩ 'á.

⁴³ Gõ'dá Yésũ ndrēlé bê gólâ rĩ, drĩlã ngãzó lãjóbá ãyĩkâ rĩ 'bá yĩ ãzĩlí ânĩlí ãnyĩ, gõ'dá gólĩyĩ ânĩlí bê ãyĩ rĩ, Yésũ drĩ tã âtázó gólĩyĩ drĩ kĩ, “Nĩ ndrê ãyĩzĩ lãfâ ìzã 'bá nã. Má âtã tã pãtĩ 'ĩ ânĩ drĩ. Ôvârí rĩ lĩfĩ drĩ 'á, ãyĩzĩ lãfâ ìzã 'bá ró nã 'bã lãfâ ãmbá 'ĩ ngá nõ 'á lãvũlí kôró òjĩlã ãzã 'bá yĩ drĩ sĩ,

⁴⁴ tãlã òjĩlã ãmbá 'dĩ 'bá yĩ ndrĩ 'dó rĩ'á ãyĩ lãfâ ãmbúkũ bê ãyĩ lĩkítĩ 'ásĩ, lãfâ gólĩyĩ drĩ 'bãlé ngá nõ 'á nõ rĩ ùrũkã lâ 'ĩ. Gõ'dá ãyĩzĩ 'dĩ 'bã ãyĩkâ rĩ trá ndrĩ, ùrũkã lâ âyé ãkó yĩ drĩ ngá pãzó drĩ lâ.”

13

Tā Yésū drí jó ạngí Ôvârí kâ úfû-úfû lâ tâ ạngũzó rî

(Mătáyō 24.1-2; Lúkã 21.5-6)

¹ Yésū yî lăjó' bá íyíkâ yî bê drí ngăzó âfôlé volé jó ạngí Ôvârí kâ rî 'ásī. Gólíyî drí rîrî âfôlé rî 'á rî, lăjó' bá âlô lăjó' bá gólâkâ 'dī 'bá yî lăfálé sī drí tâ âtázó gólâ drí kī, “Tā ìmbá 'bá, jó 'dīlī Ôvârí drí nō 'bá yî sū trá kôrô. Ní ndrê drê kúnì mvá lâ yî 'dó rī'á ạngí ạngí ró âbê 'á.”

² Gõ'dá Yésū drí tâ-drī 'dī lôgôzó gólíyî drí kī nī rī, “Nī ndrê jó ạngí ạngí sūsū ró 'dī 'bá yî. Pătī rí ró, má âtâ tâ ânî drí ndrī, ìzátú rī, áâ'dô úfú'á lâ ndrī. Kúnì mvá âzākâ âlôlâ lâkí kô rû âdrô-âdrô ró gá âzī-âzī drī.”

³ Nĩngá sī, Yésū yî drí ngăzó nīlī mbălê únì fê dō kâ bê yî drī rī drī 'álâ. Únì rī 'dī drī sī, óndrê jó ạngí Ôvârí kâ 'dī tō. Gõ'dá gólâ ôtírī 'bââ rī'á únì 'dī drī rī, Pétêrô, Yăkóbâ, Yōwánī, gõ'dá kpá Āndīrīyā yî drí rû êsézó ìyî ânyī Yésū rī ìjílì ìnìnì ró kī nī rī,

⁴ “Dōvó, ní â'dâ kâyî gólâ 'êzó jó Ôvârí kâ nō ìzălê rī âmâ drí. Ní gô ró kpá lâmbé tâ gólíyî 'ê 'bá â'dólé sísì tâ â'dâ ró kī'á nī rī kâyî rī 'dī trá ânyī rī â'dálé âmâ drí.”

Lâñō 'ê 'bá 'dêlê ãngó nō drī rī

(Mătáyō 24.3-14; Lúkã 21.7-19)

⁵ Ītí rī, Yésū drí tâ lôgôzó gólíyî drí kī, “Ānī ìfīfī òmbâ ânî rú. Nī âyê ôjílâ âzākâ kô ânî âdólé âgô-âgô âmákâ tāsī.

⁶ Má âta tâ 'dî ãtí, tâlá òjílã dũu â'dô ãyî ânĩ'á 'dó âmã rú bê ãyî sílĩ sĩ tâ â'bã-â'bã bê kí, 'Má 'dĩyĩ pã 'bã Ôvãrí drĩ ájólé rĩ ã'dĩ.' Ítĩ rĩ, gólĩyĩ â'dô òjílã dũu âdó'á látĩ Ôvãrí kã áyélé.

⁷ "Gõ'dá kpá òzõ ñĩ âãrĩ tâ ájũ kã trá ãnyĩ ãnyĩ, gõ'dá kpá òzõ ñĩ âãrĩ tâ òmbã kã trá rĩ, ñĩ 'ê ùrĩ kô. Tã ãtĩ 'dĩ 'bã yĩ ãcã trá â'dólé òzõ tâ Ôvãrí kã lélé rĩ kãtĩ. Gõ'dá áđũkũ ãngó ñõ kã ácã drẽ kô. Ngã ònjĩ âzã 'bã yĩ â'dô kpá rú 'ê'á cãkã'dã.

⁸ Pãtĩ ró, 'bãdrĩ â'dô ngã'á 'délé ájũ bê 'bãdrĩ ãzĩ drĩ. Kúmú ángĩ âzã ájũ 'bũ 'bã íyĩkã bê â'dô ngã'á ãyĩ 'délé ájũ bê kúmú ángĩ ãzĩ drĩ. Gõ'dá kpá ãnyãkũ drĩ â'dô rú íyã'á gbĩ gbĩ gbĩ rõô võ drĩ âzã 'bã yĩ 'ásĩ. Lõfó ònjĩ tètê â'dô 'dê'á òjílã drĩ. Lãñõ rĩ 'dĩ 'bã yĩ rĩ'á òzõ ngã lâzê-lâzê sísí rĩ 'bã drĩ ãngálé drẽ ákpãkã'dã útĩ mvã kô rĩ kãtĩ."

⁹ Yèsũ sõ drĩ-mbílĩ kpá lãjó'bã íyĩkã rĩ 'bã yĩ lĩfĩ kí ñĩ rĩ, "Ãnĩ lĩfĩ òmbã ãnĩ rú, òjílã â'dô ãnĩ rú trõ'á ájílĩ kúmú ândrá, tâlá ñĩ 'dê trá mã vó. Gólĩyĩ â'dô ãnĩ ùrũkã 'bã yĩ òkĩ'á ònjóró'bĩ sĩ jó tâ Ôvãrí kã ârĩ kã rĩ 'á. Óõtĩrĩ ãnĩ ájĩ âdrélé kúmú ândrá rĩ, ñĩ â'dô ãcã'á tâ âmãkã âtálé lĩfĩ drĩ 'bã ró.

¹⁰ Ákpãkã'dã áđũkũ ãngó ñõ kã ácã drẽ kô rĩ, ãcã-ãcã tâ lë 'bã drĩ tâ âtĩ-âtĩ tândĩ Ôvãrí kã ñõ âtázó zã bãđĩ òjílã drĩ ãngó ñõ 'ásĩ kãkãrã.

¹¹ Òzõ úũrũ ãnĩ trá trólé ájílĩ âdrélé kúmú ândrá rĩ, ãnĩ lĩndrĩ ò'bê kô đĩ sísí tâ ãnĩ drĩ 'ê'á âtálã kúmú drĩ rĩ tãsí. Ñĩ pë cé úlĩ gólĩyĩ Ôvãrí drĩ âtálé ãnĩ drĩ pélé âdréré 'á kúmú ândrá rĩ ã'dĩ. Lĩndrĩ Tãndĩ Ôvãrí kã â'dô â'dó'á ñĩ tâ âtálé ãnĩ tĩ sĩ. Ñĩ âtã úlĩ ãnĩ nyãányã kã rĩ kô."

12 Nīngá sī, Yésū drí tã âtázó zãâ kī nī rī, “Kâÿî rī 'dī 'bá yī tú rī, āgô â'dô iyī âdrúpī rī ǎlī âñô'á 'bǎlé fūlī volé, tǎlâ âdrúpī lâ 'dī ôjílâ ámakâ ĩ'dī. Átá ró rī â'dô kpá tã ǎlólâ 'dī 'ě'á ĩ'dī iyī mvá nyãányâ ôjílâ ámakâ ró rī drí. Kpá ĩtí, 'dīyímvá â'dô iyī rú jã'á kpúrūkélē ākpã iyī ândré yī rú átá yī bê, gólīyī 'bǎlé ã'dô ró úfúlī volé.

13 ĩtí rī, ôjílâ cé t̄t̄ 'bǎá ãnī lôvó kô, tǎlâ nī lē tã trá má 'á. Ôjílâ gólīyī âdré 'bá ĩyíkâ zãâ rákâ fê kátí ĩtú lâñô ãmbá 'dī 'bá yī kâ 'ásī rī, Ôvârí â'dô gólīyī pã'á.”

*Tã ãnyī kâ 'ě'á lôfílâ jó ǎngí Ôvârí kâ 'á rī tãsī
(Mâtáyō 24.15-28; Lúkã 21.20-24)*

14 Gô'dá Yésū âtâ tã kpá kī, “Dôvó nī ârī drē úlī ngbàngâ nõ. Įzátú, áâ'dô ngá õnjī ãnyī kâ âtrõ'á lôfílī jó ǎngí Ôvârí kâ 'á 'bǎlâ â'dólé ĩndī ró Ôvârí rī līfī drī 'á. Ôzõ nī õndrê ngá rī 'dī trá rī, 'dôvó ôjílâ Yūdáyã 'á rī ôrâ volé 'wǎâ'wâ únī 'álâ iyī nyãányâ pǎlé.

15 Ānī gólīyī jó-drī 'álâ rī 'bá yī, nī ârī gô'dá kô vūdrī filí jó 'álâ ngá lôfólé ĩvī. Įtú-pá yū ngá rú'bá kâ rī 'bá yī pázó.

16 Ānī rī 'bá ngá 'élé ãnī drí ámvú 'ásī rī 'bá yī, nī ngá kô gólé 'bã 'álâ ítá ãníkâ âtrólé.

17 Kâÿî rī 'dī tú rī, ôkó gólīyī cú 'â bê gô'dá gólīyī cú 'dīyímvá ôdé bê drē bã ndrõ'á yī rī 'bá yī â'dô lâñô n̄jī'á rōô.

18 Nī írátã t̄t̄ Ôvârí drí, tǎlâ tã õnjī rī 'dī ôzó kô rú 'êê ôzê ĩmvú sī,

19 tãlã ãtú lãṅõ kã 'dĩ 'bá yĩ â'dô â'dó'á lãṅõ bê rõõ, ãtú äzã 'bá yĩ drĩ sĩ, ãtõlé kó Ôvãrí drĩ ängó 'bãzó rĩ sĩ. Lãṅõ õnjĩ ãtĩ 'dĩ 'bá yĩ ändã rũ kô ó'dĩ 'dĩ vósĩ.

20 Ôzõ Ôvãrí äâyê lãṅõ õnjĩ 'dĩ njãlé kãyĩ dũũ sĩ rĩ, õjĩlã rĩ 'bá lédrẽ-lédrẽ ró rĩ yũ'dãwã. Tãlã õjĩlã gólĩyĩ Ôvãrí drĩ zĩlí trá tã lélé yĩ 'á rĩ tãsĩ, gólã äyé lãṅõ õnjĩ 'dĩ njãlé kô, â'dô 'bã'á cé kãyĩ fĩnyãwã sĩ."

Drĩ-mbĩlí sõsõ Yésũ kã õjĩlã lĩfĩ tã ämã-ãmã õjĩlã äzã 'bá yĩ kã rĩ tãsĩ rĩ

21 "Kãyĩ rĩ 'dĩ sĩ, õzõ õjĩlã äzã äãnĩ trá tã pélé äñĩ drĩ kĩ, 'Nĩ ndrê drẽ, 'díyĩ pã 'bã ämãkã rĩ rĩ'á nõ', ngãtã õjĩlã äzã õkĩ nĩ rĩ, "Díyĩ pã 'bã ämãkã gĩã rĩ'á nã' rĩ, nĩ 'bã tã kô úlí gólãkã 'dĩ 'bã yĩ 'á.

22 Ôjĩlã â'dô äñĩ'á ãyĩ rĩ'á õnjõ ägãlé kĩ nĩ rĩ, yĩ ä'dô tã ängũ 'bã Ôvãrí kã, ngãtã yĩ ä'dô 'díyĩ pã 'bã äjólé Ôvãrí ngã lésĩ rĩ ã'dĩ. Gólĩyĩ ä'dô tã tĩ drĩ ä'dízó rĩ 'bã yĩ 'ẽ'á õjĩlã ädózó ã'dĩ sĩ lã. Ôzõ ãcã trá rĩ, gólĩyĩ ä'dô kpã tã jũ'á õjĩlã Ôvãrí drĩ êpélé trá pãlé rĩ 'bã yĩ ädózó.

23 "Tãlã lãṅõ rĩ 'dĩ 'bã yĩ tãsĩ ndrĩ rĩ, 'dõvó äñĩ lĩfĩ õmbã äñĩ rũ kãkãrá lĩmũ kãtĩ. Mã sõ drĩ-mbĩlí äñĩ lĩfĩ tã 'dĩ 'bã yĩ tãsĩ drẽ äkpãkã'dã, õzó ãyĩ äñĩ ädó kô."

Tã ägõ-ägõ Yésũ kã tãsĩ rĩ

(Mãtãyõ 24.29-44; Lúkã 21.25-33)

24 Gõ'dã Yésũ drĩ tã ätãzó gólĩyĩ drĩ kpã õzõ úlí ãsãyã drĩ ätãlé rĩ kãtĩ kĩ nĩ rĩ, "Lãṅõ rĩ 'dĩ 'bã yĩ vósĩ, tã nõ 'bã yĩ ä'dô ä'dó'á,

'Īníríkúwá â'dô âsɨ'á ǎmvũ ǐtú ǐǐfɨ. Gõ'dá párá
íwá vō kō ngácɨ bê.

²⁵ ǐ'bɨ'bɨwá â'dô lô'dé'á ǐnyákú drɨ̃ 'bũú lésɨ.

Ngá 'bũú 'álá rɨ 'bá yɨ ndrɨ̃ drɨ̃ rú íyázó kɨzɨ-kɨzɨ.'
Ísáyā 13.10; 34.4

²⁶ "ǐtú rɨ 'dɨ tú rɨ, ǒjɨlā drɨ̃ má Ôvârí drɨ̃ âjólé
úrú lésɨ rɨ ndrɨ̃zó tō ânɨrɨ̃ 'á úrú lésɨ mbârāsāsā
bê. Má â'dô ânɨ'á cú mbârākā ạngɨ bê gõ'dá kpá
ǎmbā Ôvârí kâ rɨ bê.

²⁷ Má â'dô mālāyíkā ámakâ rɨ 'bá yɨ âjó'á vō
ǎngó nō drɨ̃ rɨ 'ásɨ ndrɨ̃, tālā nɨ'á ǒjɨlā gólɨyɨ
Ôvârí drɨ̃ épélé trá tã ârí 'bá ámakâ ró rɨ 'bá yɨ
ê'bélé tũ vō ǎlô 'á ạngó drɨ̃ sɨ ndrɨ̃."

²⁸ Yésũ âtâ kpá gólɨyɨ drɨ̃ kɨ nɨ rɨ, "Nɨ ɨsũ tã
lāmbé gólā ôzê ɨmvũ â'dá 'bá kɨ trá ǎnyɨ 'ê'á
âcálé rɨ tāsɨ. Ôzō nɨ ǒndrê fê bɨ ǎ'dô trá ârō'á
kǎ'dâ-kǎ'dâ rɨ, 'dɨ̃ nɨ ɨsũ kɨ nɨ rɨ, ôzê ɨmvũ trá
'ê'á âcálé.

²⁹ ǐtɨ rɨ, ǒzō nɨ ǒndrê ngá má drɨ̃ tã lâ ạngũlɨ
'dɨ̃ 'bá yɨ trá rú 'ê'á rɨ, nɨ â'dô nɨ'á lâ kɨ, ǐtú má
drɨ̃ 'êzó ạngólé 'á lâ rɨ bí 'ê'á âcálé.

³⁰ Má âtâ ǎnɨ drɨ̃ nō úlɨ pǎtɨ-pǎtɨ 'ɨ. Tã má
drɨ̃ âtálé ǎnɨ drɨ̃ nō 'bá yɨ ndrɨ̃ â'dô rú 'ê'á drê
ǎkpākā'dā ǒjɨlā ũrũkâ 'bá yɨ gólɨyɨ lédrê-lédrê ró
ngbāngbānō nō 'bá yɨ ôdrǎá drê kō.

³¹ ǐnyákú drɨ̃ 'bũú bê â'dô rú ndê'á. Gõ'dá tã
ámakâ má drɨ̃ âtálé nō 'bá yɨ ndêê rú kō, â'dô rú
'ê'á ndrɨ̃."

³² Yésũ âtâ kpá kɨ nɨ rɨ, "ǒjɨlā ǎzākā nɨ̃ kâyɨ má
drɨ̃ âcázó ạngólé ạngó nō 'á rɨ kō. Gõ'dá mālāyíkā
'bũú 'álá rɨ 'bá yɨ nɨ̃ kpá kō. Kpálé má Ôvârí rɨ

mvá ró rî n̄jî kâÿî rî 'dĩ kpá kô, cé Ôvârí ãmâ átá n̄jî íyîngá n̄jî.

³³ Ānî lĩfĩ òmbâ ãnî rú, n̄jî rî tị írátā-írátā sī, tãlã m̄ n̄jî kâÿî mb̄imb̄i tã rî 'dĩ drí 'èzò â'dólé 'á lâ rî kô.

³⁴ “Āgō-āgō ámákâ â'dô 'bã'á òzō āgō gólâ 'bã âyé 'bá ngāzò n̄lĩ âcĩ 'á rî kâtí. Drē ākpākã'dã gólâ ngá drē kô rî, gólâ lânjî lôsī trá cé tịtị ngá 'è 'bá íyíkâ drí 'èlé. Gólâ âtã tã kpá lómígówá íyíkâ âtị tị rî drí vō ârĩlĩ dódó.

³⁵ Ānî lĩfĩ òmbâ tã ámákâ ârĩlĩ dódó, òzō lómígówá 'dĩ kâtí, n̄jî n̄jî kô má â'dô âcã'á āgólé ángô tú. Má â'dô íyîngá âcã'á āgólé lãnjátúlĩ sī, ã'bí ító 'á, 'ã'ú-lúgú cĩrĩ sī ngátã cĩjínó yã rî.

³⁶ Nĩ kô â'dú kô. Nĩ rî njãã, má â'dô âcã'á āgólé nyĩ ró ãnî úsúlĩ ÿtú ãnî drí n̄lĩ kô rî 'á.

³⁷ Má âtã kpá úlĩ ãlôlã nõ ÿ'dĩ ãnî drí ndrĩ. Ānî lĩfĩ òmbâ tã rî 'dĩ drĩ dódó. Úlĩ ãdũkũ ámákâ ãnî drí rî ÿ'dĩ 'dĩ.”

14

Tã òkó ãzã drí dõ dãzò Yésũ drĩ rĩ

(Mătáyõ 26.1-16; Lúkã 7.37-38; Yõwãnĩ 12.1-8)

¹ Kâÿî ãmbúkũ lâkĩ trá rĩ ÿtú kãrãmã lâvũ-lâvũ kôrô kã* rî drí 'èzò âcálé. Kãrãmã rî 'dĩ úzĩ kpá kãrãmã ãmbãtã ãkú ãkó rî nyã kã. Drē ākpākã'dã sịsị kâÿî kãrãmã 'dĩ kã drí âcã ãkó rî,

* **14:1 14.1 Kãrãmã lâvũ-lâvũ kôrô kã** 'Dĩ kãrãmã òjĩlã Yúdã yĩ kã drí kâÿî gólĩyĩ á'bìyã yĩ drí âfòzò Mășĩrĩ 'ásĩ rĩ tã lâ ÿsũzò rĩ. Gólĩyĩ úfũ kãbĩlĩkĩ ãrĩ lâ lôbêlé gólĩyĩ drí âtị tị sī, â'dô ró bê lâmbé ró mālãyĩkã drí ndrêlé lâvũzò bê kôrô âtị tị sī tã lâ òzò mvã drĩ-kákã gólĩyĩkã ágò ró rî 'bã yĩ úfũ kô.

drī-'bá ạngí Yúdạ yí kâ rî 'bá yí gō'dá lã'bí ímbá
'bá bê trá rĩ'á ìyì tã lônđã'á ìnìnì ró Yésũ rî rũzó
fũlì vólé.

² Kpálé gólìyì lē bê trá Yésũ rî fũlì rî, gólìyì kī
nĩ rî, “Mā rũ gólâ kô kạyì kārámā kâ 'dĩ sĩ, tãlã
òjílã dũũ 'dĩ 'bá yí òzó ìyì ngãa ặặ ró Yésũ rî
pãlé cú ẵmạ drịgạ sĩ.” Gólìyì lē kārámā ặđũkũ
tếlế ì'dĩ.

³ Kạyì rî 'dĩ sĩ, Yésũ rî gógó rĩ'á Bếtánĩ 'alã.
Gólâ rî ặgô ặzã gólâ drì ặđélé ngá lặzế ặrì kã
'ặsĩ, rũ bê Símónã rî drì 'bã 'alã. Gõ'dá Yésũ yí
bê trá rĩ'á nyặsã nyặ'á tólã rî, òkó ặzã drì ngặzó
ặfílì cú mặlặngĩ* dồ ặjì bê tũrũ-tũrũ lặgì lã drì
'bặlế kờrô rî kã bê yí drịgạ. Dồ rî 'dĩ, rũ lã rĩ'á
nặrặđã. Ớtì rî, òkó 'dĩ drì cặzó Yésũ ngặlã. Drìlã
mặlặngĩ tị pặzó, gồ'dá dồ 'á lã 'dĩ útúzó trũtrũ
tìlìlì Yésũ drị, ặ'dồ ró bê gólâ rî ìnặjặzó.

⁴ Nặngạ sĩ, òjílã ừrũkặ 'bá yí jồ 'alã rî yí drì
ngặzó rĩ'á ứlì ặtặlế ặặặ sĩ ìyì lặfặlế 'ặsĩ kĩ nĩ rî,
“Òkó 'dĩ ìzã dồ lặgì lã drì 'bặlế kờrô 'dĩ đặlế vũdrị
ặ'dồ tặsĩ yặ?”

⁵ Lặfặ gặzó lã rî lặvũ gặặặ lặfặ ngá 'ế 'bá kã ndrô
ặlồ kã rî drị sĩ. Gólâ ặ'dồ tìkồ dồ 'dì lặzặ'á gặlì
vólế tặlã lặfặ lã 'dĩ tặsĩ fếlế ngá ặkồ lế 'bá drì.”
Gólìyì ặtã ứlì trá rồ òkồ rî 'dĩ drì.

⁶ Ớtì rî, Yésũ drì tặ-drị lồgồzó gólìyì drì kĩ nĩ rî,
“Nĩ rî òkồ 'dĩ ìkpồkpồlồlồ ặ'dồ tặsĩ yặ? Gólâ 'ế
tặ sũsũ trá mặ drì.

⁷ Ngá ặkồ lế 'bã ặ'dồ ặ'dồ'á zặặ ặnyì ặnì drì
pặlế zặặ cế, òzồ ặnì drì lếlế rì tì. Gồ'dá mặ rì
gồgó ặ'dồ kồ zặặ cế ặnì bê.

* 14:3 14.3 *Mặlặngĩ* 'Dĩ ếếế kùnì zặlì ặlặbặsếtã rì 'ặsĩ.

⁸ Ōkó nō 'ê ngá gólâ drí îcálé 'êlâ má drí rî trá. Gólâ dā dō ãjî bê tūrũ-tūrũ 'dî trá má drĩĩ amâ rú'bánâ édélé sísî amâ ävō lãpî äkó 'bú 'á.*

⁹ Pãtĩĩ vō drĩ 'ásî ndrĩ ängó 'ásî, õjilã õtírĩ rĩĩ tã âti-âti Ôvârî kã ngĩlî rî, gólĩyî â'dô kpá tã õkó nō drí 'êlé trá nō ngĩ'á tólâ, gólâ rî tã äãgã ró bê drĩ 'á."

¹⁰ Vó lâ sî, lâjô'bánâ älo müdrî-drî-lâ-ngâ-rî rî 'bánâ yî lâfálé 'ásî rú bê Yúdã Īsîkãrĩyótã rî drí ngãzó nĩlî drî-'bánâ ängî Yúdã yî kã rî 'bánâ yî rî ngálâ, ä'dô ró bê Yésũ rî drî-bã fêlé rũlî.

¹¹ Gólĩyî rĩ'á äyĩkō ämbã sî úlî Yúdã kã 'dĩ 'á. Nĩngã sî rî, gólĩyî drí tã 'bãzó lâfã fëzó Yúdã drí. Tã rî 'dĩ tãsî rî, Yúdã drí lãtî ndãzó Yésũ rî fëzó gólĩyî drígã.

Tã Yésũ drí ngã nyãnyã ädũkũ nyãzó lâjô'bánâ iyĩkã rî 'bánâ yî bê

(Mätáyõ 26.17-30; Lúkã 22.7-23; Yõwãnî 13.21-30)

¹² Kãyî drî-kákã kãrãmã ämbãtã äkú äkó rî kã, gã'dã kpá rĩ'á kãyî rĩzó kãbĩlĩkĩ ûlĩlî lâmbé lãvũ-lãvũ kôrô ätî tî sî kã ró rî ã'dî, lâjô'bánâ Yésũ kã rî 'bánâ yî drí ngãzó gólâ rî ãjilî kî nĩ rî, "Nĩ lë ämã drí vō édélé ängô lé, ä'dô ró ämã drí nyãsä lãvũ-lãvũ kôrô kã nō nyãzó 'á lâ kpãkã älo yã?"

¹³ Nĩngã sî, Yésũ drí lâjô'bánâ iyĩkã rî rî 'bánâ yî äzízó gólĩyî müdrî-drî-lâ-ngâ-rî 'dî 'bánâ yî lâfálé sî. Drilã ngãzó tã pëlé gólĩyî drí kî nĩ rî, "Nĩ nĩ filî Yërosãlémã 'álâ. Tólâ nĩ ä'dô ägô ûsú'á rĩ'á

* **14:8 14.8** Lã'bî Yúdã yî kã vó ró, ãjî ävō dō sî äkpãkã'dã sísî lãpî äkó lâ 'bú 'á.

līm̄vū līm̄vó līm̄vū bê dūū yí 'á rī n̄j̄'á. Nī 'dē, nī bê ró gólâ rī vó, būúũ gólâ ōfi ró jó 'álâ.

14 Gō'dá nī ìj̄i ró tã jó l̄ip̄i 'dī t̄i k̄i n̄i rī, 'Tã ìmbá 'bá ìj̄i tã nô n̄i k̄i, "Jó ūmú kâ ángô lé ró âmâ dr̄i nyāsá k̄arāmā l̄avũ-l̄avũ kôrô rī kâ nyāzó 'á lâ l̄ājó'bá âmákâ rī 'bá yí bê yã?" '

15 Tólâ rī, jó l̄ip̄i â'dô ân̄i âj̄i'á jó l̄ākū ūrú lés̄i rī 'álâ, éédê trá nj̄ââ t̄arābízā yí bê yí 'á. Nī édê vō rī 'dī âmâ dr̄i ngá nyāzó 'á lâ tólâ."

16 Ítí rī, l̄ājó'bá r̄i 'dī 'bá yí dr̄i ngāzó n̄l̄i ìȳi. Gō'dá gól̄iȳi dr̄i cāzó j̄ar̄ib̄ã ạnḡi nã 'álâ. Gō'dá tã Yésū dr̄i r̄alé trá gól̄iȳi dr̄i 'dī 'bá yí, dr̄il̄iȳi 'ézó lâ, té ōzō Yésū dr̄i âtálé rī tí. Dr̄il̄iȳi nyāsá 'ézó dódó ìt̄i k̄arāmā l̄avũ-l̄avũ kôrô rī kâ tās̄i.

17 N̄ingá s̄i, l̄anj̄at̄ul̄i bê, Yésū yí dr̄i cāzó tólâ l̄ājó'bá ìȳikâ m̄udr̄i-dr̄i-lâ-ngâ-r̄i 'dī 'bá yí bê nyāsá k̄arāmā kâ nyālé.

18 Gō'dá gól̄iȳi dr̄e r̄i'á d̄ir̄i gb̄ãâ t̄arābízā rú s̄i nyāsá nyã'á ìȳi rī, Yésū dr̄i ngāzó tã âtálé gól̄iȳi dr̄i k̄i n̄i rī, "P̄at̄t̄i ró, ōj̄il̄ã ãlô ân̄i r̄i 'bá t̄arābízā rú s̄i nyāsá nyālé nô 'bá yí 'ás̄i â'dô âmâ dr̄i-bã f̄e'á n̄i âj̄ú-'bá-ãz̄i âmákâ yí dr̄i."

19 Gō'dá l̄ājó'bá 'dī 'bá yí âr̄il̄i bê úl̄i 'dī 'bá yí rī, dr̄il̄iȳi â'dózó tã ìs̄ū-ìs̄ū ró. Gō'dá gól̄iȳi dr̄i ngāzó ãlô-ãlô Yésū rī ìj̄il̄i k̄i n̄i rī, "Â'dô ìcá'á trá má dr̄i â'dózó ōj̄il̄ã rī 'dī ró yã? Ícá kô."

20 Ít̄i, Yésū dr̄i tã-dr̄i lôgōzó gól̄iȳi dr̄i k̄i n̄i rī, "Gólâ 'ẽ 'bá âmâ dr̄i-bã f̄elé rī, ân̄i l̄ājó'bá âmákâ nô 'bá yí l̄áfalé s̄i. Gólâ ì'dī 'ẽ 'bá âm̄bātã ìȳikâ tr̄olé solé s̄ãán̄i mvá âtó kâ 'á 'dūwã má bê rī.

21 Mâ gólâ âj̄olé ūrú lés̄i rī, â'dô dr̄ã'á nyé ōzō ìḡil̄i trá búkū Ôv̄ar̄i kâ 'á âmâ tās̄i rī k̄at̄i. Gō'dá

ãgô gólâ 'ê 'bá ámâ drí-bã fêlé ámâ ãjú-'bá-ãzí yí drí 'dĩ, lâṅô â'dô 'dê'á gólâ drĩ rōô. Â'dô â'dó'á kó tândí ró tí òzō úũtĩ ãgô rĩ 'dĩ kô'dáwá rĩ."

²² Gõ'dá gólĩyĩ drē bê zãã ngá nyã'á ãyĩ rĩ, Yésũ drí ãmbãtã âtrōzó ãwô-ĩtĩ 'êzô Ôvârí drí, gõ'dá gólâ drí 'â lâ pĩzô. Gólâ drí trōzó lâ fêlé lâjô'bá íyíkâ 'dĩ 'bá yí drí ndrĩ, gõ'dá drílâ tâ âtázó gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, "Nĩ nyã, nõô ámâ rú'bá 'î."

²³ Vó lâ sĩ, Yésũ drí ãgã òdrá âlâ'bã kã rĩ âtrōzó. Drílâ ãwô-ĩtĩ 'êzô Ôvârí drí. Gõ'dá gólâ drí trōzó lâ fêlé lâjô'bá íyíkâ yí drí. Drílĩyĩ mvũzó lâ.

²⁴ Gólĩyĩ òtĩrĩ rĩ mvũlâ rĩ, Yésũ drí tâ âtázó gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, "Nõô ámâ ãrí tâ-drĩ lēlē ó'dí rĩ kã, gólâ 'ê 'bá rãlé má rú sĩ rĩ ã'dĩ ãnĩ òjĩlã dũũ pãlé, òzô Ôvârí drí 'bãlé trá rĩ tí.

²⁵ Má âtã ãnĩ drí nõ tâ pãtĩ 'î. Nõô rĩ vósĩ, mã mvũ òdrá âlâ'bã kã gõ'dá kô ãnĩ bê kpá ó'dí, mã â'dô mvũ'á lâ ãnĩ bê té ãtú gólâ òjĩlã drí Ôvârí rĩ ndrēzó ãngô nõ rũ 'bá ró rĩ sĩ."

²⁶ Nĩngá sĩ, gólĩyĩ drí ngãzó lóngó ngôlé Ôvârí rĩ lũyízó. Vó lâ 'ásĩ, drílĩyĩ ngãzó fólé nĩlĩ únĩ fê dō kã bê yí drĩ drĩ 'álã.

Tã Yésũ drí tâ ãngũzó kĩ, Pétērō â'dô íyĩ tĩ gã'á rĩ

(Mátáyō 26.31-35; Lúkã 22.31-34; Yōwánĩ 13.36-38)

²⁷ Lãtĩ drĩ rĩ, Yésũ drí tâ âtázó lâjô'bá íyíkâ rĩ 'bá yí drí kĩ nĩ rĩ, "Nĩ â'dô ndrĩ 'dó ámâ âyé'á. Â'dô â'dó'á òzô Ôvârí drí âtálé trá ãkũ ró búkũ

íyíkâ 'á rî kâtí kī, yí â'dô lôkí 'bá fũ'á, gō'dá kábīlīkī â'dô rû lâpē'á ndrī.

²⁸ Má âtâ ânī drī, ōzō má ōlīdrī trá ōdrā 'ásī rī, má â'dô cā'á sīsī ânī drī Gālīlayā 'álâ, nī â'dô âmâ ūsú'á tólâ."

²⁹ Nīngá sī, Pētērō drī ngāzō tā âtalé Yēsū drī kī nī rī, "Ōzō â'dô kpálé lājó'bán ōjâ ūgúlī nī ní drī rī, mâ rī gógó nyāányâ lâ já ūgúlī ní drī kō ālōwálâ."

³⁰ Nīngá sī, Yēsū drī tā-drī lôgōzō drīlâ kī nī rī, "Má âtâ tā pātī 'ī ní drī. Ngácī nō sī, drē ākpākā'dā 'ā'ú-lúgú 'bé cīrī kō ândâlâ rī, ní â'dô tī gā'á má rú sī. Nī â kī'á nī rī, yí nījī mâ kō ândâlâ nâ."

³¹ Gō'dá Pētērō drī tā âtázó ngbálá-ngbálá kī nī rī, "Mâ rī'á njāâ drālé ní bê, má gāá tī kō." Gō'dá lājó'bán āzâ 'dī 'bá yī âtâ īyī kpá ndrī 'dó ulī Pētērō kâ ālôlâ 'dī ī'dī.

*Rātāā Yēsū kâ 'ēlé Gētēsēmānī 'álâ drē
ākpākā'dā úfú gólâ kō rī
(Mātáyō 26.36-46; Lúkā 22.39-46)*

³² Nīngá sī, Yēsū yī lājó'bán íyíkâ yī bê, drīlīyī ngāzō nīlī vō zīlī Gētēsēmānī rī 'álâ. Tólâ, Yēsū drī tā âtázó gólīyī āzâ 'bá yī drī kī nī rī, "Nī rī nōngá, mâ drē nī'á rātāā 'ēlé."

³³ Nīngá sī, Yēsū drī Pētērō, Yākóbā gō'dá Yōwānī yī bê drīzō kpāâ yī bê. Drīlâ ngāzō â'dólé tā īsū ró rōō gō'dá kpá īzā ró.

³⁴ Gō'dá nīngá sī, drīlâ tā âtázó gólīyī drī kī nī rī, "Mâ trá rī'á īzā ró rōō, má īsū tā kī, īzā má rú

trá rōô, â'dô ámâ fũ'á nĩ. Nĩ rĩ nōngá lĩfĩ lōmbâ sĩ â'dólé ānĩ vó lōkílí.”

³⁵ Ītí, Yésũ drí nĩzó gbíyá ățĩ 'álâ. Drílâ ngăzó íyĩ âdălé ădrũ vũdrĩ, gō'dá ngăzó tĩ írátălé Ôvârí drí kĩ nĩ rĩ, “Ôzō ĩncâ trá rĩ, ní âyê mâ kô ĩzâ nĩlĩ.

³⁶ Ámâ átá, rĩ'á ní drí lânō âkó tâ tĩ 'ězó cé tĩtĩ. Ītí rĩ, ní trō ĩgă lânō kâ nō vólé má drĩgá sĩ.* Gō'dá kpálé má ôlě ní drí ámâ pălé rĩ, má â'dô ngá ní drí lělé má drí 'ělé rĩ 'ě'á.”

³⁷ Vó lâ sĩ, Yésũ drí ngăzó gólé lăjó'bá íyĩkâ nâ 'dĩ 'bá yĩ ngálâ. Gólâ úsũ gólĩyĩ â'dú kō'á. Gō'dá drílâ tâ âtázó Sĩmónă Pétěrō drí kĩ nĩ rĩ, “Sĩmónă, ānĩ â'dú kō'á yă? Nĩ ĩcâ kô rĩlĩ cé ĩtú-pá âlō ĩfĩ ngbâ vō lōkílí yă?

³⁸ Ámâ ădrúpĩ yĩ, nĩ lōkĩ ānĩ nyăányă gō'dá nĩ írátă ró tĩ, tâlâ nĩ ôzó kô tâ ányă 'ěê. Má nĩ trá, nĩ lě tâ mbĩmbĩ rĩ 'ělé, gō'dá ānĩ mbârâkă âkó 'ězó lâ.”

³⁹ Nĩngá sĩ, Yésũ drí ngăzó nĩlĩ kpá ó'dí nĩ'á rătăă âlôlâ 'dĩ 'ělé Ôvârí drí.

⁴⁰ Gō'dá gólâ âgō bê lăjó'bá íyĩkâ nâ 'dĩ 'bá yĩ ngálâ rĩ, gólâ úsũ gólĩyĩ kpá zăâ â'dú kō'á, tâlâ gólĩyĩ rĩ'á lĩndĩ'á. Gō'dá Yésũ drí gólĩyĩ ĩjízó kĩ, “Nĩ rĩ â'dú kólé nōtĩ â'dô tāsĩ yă?” Nĩngá sĩ, gólĩyĩ nĩlĩ tâ-drĩ ĩyĩ drí 'ě'á lōgólâ Yésũ drí rĩ kô.

⁴¹ Nĩngá sĩ, Yésũ drí ngăzó nĩlĩ kpá ó'dí rătăă 'ělé, gō'dá drílâ âgōzó. Gō'dá gólâ úsũ bê lăjó'bá íyĩkâ nâ 'dĩ 'bá yĩ drě kpá zăâ â'dú kō'á rĩ, drílâ ngăzó tâ âtălé gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Ānĩ drě zăâ â'dú

* **14:36 14.36 Īgă lânō kâ** 'Dĩ rĩ'á ôdră Yésũ kâ fê lălĩ-lălĩ drĩlĩ rĩ rĩ'đĩ gō'dá kpá lânjĩ-lânjĩ tâ ōnjĩ ōjilă kâ ndrĩ rĩ nĩnjĩ lâ kâ 'ĩ.

kō'á yā? Ícâ trá 'dĩ. Nĩ ndrê drê, ngbãangbânõ rĩ, mã gólâ Ôvârí drí âjólé úrú lésĩ rĩ ó'ê trá fêlâ âjú-'bá-âzí drígá.

⁴² Gólâ âmâ drĩ-bã fê 'bá rĩ trá ânĩ'á. Nĩ ngâ úrú, mã nĩ ró rú úsúlí gólĩyí bê lâtĩ 'á."

Tã ódrí Yésũ rĩ rüzó rĩ

(Mâtáyō 26.47-56; Lúkã 22.47-53; Yōwánĩ 18.3-12)

⁴³ Yésũ òtírĩ rĩ úlĩ átálé rĩ, Yúdã gólâ â'dó 'bá ãlô lâjó'bá mùdrĩ-drĩ-lâ-ngâ-rĩ Yésũ kâ rĩ 'bá yĩ 'ásĩ rĩ drí âcázó. Gólâ âdrĩ òjílã tĩlĩlĩ kpãã yĩ bê. Gólĩyĩ cú lĩgú mbêlèsó-mbêlèsô rĩ 'bá yĩ bê, gõ'dá kpá pĩdrĩgú kũjũbĩ-kũjũbĩ rĩ 'bá yĩ bê. Òjílã tĩlĩlĩ âjólé Yúdã bê 'dĩ 'bá yĩ, drĩ-'bá ângĩ Yúdã yĩ kâ rĩ 'bá yĩ, lâ'bĩ ìmbá 'bá yĩ, gõ'dá kpá òjílã gólĩyĩ â'dó 'bá sĩsĩ-lésĩ rĩ 'bá yĩ bê âjô gólĩyĩ nĩ.

⁴⁴ Drê ãkpãkã'dã gólĩyĩ âcá drê kô'dáwá rĩ, Yúdã rĩ 'dĩ lē tâ-drĩ trá kíri ró òjílã tĩlĩlĩ 'dĩ 'bá yĩ drí Yésũ rĩ â'dázó. Gólâ kĩ òjílã rĩ 'dĩ 'bá yĩ drí rĩ, "Òjílã gólâ mã drí âmvólé gōzó bĩ-'bálé lâ vólé rĩ, 'dĩ gólâ ì'dĩ ânĩ drí rũlĩ ãngbũ òmbélé njĩrí-njĩrí trólé vólé lôkĩ-lôkĩ lâ ró rĩ."

⁴⁵ Nĩngá sĩ, gólĩyĩ âcá bê rĩ, kôrô Yúdã drí ânĩzó Yésũ rĩ zĩlĩ "Tã ìmbá 'bá!" gõ'dá gólâ rĩ âmvózó gōzó bĩ-'bálé lâ vólé.

⁴⁶ Ítĩ rĩ, kôrô ãgô 'dĩ 'bá yĩ drí ngãzó ndrôlé ãngbũ Yésũ drĩ. Gõ'dá drĩlĩyĩ Yésũ rĩ rüzó.

⁴⁷ Bê trá ítĩ rĩ, lâjó'bá Yésũ kâ ãlô rĩ drí ngãzó lĩgú mbêlèsô íyĩkâ ângílĩ ãhōwã, fókã lâ 'ásĩ rú füzó. Gõ'dá drílã ãgô ãzã ãlô rĩ bĩ lâ gãzó njĩyã.

Āgō 'dĩ rû ì'bũ 'bá drĩ-'bá drĩ-'bá āzĩ drĩĩ kâ rĩ ì'dĩ.

⁴⁸ Nĩngá sī, Yésũ drĩ tã âtázó òjílã dũũ 'dĩ 'bá yĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Nĩ ânĩ âmã rũlĩ pĩdrĩgú ândrê ândrê bê gō'dá kpá lĩgú mbēlēsó-mbēlēsô bê â'dô tāsĩ yã? Mâ drĩ-'bá òjílã ònjĩ kâ 'ĩ mĩrĩ rú yã?

⁴⁹ Mã rĩ rĩlĩ ânĩ bê ìtũ vósĩ cé. Má rĩ rĩlĩ tã â'dalé ă'dĩ-drĩ jó ąngĩ Ôvârí kâ rĩ kâ 'á. Drē má â'dô bê tólã rĩ, nĩ rú mã kô. Gō'dá 'dĩ rĩ'á mbĩ, tã tã ìgĩ Ôvârí kâ drĩ âtalé rĩ drĩ rû 'ězó.”

⁵⁰ Ītĩ rĩ, lăjó'bá Yésũ kâ 'dĩ 'bá yĩ ndrĩ drĩ Yésũ rĩ âyézó, gō'dá ngăzó rălé ìyĩ vólé.

⁵¹ Gō'dá āgō ānjĩ ālô ítã tândĩ gō 'bá tākó yĩ rú rĩ trá rĩ'á 'dē'á Yésũ vósĩ. Gō'dá òjílã 'dĩ 'bá yĩ ndrô ìyĩ bê ąngbũ drĩ lâ rĩ,

⁵² drílã ìyĩ ânjózó ăpōwã, ítã ìyĩkã ālô 'dĩ âyélé gólĩyĩ drĩgá, răzó ùndú ró.

*Tã Yésũ rĩ ăjızó drĩ-'bá Yúdă yĩ kâ ândrá rĩ
(Mătáyō 26.57-68; Lúkă 22.54-55, 63-71;
Yōwánĩ 18.13-14, 19-24)*

⁵³ Nĩngá sī, òjílã 'dĩ 'bá yĩ drĩ Yésũ rĩ drĩzó ăjĩlĩ āmbá drĩ-'bá ąngĩ Yúdă yĩ kâ rĩ 'bá yĩ kâ rĩ ândrá. Drĩ-'bá ąngĩ ăzã 'bá yĩ 'dó ndrĩ lă'bĩ ĩmbá 'bá yĩ bê, gō'dá gólĩyĩ â'dó 'bá sısĩ-lésĩ rĩ 'bá yĩ bê drĩ rû ê'bézó tũ tólã.

⁵⁴ Gō'dá Pétērô drĩ ngăzó 'dělé Yésũ yĩ vó gĩã jējē ró vólé 'álã. Vó lâ sī, drílã âfızó kírĩ ă'dĩ-drĩ āmbá drĩ-'bá ąngĩ Yúdă yĩ kâ rĩ 'bá yĩ kâ rĩ kâ 'á. Tólã drĩlĩyĩ rĩzó lăşĩ yălé kpākã ālô lómígówá 'dĩ 'bá yĩ bê.

⁵⁵ Gō'dá jó 'álã rĩ, drĩ-'bá ąngĩ 'dĩ 'bá yĩ ndrĩ 'dó tã kĩ 'bá ăzã 'bá yĩ bê rĩ'á zã ìyĩ tã ífĩ lōndã'á

lô'bālé Yésū rú cú ítí, ã'dô ró bê gólâ rî füzó volé. Níngá sī rî, Yésū rī'á cú ítí tã ònjī ãkó.

⁵⁶ Òjílã dūú ádô ìyí ònjō trá Yésū rú. Gõ'dá ònjō drílīyī lô'bālé Yésū rú 'dī 'bá yī 'bé drī kô ãlôwálâ.

⁵⁷ Òjílã ùrúkâ 'bá yī ngâ ìyí ádrélé cú ùrú tã lô'bālé Yésū rú ònjō sī kī nī rî,

⁵⁸ “Mã ârî gólâ trá tã átá'á kī nī rî, yí â'dô jó ángí Ôvârí kâ òjílã mvá drí bélé nī nô úfú'á ìzálé volé. Gõ'dá kâyī nâ sī, yí â'dô jó ázâ Ôvârí kâ òjílã mvá drí bélé nī kô'dáwá rî bē'á.”

⁵⁹ Gõ'dá ònjō gólīyíkâ 'dī â'dô bê kpá trá lé ítí rî, 'bé drī kpá kô úlī ázâ drílīyī lô'bālé trá rî 'bá yí bē.

⁶⁰ Níngá sī, ãmbá drī-'bá ángí 'dī 'bá yí kâ 'dī drí ngázó ádrélé ùrú tã kī 'bá ndrī ándrá, tãlâ Yésū rî ìjílí tã ìjī sī. Ítí gólâ kī Yésū drí rî, “Ní lôgõó úlī ãmbá òjílã nô 'bá yí drí rīzó ání ãlī ãjólé ì'dí sī lâ nō kô yã?”

⁶¹ Lé ítí rî, Yésū rî íyíngá gbõ títí ró úlī ìjílí 'dī drī lâ lôgõ ãkó.

Drī-'bá drī-'bá Yúdã yí kâ 'dī 'bá yí kâ 'dī drí Yésū rî ìjízó kpá ó'dí tã ìjī sī kī nī rî, “Ní ìsū áníkâ bê rî, ní 'díyí pã 'bá ájólé ùrú lésí rî ì'dí, gõ'dá kpá Ôvârí gólâ tãndī ãkī rî mvá lâ 'í yã?”

⁶² Níngá sī, Yésū drí tã-drī lôgõzó kī, “Pãtī, mã fí ì'dí gólâ ní drí tã lâ átálé 'dī. Gõ'dá nī â'dô mã gólâ Ôvârí drí ájólé ùrú lésí nô ndrē'á kâyī rí gógó 'dī sī, má òtírī rī Ôvârí mbârâkã ãkī rí drī-ágó drī lésí ró rî, nī â'dô kpá ámâ ndrē'á ágõ-ágõ rî 'dī sī ángó nō 'á mbârâkã Ôvârí kâ bē.”

⁶³ Nīngá sī, drī-'bá ąngí 'dī drí ngāzó ōmbā ró. Drílā ítá íyíkā sīzó ōmbā sī, gō'dá tā átázó kī nī rī, “Ícá gō'dá kō ōjílā āzā 'bá yī drí kpá ngāzó íyí úlí átálé tị gā 'bá ró.

⁶⁴ Ānī ōjílā nô 'bá yī, nī árí lā'dá gólākā Ôvârí rú nõ trá. Āgô nõ lē íyí 'bālē â'dólé Ôvârí kâtí, 'dī sù kō. Ā'dô bê trá ítí rī, mã lēē gō'dá tị gā 'bá āzā kō. Tā įsū ānīkā tā 'dī 'á rī íyíkā ąngô tí ró yā?” Gō'dá nīngá sī, gólīyī drí ngāzó 'dó tā kílí Yésū rú kī nī rī, “Úfú gólá volé.”

⁶⁵ Ítí rī, lómígówá āzā 'bá yī drí ngāzó rī'á tū lúwúlí gólá rú. Drílīyī gólá rī līfī ōmbézó kpâąkū ítá sī. Gō'dá gólīyī drí rīzó Yésū rī âđlị drí mbācīkō sī kị kị. Gō'dá ągōzó íyí tā átálé kī nī rī, “Ní kī yí ā'dô tā ąngū 'bá 'i rī, ní â'dá drē ngbāngbānō ngátá ā'di đị nī âmā lāfálé sī nī yā rī.” Gō'dá ítí rī, lómígówá āzā 'bá yī gólīyī lāfálé 'ásī drí gólá rī trōzó cālē rōô.

*Tā Pétērō drí tị gāzó Yésū rú sī rī
(Mātáyō 26.69-75; Lúkạ 22.56-62; Yōwánī
18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Yésū ōtírī 'bāā drē tā kī 'bá ândrá jó 'álâ rī, Pétērō drí rīzó íyíkā ąkpā ą'di-drī 'á ívī. Ízámvá ălō gólá â'dó 'bá rú į'bū 'bá drī-'bá ąngí 'dī kâ rī ró drí ânīzó ąnyī Pétērō lągátị ą'di-drī 'á.

⁶⁷ Gō'dá nīngá sī, gólâ ndrē bê Pétērō rī'á lặsị tị rī, drílâ ngāzó gólâ rī ndrēlé trịj. Nīngá sī rī, drílâ tā átázó kī nī rī, “Hé, nī ákī fị kpá Yésū Nāzārétā lé 'bá ró rị bê!”

⁶⁸ Ítí rī, Pétērō drí tị gāzó dó. Gólâ kī nī rī, “Má nịj tá ánīkā rī'á átálâ 'dī 'bá yī kō'dáwá. Má nịj

ãgô 'dĩ kô." Gõ'dá Pétērō drí ngāzó nĩlĩ gólé áťĩ ndōgō kâ tị 'álâ ró. Kôrô 'ạ'ú-lúgú drí cịrị 'bếzó.

⁶⁹ Gõ'dá rú ị'bũ 'bá ízámvá ró 'dĩ ndrè bê gólá âdrérê 'á áťĩ ndōgō kâ rị tị 'álâ rị, drílâ ngāzó tã âtálé kpá ó'dí òjílã gólĩyị â'dó 'bá trá âdré'á ãnyị rị 'bá yị drí kị nĩ rị, "Má nị trá, ãgô nō rĩ'á òjílã Yésũ kâ ỉ'dĩ."

⁷⁰ Ítí rị, Pétērō drí tị gāzó kpá ó'dí kị, "Â'dó má ỉ'dĩ kô."

Gõ'dá ịtú-pá dā vósĩ rị, òjílã gólĩyị rị 'bá âdrélé ãnyị Pétērō lặgátị rị 'bá yị drí ngāzó tã âtálé kị nĩ rị, "Pặtị, nị rĩ'á ãlô òjílã Yésũ kâ rị 'bá yị 'ásĩ, tãlã ní ãnĩ Gãlĩláyã lésĩ."*

⁷¹ Gõ'dá Pétērō drí ngāzó íyị lâtrílí kị nĩ rị, "Õzō má ãâdô ònjō 'í rị, ngá ãzâ ò'ê má. Nĩ fú má tãkó kô. Má nị ãgô ãnĩ drí rĩ'á tã lâ âtálé 'dĩ kô."

⁷² Nĩngá sị, kôrô 'ạ'ú-lúgú drí cịrị 'bếzó ândâlâ rị lâ ró. Nĩngá sị, úlị Yésũ kâ âtálé trá kị'á nĩ rị, drê ãkpākã'dã 'ạ'ú-lúgú 'bé cịrị kô ândâlâ rị rị, ní â'dô tị gã'á kị nĩ rị, yị nị má kô'dáwá ândâlâ nâ rị drí kôrô ágázó Pétērō drị. Ítí rị, kpặáfụ Pétērō drí fũzó ãwó bê ònjị tễtễ ró ịlĩndrị bê cõrõ-cõrõ tã ònjị íyíkã 'dĩ tãsị.

15

*Tã kúmú Pílátô drí tã Yésũ kâ kịzó ányâ ró rị
(Mătáyō 27.1-2, 11-26; Lúkã 23.1-5, 13-25;
Yõwánĩ 18.28-19.16)*

* **14:70 14.70** Gólĩyị ãrị Pétērô rị gbórókô trá òzô Gãlĩláyã lé 'bá kâtí.

¹ Ākpā cǐnó, gólǐyī tā kǐ 'bá ró rī yī ndrī drī rīzó ìyī tā ì'bǐlǐ ìyī lǎfálé 'ásī Yésū rú. Gólǐyī ì'dí drī-'bá ǎngí Yúdǎ yí ká rī 'bá yī, gō'dá gólǐyī sísí-lésī rī 'bá yī, lǎ'bí ìmbá 'bá yí bē. Nǐngá sī, drǐlǐyī tā-drī kǐzó Yésū rī ômbélé drǐlǐ ǎjǐlǐ kúmú Pǐlátō* ǎndrá, Pǐlátō òlě ró tā-drī bē gólá rī fūzó.

² Gō'dá nǐngá sī, gólǐyī fǐlǐ bē kúmú Pǐlátō drǐlǐ jó 'alá tā Yésū ká 'dǐ ngǐlǐ drǐlǎ rī, Pǐlátō drī ngǎzó Yésū rī ìjǐlǐ kǐ, "Ní ì'dí kúmú ǎngí òjǐlǎ ǎníká Yúdǎ yí ká rī ká yā?" Nǐngá sī, Yésū drī tā ìjǐ kúmú ká 'dǐ drī lǎ lôgōzó kǐ, "À'bǎ'á fí òzō ní drī ǎtálé 'dǐ tí."

³ Nǐngá sī, drī-'bá ǎngí Yúdǎ yí ká 'dǐ 'bá yī drī ngǎzó tā ǎ'bǎlě kpá ó'dí Yésū rú. Gólǐyī kǐ nǐ rī kúmú Pǐlátō drī rī, Yésū ò'è tā ònjí trá dūu.

⁴ Gō'dá tǎlǎ úlǐ 'dǐ 'bá yī tǎsī rī, Pǐlátō drī ngǎzó Yésū rī ìjǐlǐ kpá ó'dí, "Ní ǎ'dô tā nò drī lǎ lôgō'á trá yā? Ní ǎrǐ tā ònjí ǎníká 'èlě dūu nò tā lǎ trá yā?"

⁵ ǎ'dô bē ìtí rī, Yésū lôgōó tā ìjǐ 'dǐ drī lǎ kô kúmú Pǐlátō drī ǎlôwálá. Ìtí rī, Pǐlátō rī tǐ drī ǎ'dízó ndrú.*

⁶ Gō'dá lǎ'bí ǎzǎ kpá bē rǐ'á kǎyǐ kǎrámǎ lǎvũ-lǎvũ kôró ká nǎ 'á, ódrǐ òjǐlǎ ǎlô ìnjízó volé gǎnǐmǎ 'ásí. Òjǐlǎ gólá ódrǐ njǐlǐ ìnjǐlǐ rī, gólá ì'dí ìnjǐlǐ gǎnǐmǎ 'ásí.

* **15:1 15.1 Pǐlátō** Gólá ì'dí kúmú Rómǎ 'bá ká rǐ 'bá 'bǎdrǐ Yúdǎyǎ ká drǐlǐ rī. Drī-'bá Yúdǎ yí ká 'dǐ 'bá yí ǎjǐ Yésū trá gólá ngálá, tǎlǎ rǐ'á cé kúmú Rómǎ ká rǐ 'bá yí ì'dí tā-vó òjǐlǎ ká kǐlǐ rǐ'á fūlǎ. * **15:5 15.5** Pǐlátō ìsū tā kǐ, Yésū ǎ'dó kô tā ònjí tètē 'è 'bá 'í. Tǎ 'dǐ tǎsī rī, Pǐlátō rī tǐ drī ǎ'dízó, tǎlǎ Yésū ǎtá tā mbǐmbǐ ìyí nyǎányá pǎzó kô.

7 Āgō āzâ bê rĩ'á gǎnimǎ 'á, rú lâ Bārábā. Gólīyī rĩ'á ōjílā ūrūkā gǎ 'bá trá īyī kōrá ró rī 'bá yī bê. Bārábā rī gógó fù ōjílā āzâ 'bá yī trá kǎyī gólā drī tā sōzó ōjílā 'á rú jālē kōrá ró mūrī Rómā kǎ rú rī sī.

8 Tālā lâ'bí 'dī tāsī rī, ōjílā tǐlǐlǐ drī ânīzó īyī kúmú Pīlátō ngálā tā ījílí gólā tǐ ōjílā ālō gǎnimǎ 'á rī īnjī-īnjī lâ volé rī tāsī, ōzō gólā drī rīrī trá 'ēlā ndrō vósī cé ĩtú kārāmā rī 'dī kǎ tú rī kátí.

9 Nīngá sī rī, kúmú Pīlátō drī ngāzó ōjílā rī 'dī 'bá yī ījílí kī nī rī, “Nī lē má īnjī kúmú ǎngí ānī Yúdǎ yī kǎ nō ĩ'dī volé gǎnimǎ 'ásī yǎ?”*

10 Pīlátō ījī tā 'dī ĩtí lâ 'dī ró, tǎlā gólā nǐ trá dódó kī nī rī, drī-'bá Yúdǎ yī kǎ 'dī 'bá yī 'ē īyī Yésū rī rūlǐ ājílí yī drī, tǎlā drī-ǎcē Yésū kǎ 'dī āgī-āgī gólīyī lǐfǐ.

11 Gō'dá drī-'bá rī 'dī 'bá yī lēé īyī tā rī 'dī kō ālōwálā. Gō'dá gólīyī rī īyíkā trá zāā tā sōlé ōjílā tǐlǐlǐ 'dī 'bá yī 'á, ā'dô ró tā ījílí Bārábā rī īnjízó ĩ'dī volé gǎnimǎ 'ásī Yésū rī vō 'á.

12 Nīngá sī, Pīlátō drī gólīyī ījízó kī, “Nī lē má ō'ē ā'dô ĩ'dī gólā ódrí zǐlǐ trá kúmú Yúdǎ yī kǎ ró nō drī yǎ?”

13 ĩtí rī, ōjílā tǐlǐlǐ 'dī 'bá yī drī ngāzó āngbálé kǎwō kī, “Īpā gólā ngárǎ fē lǎlǐ-lǎlǐ drī, tǎlā gólā ōdrǎ ró bê volé.”

14 Nīngá sī, kúmú Pīlátō drī gólīyī ījízó kī, “Tālā ā'dô 'ī má drī tā ōnjí tētē 'dī 'ēzó yǎ? Gólā 'ē ā'dô 'ī ōnjí tētē ró yǎ?”* Gō'dá ōjílā 'dī 'bá yī gǎ dó tā

* 15:9 15.9 Pīlátō ĩjī tā 'dī ĩtí 'dī, tǎlā gólā lē tǐkó ōjílā 'dī 'bá yī ōlē ró īyī tā-drī Yésū rī īnjízó ĩ'dī gǎnimǎ 'ásī. * 15:14 15.14 Nī zǐ ulǐ ǎmbúkū Pīlátō kǎ Lúkǎ 23.22 'á.

ârlí. Gõ'dá gólīyī ôtrê gbõ ãtī 'álâ úrû kí nī rī,
 “Ípâ gólâ fê lâlî-lâlî drī òdrâ ró volé.”

¹⁵ Nīngá sī, kúmú Pīlátō lē trá tā gólâ òjīlā tīlīlī
 'dī 'bá yī drī lēlé rī 'èlé gólīyī drī. Tā rī 'dī tāsī,
 Pīlátō ní drī Bārābā rī ìnjízó volé gānīmā 'ásī,
 òzō òjīlā rī 'dī 'bá yī drī lēlé rī kâtí. Nīngá sī,
 gólâ drī ngāzó tā átálé àjú 'bū 'bá íyíkâ rī 'bá
 yī drī, à'dô ró bê Yésū rī cāzó ònjóró'bí sī ndírí-
 ndírí, gõ'dá gólâ rī trōzó fēlé òjīlā gólīyī 'è 'bá
 gólâ rī ìpálé ngarà fê lâlî-lâlî drī rī 'bá yī drī.

*Tā àjú 'bū 'bá Pīlátō kâ drī ìyī 'dásī 'èzō Yésū
 rú rī*

(Mātáyō 27.27-31; Yōwánī 19.2-3)

¹⁶ Ítí rī, àjú 'bū 'bá Pīlátō kâ 'dī 'bá yī drī Yésū
 rī drīzó àjílí à'dī-drī jó àngí* kúmú àmbá rī kâ rī
 'álâ. Gõ'dá gólīyī câ bê tólâ rī, drīlīyī àjú 'bū 'bá
 àzâ 'bá yī àzízó ndrī tū.

¹⁷ Gõ'dá nīngá sī, gólīyī drī ítá bí àkū kākâ
 dādâ lâ ró rī àtrōzó gólé dīrī gbāâ Yésū rī úwú
 'ásī. Nīngá sī, gólīyī gâ kpá púrūcī gárâ pālê òzō
 ìtītī kâtí ápâ kúmú àngí kâ ró àsálé àtrâ Yésū
 drī. Gólīyī 'è tā 'dī 'bá yī ìyíkâ 'dó, tálâ Yésū rī
 gógó òlèndrê ró kúmú àngí kâtí.

¹⁸ Vó lâ 'ásī, àjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī drī ngāzó rī'á
 ôtrélé Yésū drī, gólâ rī gū'á ìyī kí, “Mā 'è nī-bê-
 yā ní drī kúmú àngí òrī Yúdâ yī kâ rī kâ.”

¹⁹ Gólīyī tī 'ā'í kpá Yésū àndrá àndálé àndálé
 òzō gólâ rī ìnjīrī kâtí. Nīngá sī rī, drīlīyī Yésū rī
 drī cāzó pīdrīgú sī kpōwē-kpōwē àndálé àndálé,

* **15:16 15.16** Órī jó àngí rī 'dī zīlī Pārētōriyā. Ítō lâ kí, jó kúmú
 àngí kâ.

gõ'dá rĩzó tũ lûwúlĩ lĩfĩ lâ 'ásĩ ândálé ândálé. 'Dĩĩ 'bá yĩ ndrĩ 'dó 'dásĩ 'ě'ě 'ĩ Yésũ rú.

²⁰ Gõ'dá 'dásĩ 'ě'ě 'dĩ ícâ gólĩyĩ bê trá rĩ, gólĩyĩ drĩ ítá kâákâ drĩlĩyĩ gólé trá rú'bá lâ 'á rĩ ãnjízó gõzó ítá gólâkâ rĩ âtrólé ĩ'dĩ âsólé rú'bá lâ 'á ó'dĩ. Drĩlĩyĩ gólâ rĩ drĩzó âjĩlĩ vō 'ězó gólâ rĩ ãpálé fê lâlĩ-lâlĩ drĩĩ rĩ 'álâ.

Tã Yésũ rĩ ãpázó fê lâlĩ-lâlĩ drĩĩ drálé rĩ

(Mátáyō 27.32-44; Lúkã 23.26-43; Yōwánĩ 19.17-27)

²¹ Yésũ trá rĩ'á fê lâlĩ-lâlĩ nĩ'á nĩzó ĩ'dĩ bê lâ vō õjĩlã ãpâ kâ rĩ 'álâ. Gõ'dá pávó 'á rĩ, Yésũ rĩ fãfã drĩ rũ ndězó. Gõ'dá ícâ kô drĩlã rĩzó zãâ fê lâlĩ-lâlĩ íyĩkâ 'dĩ nĩlĩ. Tólã ãgô ãzã bê Kĩréně lé 'bá 'ĩ pávó tũ 'á, rú lâ Sĩmónã.* Sĩmónã rĩ nĩ'á Yērōsãlémã 'álâ 'bãdrĩ mvã íyĩkâ rĩ lésĩ. Gõ'dá ãjú 'bũ 'bá 'dĩ 'bá yĩ ãsũ gólâ bê pávó 'á rĩ, drĩlĩyĩ gólâ rĩ 'bãzó mbârãkã sĩ fê lâlĩ-lâlĩ Yésũ drĩ ícálé nĩlã kô 'dĩ nĩlĩ Yésũ bê.

²² Ĩtĩ rĩ, drĩlĩyĩ Yésũ rĩ ãnjízó vō zĩlĩ Gõlõgótã rĩ 'álâ. Gõlõgótã 'dĩ ĩtõ lâ kĩ, vō ãvõ drĩ fã kã.*

²³ Vō rĩ 'dĩ 'á tólã rĩ, ãjú 'bũ 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ ngãzó rĩlĩ õdrã õnjálé trá ãlókõ bê rĩ âtrólé rĩ'á fêlã Yésũ drĩ mvũlĩ, ã'dô ró ngã lâzê-lâzê gólâ rú 'dĩ sĩ lâ ã'dĩlĩ. Gõ'dá Yésũ gã íyĩngã dó mvũlã.

²⁴ Nĩngã sĩ, ãjú 'bũ 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ ngãzó ítã Yésũ kã ãngĩlĩ vólé, gõ'dá gólâ rĩ trõzó ãpálé ngãrã fê lâlĩ-lâlĩ drĩĩ, gõzó ítã gólâkâ âtrólé lãfãlã cãlé iyĩ vō 'ásĩ, gõ'dá ãzã tãndĩ rĩ âtrõzó vũlĩ

* **15:21 15.21** Sĩmónã rĩ 'dĩ Ālêkêzãndã rĩ átã 'ĩ Rũfúsã bê.

* **15:22 15.22** Úzĩ vō 'dĩ vō ãvõ drĩ fã kã, tãlã úũfũ tã õnjĩ 'bã trá dũũ vō 'dĩ 'á.

gōmārī sī, tālā gólīyī lē ndrēlā ngātá ítá rī 'dī á 'dē'á ã'dī drí yā rī.

²⁵ Itú-pá gólīyī drí Yésū rī ípázó rī trá rī'á nji-drī-lâ-sù cīnó.

²⁶ Nīngá sī, tā â'bālē Yésū rú rī ígīzó ngá tā â'dâ kâ drī trólē ípálé gá fē lâlî-lâlî 'dī drī Yésū rī drīlī 'á. Tā â'bā ígīlī Yésū rú 'dī rī'á nōtī,

NŌŌ RĪ'Á KŪMŪ ANĠI YÚĐA YÍ KĀ RĪ Ī'DĪ.

²⁷ Itú gólâ Yésū rī ípázó 'dī tú rī, úpâ ngá ôpá 'bá âzâ 'bá yī kpá zālô rī gólâ rī gārâ drī 'á fē lâlî-lâlî drī. Ngá ôpá 'bá âzâ âlô rī úpâ íyíkâ gólē Yésū rī drī-ágó drī lésī, gō'dá gólâ âzâ rī íyíkâ gólē drī-lījī lâ lésī ró.

²⁸ (Tā ngá ôpá 'bá gólīyī ípálé Yésū rī gārâ drī 'á 'dī 'bá yī kâ â'dâ tā gólâ ígīlī trá búkū Ôvārī kâ 'á kī'á nī rī, "Úúsú gólâ trá tā ōnjī 'bá ró, ĩ'dī gōzó gólâ rī fūlī tā ōnjī 'bá âzī bê.")*

Īsáyã 53.12

²⁹ Ōjílâ gólīyī rī 'bá lậvŭlī rī 'bá yī drī rīzó Yésū rī lô'dalé gōzó ĩyī drī ĩyálé. Nīngá sī, drīlīyī tā âtázó kī nī rī, "Nī kī nī rī, yī â'dô ícá'á cú jó ángí Ôvārī kâ úfúlī gō'dá kpá bēzó lâ jó ó'dí ró cé kậyī nâ sī.

³⁰ Bē trá ĩtī rī, ōzō ní ã'dô cú mbârākā bê rī, 'dōvó ní pâ drē nī ngbāngbânō kậyī nō sī fē lâlî-lâlî 'dī drī sī."

³¹ Kpá té ōzō sīsī nā 'bá yī kâtī, drī-'bá ángí Yúđâ yī kâ rī 'bá yī ndrī 'dó lā'bí ímbá 'bá âzâ 'bá yī bê drī ngázó ĩyī rīlī Yésū rī gŭlī rōô ĩyī

* **15:28 15.28** Tā ígīlī vérēsī 28 'á 'dī, tā ígī 'bá sīsī rī 'bá yī ígīlī kô.

lāfálé 'ásī kī nī rī, “Gólâ îcâ íyíkâ cé ôjílâ āzâ 'bá yī pālê ĩ'dî, gō'dá gólâ îcâ íyíkâ kô íyī nyāányâ pālê ôdrâ 'ásī.

³² Gólâ kī, yī ā'dô 'díyī pā 'bá 'î gō'dá kpá kúmú àngí ãmâ ôjílâ ĩsīrã'élê yī kâ ĩ'dî rī, 'dôvó gólâ āârī vūdrī fê lâlî-lâlî drīī sī ngbāângbânô, tãlâ mã ndrê ró drê gólâ rī mbârākâ, gō'dá mã lê ró tã gólâ 'á.” Gō'dá ngá ôpá 'bá gólīyī rī Yēsū bê fê lâlî-lâlî drīī rī 'bá yī gū ĩyī kpá gólâ.

Tã Yēsū drī drãzó rī
(*Mãtáyô 27.45-56; Lúkã 23.44-49; Yōwánī 19.28-30*)

³³ ĩtú-pá mūdrī-drī-lâ-ngâ-rī sī, ĩtú gãgãlīgã sī ĩnīrīkúwá drī 'bãdrī límózó ndrī gúndrī tã lâràkô ró. ĩnīrīkúwá 'dī límô 'bãdrī njâlê bũúũ ĩtú-pá nâ 'á.

³⁴ Gō'dá ĩtú-pá nâ 'dī 'á rī, Yēsū drī ngãzó trêlé ûrû Ārãmáyã tī sī kī nī rī, *Ēlôyĩ, Ēlôyĩ, lámã sãbãkãtãnĩ?* ĩtô lâ kī, “Ôvârí ámakâ, Ôvârí ámakâ, ní áyê mã ā'dô tãsī yã?”

³⁵ Gō'dá nīngá sī, ôjílâ ũrûkâ 'bá yī rī 'bá ádrélé ĩyī ãnyī rī 'bá yī ârīlí bê ĩyī úlī Yēsū kâ 'dī rī, gólīyī nīī tã ífí lâ kô, gō'dá drīlīyī ngãzó tã âtálê kī, “Hé! Nī ârī drê úlī gólâkâ 'dī. Gólâ rī'á tã àngũ 'bá Ēlīyã rī zī'á ânīlí íyī pālê.”

³⁶ Vó lâ sī, ãgô āzâ drī ngãzó rãlé nī'á ngá āzâ ôzô cõfó kâtí rī âtrólê. Drílâ trõzó lâ sölê ôdrá ã'dí 'á gõzó sölâ fê mvá sílí, gō'dá ñngázó lâ ĩjólê Yēsū drī ndrólê.* Nīngá sī, drílâ tã âtázó ôjílâ āzâ 'bá yī drī kī nī rī, “Nī rī drê njürũ

* **15:36 15.36** Ôdrá ã'dí 'dī ôfê Yēsū drī 'dī rī ãã'dí ró lūmvû lôvó rī 'bá gólâ rī 'élê 'dī bê.

ngbāangbânō ndrēlâ ngātá Ēlīyā â'dô âcá'á fí trá gólâ rî pālê yā rî.”

³⁷ Ītí, Yésū drí kpá ngāzó trēlé ûrû ó'dí gō'dá lôvó-lôvó âyézó.

³⁸ Gō'dá Yésū drā bê rî, ítá bî 'bālê jó mvá* tî jó ángí Ôvârí kâ 'á rî drí ngāzó sîlí âkpērē ûrú lésî būúũ vūdrí.

³⁹ Nīngá sî, drî-'bá ájú 'bū 'bá kâ gólâ âdré 'bá Yésū ândrá rî ârílí bê Yésū rî trētrē gō'dá ndrélé bê lătî Yésū drí drāzó 'dî rî, drílâ gōzó tâ âtalé kî, “Pătî! Ágô nō rî'á Ôvârí rî mvá 'î.”

⁴⁰ Gō'dá nīngá sî, ôkó ûrûkâ 'bá yî Yésū rî lê 'bá trá rî îyíkâ gîâ âdré'á îyî nătí Yésū rú sî rî'á îyî gólâ rî ndrē'á drārē 'á. Gólîyî lâfálê 'á rî, rî'á Māriyā Māgādálâ, Sălómê, gō'dá kpá Māriyā Yākóbâ gólâ dāwá ró rî ândré yî Jósê bê.

⁴¹ Gālîláyâ 'álâ rî, ôkó nâ 'dî 'bá yî lôbê îyî Yésū rî vó trá, gólîyî fê ngá nyānyā trá tólâ Yésū yî drí lâjô'bá íyíkâ 'dî 'bá yî bê. Gō'dá ôkó âmbá dūũ gólîyî ânî 'bá trá Yésū bê Yērôsâlemâ lésî rî, kpá 'dó bê ndrî rî'á îyî tólâ ôkó nâ 'dî 'bá yî bê.

Tā ódrí Yésū rî āvō 'bāzó ūgí 'á rî

(Mātáyō 27.57-61; Lúkǎ 23.50-56; Yōwánî 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Yésū drā té ĩtú gólâ ôjílâ drí rîzó îyî êdéle kâyî gólâ lôvô-lôvô kâ rî tāsî rî 'á. Kâyî rî 'dî ĩ'dí sîsî Săbî drí sî. Tólâ āgô āzâ bê rî'á rú lâ Yôsépâ Ārāmătáyâ lésî. Gólâ āgô ĩnjî-ĩnjî 'î gólîyî drî-'bá

* **15:38 15.38** Jó mvá 'dî cé vō tîbê âmbá âlô drî-'bá ángí Yúdâ yî kâ rî 'bá yî kâ drí rîzó filí 'á lâ, nî'á Ôvârí ngálâ rî ĩ'dî. Ngbāangbânō tî lâ húwâ tâ lê 'bá ndrî drí fîzó Ôvârí ândrá.

Yúdǎ yí kâ rî 'bá yí lâfálé 'ásī. Gólâ rî trá tã lē'á Yésũ 'á gō'dá gólâ rî âgō-âgō ãngó nõ 'á rî tēlé. Gō'dá lạnjátúlí âcâ bê rî, drílâ ngâzó íyí fĩ zálé ngâzó nĩlĩ kúmú Pílátō ngálâ Yésũ rî ãvõ tāsī, tãlâ yí ôlậpị ró bê drē ãkpākã'dã kậị lỏvỏ-lỏvỏ kâ rî âcá drē kô.

⁴⁴ Gō'dá úlĩ kĩzó nĩ Yésũ ôdrã trá rî drĩ ẽ'dē dãzó Pílátō rú. Nĩngá sĩ, drílâ drĩ-'bá ấjủ 'bũ 'bá kâ ậzízó ãlô yí ngálâ ỉjĩlĩ ngátá fĩ tã pậtữ 'ỉ kĩzó nĩ rĩ, Yésũ ôdrã trá yã rĩ.

⁴⁵ Gō'dá gólâ ârĩlĩ bê kĩ, pậtữ Yésũ drã trá rĩ, drílâ tã-drĩ lẻzó Yỗsépã yĩ drĩ Yésũ rĩ ãvõ trỏlẻ nĩ'á 'bãlã.

⁴⁶ Ỉtĩ rĩ, Yỗsépã yĩ drĩ ítã tãndĩ mvễmễvẻ âtrỏzó, gỏzó Yésũ rĩ ãvõ âtrỏlẻ fẻ lậị-lậị drữ sĩ, gō'dá ítã 'dĩ âtrỏzó Yésũ rĩ ãvõ gỏzó ỉ'dĩ sĩ lâ ngólỏ-ngólỏ. Nĩngá sĩ, trỏzó lâ 'bãlẻ ữgị gólãkã drílâ 'dỉlỉ 'dỉ'dỉ únỉ 'á rĩ 'á. Vỏ lâ sĩ, drílâ kúnỉ úngủ ạngỉ lỉlỉzó ndũũ ữgị 'dỉ tị.

⁴⁷ 'Dỉ Mảrĩyã Mãgãdãlã yĩ Mảrĩyã gólâ Jỗsẻ rĩ ândrẻ ró rĩ bê, drỉlỉyỉ ngâzó 'dẻlẻ ỉyỉ Yỗsépã yỉ vỏ nĩ'á vỏ gólâ Yésũ rĩ ãvõ 'bãzó rĩ ndrẻlẻ.

16

*Tã Yésũ drĩ lỉdrỉzó ôdrã 'ásỉ rĩ
(Mátáyỗ 28.1-8; Lủkã 24.1-12; Yỗwãnỉ 20.1-10)*

¹ Gō'dá kậị lỏvỏ-lỏvỏ kâ ndẻ rủ bê ỉtủ-pá nặ-kázỉyã sĩ lạnjátúlỉ bê rĩ, Mảrĩyã Yãkỏbã rĩ ândrẻ, gō'dá Mảrĩyã Mãgãdãlã lẻsỉ rĩ, Sãlỏmẻ yỉ bê drĩ ngâzó ỉyỉ nỉlỉ ãlỏkỏ dỏ ró gỏlỉyỉ drĩ gỉlỉ trá rĩ âtrỏlẻ ânỉzó ỉ'dỉ bê lâ lỏ'dẻ drĩ 'álã ỉnỉlỉ Yésũ rĩ ãvỏ rủ.

² Kâyi ãlô kâyi lôvô-lôvô kâ vósĩ rî,* drílīyī ngāzó nīlí iyī ãkpākā'dā 'bōlōwá ãwó sī. Gõ'dá ãtú drí ãfōrē 'á rî, drílīyī cāzó ló'dé drī 'álâ.

³ Drē gólīyī ãkpākā'dā lậtị 'á rî, gólīyī ãjị tã trá iyī vō 'ásĩ kī, “Ã'di ã'dô kó kúnị úngụ ạngị ùgị tị 'dĩ jã'á vólé ãmâ drí nĩ yã?”

⁴ Gõ'dá gólīyī ãngâ bē drī vō ndrēlé ậtị 'álâ rî, drílīyī ngá ndrēzó, kúnị úngụ ạngị ùgị tị rî ójã trá vólé.

⁵ Ítí, drílīyī ngāzó fīlí cú ùgị 'álâ. Gõ'dá ùgị 'á tólâ rî, gólīyī drí ãgô ãnjị ãzã ndrēzó ítã mvēêmvē ãcê kpírí-kpírí rî bē yí rú. ãgô ãnjị rî 'dĩ rî gōlé drí-ágó lésĩ ró. Gõ'dá òkó nã 'dĩ 'bá yī ndrê bē gólâ ítí rî, tị lâ yī drí ậ'dizó ùrị drí tã lâràkô 'dĩ drí sī.

⁶ Nĩngá sī, ãgô rî 'dĩ drí ngāzó tã ãtálé gólīyī drí kī, “Nĩ 'ê ùrị kô. Nĩ lônđã 'dĩ Yēsũ Nãzãrétã lésĩ rî ã'dĩ. Gólâ ã'dĩ fũlí fê lậlị-lậlị drị rî. Nĩ ndrê vō gólâ rî ãvô lâlãzó rî. Nĩ ndrê, ngbãângbãnô gólâ gõ'dá trá nĩngá yũ'dáwá. Gólâ bē rĩ'á lédrê-lédrê ró. Gólâ lĩdrí trá òdrã 'ásĩ.

⁷ Nĩ ngã nīlí tã 'dĩ pēlé Pétērô drí lậj'ố'bá ãzĩ lâ yí bē. Nĩ pē gólīyī drí kī nĩ rî, Yēsũ trá rĩ'á nĩ'á Gãlĩláyã 'álâ gólīyī ãndrá 'álâ. Gólīyī ã'dô gólâ rî ndrê'á tólâ, òzô drílâ ãtálé trá gólīyī drí sịsị rí tĩ.”

⁸ Ítí, òkó 'dĩ 'bá yī drí ngāzó ló'dé drī ãyéle rãzó, tãlâ tị lâ yī ậ'dị trá ậ'dị, gõ'dá gólīyī trá ndrĩ ùrị ró kpá lēlê ró. Gólīyī nịjị tị kô òjĩlã ãzãkã drí pávó 'á, tãlâ gólīyī trá ùrị ró rōô.

* **16:2 16.2** Kâyi ãlô kâyi lôvô-lôvô kâ vósĩ 'dĩ rĩ'á kâyi Gímã kã ã.

Tā ālīpī bükū nō ndēzó rī*

⁹ Gõ'dá Yésū lídrī bê õdrā 'ásī Gímā sī ākpākā'dā cjinó rī, drílā íyī â'dázó sísí Māriyā Māgādálā drī. Māriyā 'dī gólā Yésū drī líndrī ōnjí nji-drī-lā-rī lâdrózó trá vólé 'álā sī rī í'dí.

¹⁰ Nĩngá sī, Māriyā Māgādálā drī ngāzó nĩlí tã 'dī ngĩlí ōjílā gólīyī â'dó 'bá Yésū bê rī yī drī. Gólīyī trá ĩzã 'è'á, gõ'dá kpá āwó ró rōō.

¹¹ Gõ'dá Māriyā Māgādálā drī tã âtázó ōjílā 'dī 'bá yī drī kí nĩ rī, yí õndrē Yésū trá, gólā lídrī trá. Gólīyī gã dó úlī Māriyā drī âtálé 'dī ârílí.

¹² 'Dĩ vósī, Yésū drī kpá íyī â'dázó lâràkô ngĩĩ āzã sī tã ârí 'bá rī rī 'bá yī drī, drīlīyī rú úsúrī lãtī 'á nĩrī 'á 'bãdrī mvá āzã rī 'álã.

¹³ Nĩngá sī, tã ârí 'bá rī 'dī 'bá yī drī ngāzó gólé Yērōsālēmā 'álã nĩ'á kpá tã lâ pēlé tã ârí 'bá āmbúkū 'dī 'bá yī drī.* Gõ'dá tã ârí 'bá āmbúkū 'dī 'bá yī lēé ĩyī tã kpá kô úlī tã ârí 'bá rī 'dī 'bá yī drī pēlé 'dī 'á.

¹⁴ 'Dĩ vósī, Yésū drī íyī â'dázó lâjóbá íyíkã mùdrī-drī-lā-ngã-ālô rī 'bá yī drī gólīyī drī rĩrĩ ngá nyálé rī 'á. Yésū drī tã lôgōzó gólīyī drī tã ōnjí gólīyíkã tãsī, tãlã gólīyī cú ĩtī tã lēlē ākó. Gólīyī gã trá dó úlī ōjílā Yésū rī ndrē 'bá trá rī 'bá yī kã ârílí Yésū rī gógó lídrī-lídrī lâ õdrā 'ásī rī tãsī.

¹⁵ Gõ'dá nĩngá sī, Yésū drī tã âtázó gólīyī drī kí, "Nĩ ngã lã'búlī 'bãdrī 'ásī ndrī tã âtī-âtī tãndí

* **16:8 16.8** Tã ĩgĩ Márākō kã ādūkū lâ ró rī 'bá yī âvī trá. Í'dí tã ĩgĩ lópé 'bá āzã 'bá yī ĩgĩ ĩyī tã gólã vérēsī 9-20 'á 'dĩ nĩ. * **16:13 16.13** Nĩ zī í'dígówá Yésū drī íyī â'dázó lâjóbá rī 'dī 'bá yī drī bükū Lúkã kã 'á kápītã 24.

Ôvârí kâ ngĩlí òjílã drí ndrĩ kâkârà.

¹⁶ Áâ'dô òjílã gólĩyĩ tã lē 'bá trá tã âti-âti tãndí Ôvârí kâ 'á gō'dá kpá lūmvû bābātízĩ kâ dāzó trá drĩ lâ ãyĩ rĩ pã'á. Gólĩyĩ gā 'bá ãyĩkâ dó rĩ, áâ'dô tã-vó gólĩyĩkâ kĩ'á ònjĩ ró.

¹⁷ Gólĩyĩ tã lē 'bá trá rĩ 'bá yĩ â'dô ãyĩ tã lâràkô nõ 'bá yĩ 'ē'á ã'dĩ. Gólĩyĩ â'dô líndrĩ ònjĩ lôfō'á vólé òjílã 'ásĩ âmâ rú zĩzĩ sĩ. Gólĩyĩ â'dô tĩ drĩlĩyĩ âtalé kô'dáwá rĩ âtá'á.

¹⁸ Gólĩyĩ â'dô ãnĩ rũ'á drĩ sĩ, ngátá òzō gólĩyĩ ũmvû ãlĩ trá rĩ, gólĩyĩ drāá kô. Gólĩyĩ â'dô drĩ 'bã'á ngá lâzé 'bá drĩ, tãlã òngá ró ãyĩ bê ngá lâzé 'ásĩ â'dólé rú'bá ã'dĩ sĩ."

¹⁹ Nĩngá sĩ, Yésũ âtã bê úlĩ ndélé lãjó'bá ãyĩkâ drĩ rĩ, ódrĩ gólã rĩ trōzó 'bũũ 'álã rĩlĩ drĩ-ágó Ôvârí kâ drĩ, ãngó rũlĩ Ôvârí bê.

²⁰ Nĩngá sĩ, tã ârí 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ ngāzó nĩlĩ tã âti-âti tãndí Ôvârí kâ ngĩ bê òjílã drĩ vō 'ásĩ ndrĩ. Gō'dá Yésũ drĩ gólĩyĩ pāzó tã â'dalé òjílã drĩ kĩ, tã âti-âti gólĩyĩ drĩ âtalé 'dĩ rĩ'á pãtĩ tã lâràkô gólĩyĩ drĩ 'ële rĩ 'bá yĩ sĩ.

Í'dígówá nõ ãdũkũ lâ ã'dĩ nõ.

CXV

Tã-drĩ Lěľě Ó'dí Óvârí Kâ

Avokaya: Tã-drĩ Lěľě Ó'dí Óvârí Kâ New Testament

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Avokaya)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Apr 2025 from source files dated 26 Apr 2025

87931ba7-0e83-5f4d-bd6e-8c45876fc354